

ویژه‌نامه ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
تهیه شده در مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی
بهمن ماه ۱۳۹۸ - نسخه دوم

مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
6th Annual Conference on Moqavemati Economy
نظام بانکی در خدمت تولید

گزارش کامل از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ویژه نامه ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

موضوع: نظام بانکی در خدمت تولید

نسخه دوم

صاحب امتیاز: مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی

مدیر مسئول: محمد مهدی یزدانی

سر دبیر: محمد مهدی تاجیک

صفحه آرا: سید ناصر کشاورز

طرح جلد: میثم لطیفی

بهمن ماه ۱۳۹۸

مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی نهادی است که مأموریت آن «مدیریت و توسعه سیاست پژوهی و فعالیت‌های مرتبط با آن در حوزه اقتصاد مقاومتی» بوده و یکی از نهادهای وابسته به شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شود.

این مرکز می‌کوشد با طرح مباحث اصلی و اولویت دار اقتصاد مقاومتی در قالب نشست‌ها و همایش‌های تخصصی، ضمن ایجاد فضایی برای فکر، اندیشه و پژوهش عملیاتی حول مباحث مهم و اولویت دار، بر بهبود کیفیت تصمیم‌گیری در کشور اثر بگذارد.

علاقه‌مندان می‌توانند از طریق شماره تماس ۷۷۲۴۰۵۸۸ یا سایت pmecenter.ir با مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی هر ساله در ۲۹ بهمن ماه و در سالروز تصویب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی برگزار می‌شود و طی آن، زمینه برای رصد و پایش اقتصاد مقاومتی در کشور، تقویت پایه‌های علمی و پژوهشی اقتصاد مقاومتی و ارائه پیشنهادهای عملیاتی برای تحقق اقتصاد مقاومتی با حضور همه فعالان این حوزه فراهم می‌گردد.

این همایش سالانه که در حال حاضر معتبرترین رویداد اقتصاد مقاومتی در کشور است، توسط شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی با همکاری دیگر نهادها برگزار می‌شود. دبیرخانه این همایش نیز در مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی قرار دارد.

رویکرد این همایش‌ها سیاست پژوهی و عملیات پژوهی است و هر سال یک موضوع محوری را مدنظر قرار می‌دهد تا راهکارهای لازم برای حل مسائل آن حوزه را با رویکرد «مقاوم سازی اقتصاد» طرح و بررسی نماید.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «نظام بانکی در خدمت تولید» برگزار می‌شود و ویژه‌نامه حاضر مشتمل بر گفتگو با کمیته علمی همایش و سایر صاحب نظران حوزه بانک، گزارش پیش نشست‌های همایش و چکیده مقالات تائید شده، در این راستا تهیه شده است.

مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی

بهمن ماه ۱۳۹۸

فصل اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی و همایش‌های سالانه

بخش اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی..... ۱۰

بخش دوم

معرفی و تاریخچه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی..... ۲۲

بخش سوم

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی..... ۳۲

فصل دوم

گفتگو با صاحب نظران

دکتر علی نصیری اقدم..... ۴۲

دکتر کامران ندری..... ۴۴

دکتر محمدجواد شریفزاده..... ۴۵

دکتر حسین درودیان..... ۴۷

دکتر سید احسان خاندوزی..... ۴۸

دکتر سید علی روحانی..... ۴۹

دکتر مجید فاسمی..... ۵۰

دکتر مجید شاکری..... ۵۱

حجت الاسلام محمد مادرشاهی..... ۵۲

حجت الاسلام قنبرزاده..... ۵۳

میثم خسروی..... ۵۴

فصل سوم

گزارش پیش نشست‌های همایش

نشست ارزیابی طرح بانکداری مجلس از منظر سیاست پولی..... ۵۶

نشست بررسی ابعاد پولی طرح مسکن مهر..... ۶۲

نشست بنگاهداری بانک‌ها؛ تبیین وضع موجود، چالش‌ها و فرصت‌ها..... ۷۰

نشست هم‌اندیشی پژوهشگران حوزه و دانشگاه پیرامون خلق پول بانک‌ها..... ۸۳

نشست نقش پول در اقتصاد؛ عامل رونق تولید یا ایجاد تورم..... ۸۷

فصل چهارم

چکیده مقالات مورد تایید

- ۱۰۲..... اثر نحوه تخصیص اعتبارات بانکی در اقتصاد کلان از منظر نظریه مقداری اعتبار.....
- ۱۰۴..... نظریه پولی تولید و نقش پول در توسعه.....
- ۱۰۵..... مسائل پیرامون سیاست‌های هدایت اعتبار در اقتصاد.....
- ۱۰۶..... نقش نظام بانکی و سیاست‌های هدایت اعتبار در معجزه اقتصادی آلمان.....
- ۱۰۷..... نقد برنامه‌های توسعه ایران و ارائه الگوی هدایت اعتبار.....
- ۱۰۸..... گذار از تأمین مالی جیره‌بندی شده و نابرابر به تأمین مالی فراگیر.....
- ۱۰۹..... بررسی اثرات توزیعی خلق پول در نظام بانکداری ذخیره جزئی.....
- ۱۱۰..... بانک مرکزی در اقتصاد متعارف و اسلامی و الگوی پیشنهادی برای ایران.....
- ۱۱۱..... تبعات رقابت بانک‌ها برای جذب سپرده در شرایط عدم تقارن اطلاعات.....
- ۱۱۲..... تأملی بر علل شکل‌گیری بحران بانکی و راهکارهای برون‌رفت از آن.....
- ۱۱۴..... حساب سپرده بازار پول ابزاری مؤثر در رشد اقتصادی.....

گزارش تصویری اول

فصل پنجم

گزارش روز برگزاری همایش

- ۱۲۶..... دکتر علی نصیری‌ا قدم.....
- ۱۳۰..... دکتر علی ذاکری.....
- ۱۳۳..... دکتر عبدالناصر همتی.....
- ۱۳۶..... دکتر محمدجواد ابروانی.....
- ۱۳۹..... دکتر عادل پیغامی.....
- ۱۴۴..... نشست بانکداری مرکزی توسعه‌گرا و هدایت اعتبار.....
- ۱۴۹..... نشست سازوکار تأمین مالی بخش حقیقی اقتصاد توسط بانک‌ها.....
- ۱۵۶..... نشست الگوی توأمان برون‌رفت از بحران بانکی و رکود اقتصادی.....
- ۱۶۰..... نشست آثار بانکداری خصوصی در اقتصاد ایران از منظر کلان.....

گزارش تصویری دوم

بازتاب رسانه‌ای همایش

فصل اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی و همایش های سالانه

بخش اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی

در همه کشورهای جهان، یکی از اقدامات مهم رهبران برای جهت دهی به ارکان مختلف اعم از مسئولین، سیاستگذاران، کارشناسان، دانشگاهیان، فعالان اقتصادی و عموم مردم برای حرکت در راستای منافع ملی، طرح یک گفتمان و ترسیم یک چشم انداز است. این مهم گاه در قالب یک کلیدواژه، گاه در قالب یک اقدام ملی و گاه در قالب نهادسازی اتفاق می‌افتد.

گفتمان اقتصاد مقاومتی نیز در کشور به منظور جهت دهی به تمام ارکان نظام جمهوری اسلامی ایران برای حرکت در مسیر مقاوم سازی اقتصاد مطرح گردید و همانطور که رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای بیان فرمودند، چنین رویکردی در جهان نیز مسبوق به سابقه بوده است.

در واقع اقتصاد مقاومتی مطرح شد تا مهمترین نیاز کشور در حال و آینده یعنی ایجاد یک اقتصاد مقاوم، قدرتمند و پیشرو، با توان دوچندان نسبت به گذشته دنبال شود؛ هدفی که بدون حضور همه ارکان نظام از مسئولین دست اندرکار گرفته تا عموم مردم، محقق نخواهد گردید.

نیاز جمهوری اسلامی ایران به چنین اقتصادی، تنها متوجه شرایط تحریم نبوده و برای پیشرفت و تقویت کشور از بعد اقتصادی، تحقق آن در هر شرایطی ضروری و از اولویت‌های اصلی است.

در ادامه به تاریخچه طرح گفتمان اقتصاد مقاومتی در کشور پرداخته خواهد شد.

طرح کلیدواژه اقتصاد مقاومتی برای اولین بار

رهبر معظم انقلاب در دیداری که در شهریورماه سال ۱۳۸۹ با جمعی از کارآفرینان داشتند، برای اولین بار کلیدواژه اقتصاد مقاومتی را مطرح نمودند. ایشان در این دیدار فرمودند:

«از نظر نظام سلطه، گناه بزرگ ملت ایران این است که خودش را از زیر بار سلطه آزاد کرده؛ می‌خواهند مجازات کنند به خاطر این گناه، که چرا خودت را از زیر بار سلطه، ای ملت! آزاد کرده‌ای. این ملت راه را پیدا کرده. اصلاً محاسباتشان اشتباه است؛ نمی‌فهمند چه کار باید بکنند و چه کار دارند می‌کنند. خب، اما فشار می‌آورند؛ فشار اقتصادی از راه تحریم‌ها. ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است.»

فعالیت دانشجویان، اساتید و مسئولان کشور در حوزه اقتصاد مقاومتی

در پی طرح این موضوع از سوی رهبر انقلاب و همزمان با تشدید تحریم‌های نفتی، بانکی و تجاری غرب علیه جمهوری اسلامی ایران، جمعی از دانشجویان دغدغه‌مند در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری در رشته‌های اقتصاد، مدیریت و سیاست‌گذاری، با همکاری تعدادی از اساتید و مسئولان خدوم کشور، همت خود را روی مطالعه پیرامون الگوی بومی اقتصاد جهت ارائه راهکارهایی به منظور مقاوم سازی آن گذاشتند. نتایج این مطالعات، پژوهش‌ها و پیگیری‌ها، در دیداری که رهبر انقلاب در مردادماه سال ۱۳۹۰ با تشکل‌های دانشجویی داشتند، خدمت ایشان ارائه گردید.

آیت الله خامنه‌ای با اشاره به فعالیت‌های دانشجویان، این حرکت را مفید و موثر دانستند و دانشجویان را به انجام چنین کارهایی تشویق نمودند:

«یکی از دوستان اطلاع دادند که یک ستاد دانشجویی برای تحقیق در اقتصاد مقاومتی

تشکیل شده. کار بسیار جالبی است. اینجور کارهای عمیق، همان چیزی است که کشور به آن احتیاج دارد. شما باید فکر کنید، مطالعه کنید، تحقیق کنید. این تحقیق‌ها اگر به درد آن دستگاه مسئول هم نخورد یا به کار او نیاید یا نپسندد، قطعاً به کار شما می‌آید و به درد شما می‌خورد. این، کار بسیار جالبی است.»

برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی در کشور

عنایت و توجه رهبر انقلاب به این حرکت، شور و انگیزه‌ی مضاعفی جهت ادامه فعالیت‌ها در کار ایجاد کرد و دانشجویان دانشگاه‌های مختلف، حول محور اقتصاد مقاومتی تلاش‌های خود را برای مطالعه، پژوهش و مطالبه در این زمینه بیشتر نمودند. در پی این تلاش‌ها، جمع دانشجویی مذکور با همکاری دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱، اولین همایش اقتصاد مقاومتی را در کشور برگزار کرد. در این همایش آقایان دکتر سعید جلیلی مسئول وقت تیم مذاکره کننده هسته‌ای، دکتر مسعود درخشان استاد دانشگاه علامه طباطبایی، دکتر غضنفری وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت و دکتر محسن رضایی دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام سخنرانی نمودند.

همچنین در این همایش، نتایج مطالعات، تحقیقات و پیگیری‌های گروه‌های دانشجویی فعال در موضوع اقتصاد مقاومتی، در قالب مقالاتی با موضوعات نظام بانکی، مسکن، صنعت، تجارت، ارز، تولید، نفت و انرژی و ... ارائه گردید و پس از آن نیز مورد پیگیری قرار گرفت.

بازتاب همایش در رسانه‌های داخلی و خارجی

تقارن اولین همایش اقتصاد مقاومتی با مذاکرات هسته‌ای و حضور مسئولان وقت کشور در آن، بازتاب بسیار گسترده‌ای در رسانه‌ها داشت؛ به طوری که تا چند روز تمام رسانه‌های داخلی و خارجی به پوشش اخبار این همایش و تحلیل آن می‌پرداختند.

قسمت‌های مهمی از همایش به صورت زنده از شبکه خبر و پرس‌تی‌وی پخش شد. بعد از همایش نیز در بخش‌های مختلف خبری صداوسیما، گزارش برگزاری آن انتشار یافت. برخی از خبرگزاری‌های خارجی از جمله رسانه‌ی دولتی انگلیس (بی‌بی‌سی) نیز به بازتاب و ارائه تحلیل‌های خود از برگزاری این همایش پرداختند و این اقدام جمهوری اسلامی ایران که همزمان با مذاکرات هسته‌ای و تشدید تحریم‌ها بود، راه اقدامی هوشمندانه در جهت تقویت اقتصاد برای مقابله با غرب توصیف کردند.

فارسی

صفحه اصلی ایران افغانستان جهان فرهنگ و هنر ورزش اقتصاد دانش و فن صفحات ویژه

ایران به چه کسی علامت می‌دهد؟

کاوه امیدوار

به روز شده: 17:02 گرینویچ - 20 مه 2012 - 31 اردیبهشت 1391

چند روز مانده به برگزاری نشست گروه پنج به علاوه یک در بغداد، ایران در حالی یک همایش اقتصادی با عنوان اقتصاد مقاومتی برگزار کرده که برخی مقامات ایرانی برداشتن تحریم‌ها را به عنوان شرط اول مذاکرات هسته‌ای بغداد مطرح کرده‌اند.

در همایش اقتصاد مقاومتی برخی اعضای شورای عالی

جریان سازی گفتمان اقتصاد مقاومتی در سطح کشور

پس از برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی و بازتاب رسانه‌ای گسترده‌ی آن و همچنین ارائه گزارشی از خروجی‌های همایش خدمت رهبر معظم انقلاب، موجی در زمینه‌ی اقتصاد مقاومتی در کشور به راه افتاد. آیت الله خامنه‌ای نیز در دیدارهایی که پس از آن همایش با مسئولان نظام و فعالان اقتصادی و صنعتی و دانشجویان داشتند، ضمن تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی، تلاش برای پیاده‌سازی سیاست‌های مرتبط با آن را به طور جدی از ایشان مطالبه نمودند؛ برای مثال ایشان در ۳ مردادماه ۱۳۹۱ در دیدار با کارگزاران نظام فرمودند:

«ما چند سال پیش «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم. همه‌ی کسانی که ناظر مسائل گوناگون بودند، می‌توانستند حدس بزنند که هدف دشمن، فشار اقتصادی بر کشور است ... مسئله‌ی اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی

الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزو الزامات اقتصاد مقاومتی است ... به نظر ما طرح‌های «اقتصاد مقاومتی» جواب می‌دهد. همین مسئله‌ی سهمیه‌بندی بنزین که اشاره کردند، جواب داد ... مسئله‌ی مدیریت مصرف، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر. هم دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی، هم آحاد مردم و خانواده‌ها باید به این مسئله توجه کنند؛ که این واقعاً جهاد است. امروز پرهیز از اسراف و ملاحظه‌ی تعادل در مصرف، بلاشک در مقابل دشمن یک حرکت جهادی است؛ انسان می‌تواند ادعا کند که این اجر جهاد فی سبیل الله را دارد. یک بُعد دیگر این مسئله‌ی تعادل در مصرف و مدیریت مصرف این است که ما از تولید داخلی استفاده کنیم ... کاهش وابستگی به نفت یکی دیگر از الزامات اقتصاد مقاومتی است.»

همچنین رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش بنیان در تاریخ ۸ مردادماه سال ۱۳۹۱ فرمودند:

«ما باید هر کدام نقش خودمان را بشناسیم و آن را ایفا کنیم. یکی از بخش‌های ما، اقتصاد است و خاصیت اقتصاد در یک چنین شرائطی، اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی اقتصادی که همراه باشد با مقاومت در مقابل کارشکنی دشمن، خباثت دشمن؛ دشمنانی که ما داریم. به نظر من یکی از بخش‌های مهمی که می‌تواند این اقتصاد مقاومتی را پایدار کند، همین کار شماست؛ همین شرکت‌های دانش‌بنیان است؛ این یکی از بهترین مظاهر و یکی از مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است؛ این را باید دنبال کرد ... هم دانشگاه‌ها، هم دستگاه‌های دولتی، هم آحاد مردمی که خوشبختانه توانائی و استعداد این کار را دارند، چه از لحاظ علمی، چه از لحاظ توانائی‌های مالی، باید تلاش کنند مسئولیت زمان خود و مقطع تاریخی حساس خود را بشناسند و به آن عمل کنند. این که ما عرض کردیم «اقتصاد مقاومتی»، این یک شعار نیست؛ این یک واقعیت است.»

ایشان در دیداری دیگر با دانشجویان در تاریخ ۱۶ مردادماه ۱۳۹۱ فرمودند:

«اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می‌دهد و اجازه می‌دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفائی خودشان را داشته باشند. این یک فکر است، یک مطالبه‌ی عمومی است. شما دانشجوی هستید، استاد هستید، اقتصاددان هستید؛ بسیار خوب، با زبان دانشگاهی، همین ایده‌ی اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنید؛ یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تضمین‌کننده‌ی رشد و شکوفائی یک کشور باشد.»

ابلاغ سیاست‌های کلان اقتصاد مقاومتی

بعد از گفتمان سازی اقتصاد مقاومتی در سطح کشور، در ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۲، رهبر انقلاب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را در ۲۴ ماده پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه و به رؤسای قوای سه گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ نمودند.

ایشان در جریان ابلاغ این سیاست‌ها فرمودند:

«ایران اسلامی با استعدادهای سرشار معنوی و مادی و ذخائر و منابع غنی و متنوع و زیرساخت‌های گسترده و مهم‌تر از همه، برخورداری از نیروی انسانی متعهد و کارآمد و دارای عزم راسخ برای پیشرفت، اگر از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی که همان اقتصاد مقاومتی است، پیروی کند نه تنها بر همه مشکلات اقتصادی فائق می‌آید و دشمن را که با تحمیل یک جنگ اقتصادی تمام عیار در برابر این ملت بزرگ صف‌آرایی کرده، به شکست و عقب‌نشینی وا می‌دارد، بلکه خواهد توانست در جهانی که مخاطرات و بی‌اطمینانی‌های ناشی از تحولات خارج از اختیار، مانند بحران‌های مالی، اقتصادی، سیاسی و ... در آن رو به افزایش است، با حفظ دستاوردهای

کشور در زمینه‌های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. اکنون با مذاقه لازم و پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که در ادامه و تکمیل سیاست‌های گذشته، خصوصاً سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و با چنین نگاهی تدوین شده و راهبرد حرکت صحیح اقتصاد کشور به سوی این اهداف عالی است، ابلاغ می‌گردد. لازم است قوای کشور بی‌درنگ و با زمان‌بندی مشخص، اقدام به اجرای آن کنند و با تهیه قوانین و مقررات لازم و تدوین نقشه راه برای عرصه‌های مختلف، زمینه و فرصت مناسب برای نقش‌آفرینی مردم و همه فعالان اقتصادی را در این جهاد مقدس فراهم آورند تا به فضل الهی حماسه اقتصادی ملت بزرگ ایران نیز همچون حماسه سیاسی در برابر چشم جهانیان رخ نماید. از خداوند متعال توفیق همگان را در این امر مهم خواستارم.»

تشکیل ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در ۲۹ شهریور ماه سال ۱۳۹۴ تشکیل شد. این ستاد پس از مطالبه رهبر انقلاب در جلسه هیئت دولت به تاریخ ۴ شهریور ۱۳۹۴ شکل گرفت. در ابتدا نام این ستاد «ستاد راهبری و مدیریت اقتصاد مقاومتی» بود؛ اما در ادامه به دلیل اینکه رهبر انقلاب وظیفه اصلی آن را «فرماندهی اقتصاد» عنوان نمودند، به «ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی» تغییر نام داد و موظف به پیگیری اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی شد.

بر اساس فرموده‌های رهبر انقلاب و ماموریت‌های محوله توسط ایشان به ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، «فرماندهی اقتصاد از فکر تا عمل»، «انجام کارهای فوق العاده اقتصادی» و «پایش‌گری و نظارت بر اقدامات دستگاه‌ها» ۳ ماموریت مهم این ستاد است. با وجود

این و به دلیل مسیر نادرست طی شده در طراحی ساختار و مدیریت ستا، هم اکنون این ستاد کارکرد خود را تا حدود قابل توجهی از دست داده و عملاً غیرفعال است.

نامگذاری سال ۱۳۹۵ به نام «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل»

رهبر انقلاب آیت الله خامنه ای به منظور انجام اقدامات سریع و ریشه ای در کشور برای تحقق اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های کلی آن، به طوری که نتایج آن در عمل دیده شود و مردم آن را حس کنند، سال ۱۳۹۵ را به نام «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل» نامگذاری و از دستگاه‌ها و مسئولان حرکت گسترده در این زمینه را مطالبه نمودند.

ایشان در بخشی از پیام نوروزی خود در این زمینه فرمودند:

«امیدهای وجود دارد برای سال ۹۵. انسان به مجموعه‌ی اوضاع که نگاه می‌کند، امیدهای را مشاهده می‌کند. البته برای تحقق این امیدها باید تلاش کرد، باید کار شبانه‌روزی کرد و باید بی‌وقفه سعی و کوشش کرد. اصل قضیه این است که ملت ایران باید بتواند کاری بکند که خود را در مقابل تهدیدهای دشمنان و دشمنی‌های آنها، از آسیب‌پذیری خارج کند. ما باید کاری کنیم که در مقابل تهدید دشمنان، آسیب‌پذیر نباشیم. آسیب‌پذیری را به صفر برسانیم. به گمان من مسئله‌ی اقتصاد در اولویت اول است. یعنی وقتی انسان نگاه می‌کند، در میان مسائل اولویت‌دار، از همه فوری‌تر و نزدیکتر، مسئله‌ی اقتصاد است. اگر به توفیق الهی، هم ملت و هم دولت و مسئولان گوناگون، بتوانند در مسئله‌ی اقتصاد کارهای درست و بجا و متقن را انجام دهند، امید این هست که در مسائل دیگر، مثل مسائل اجتماعی، مثل آسیبهای اجتماعی، مثل مسائل اخلاقی، مثل مسائل فرهنگی هم تأثیرگذار باشند. در مسئله‌ی اقتصاد، آن چیزی که مهم است و اصل است، مسئله‌ی تولید داخلی است؛ مسئله‌ی ایجاد اشتغال و رفع بیکاری است؛ مسئله‌ی تحرک و رونق اقتصادی و مقابله‌ی با رکود است؛ اینها مسائل مبتلابه مردم است؛ اینها چیزهایی است که مردم آنها را حس می‌کنند و مطالبه می‌کنند؛ و

آمارها و اظهارات خود مسئولین هم نشان می‌دهد که این مطالبات مردم و این خواسته‌های مردم بجا و به‌مورد است. اگر ما بخواهیم مشکل رکود را حل کنیم، مشکل تولید داخلی را حل کنیم، بخواهیم مسئله‌ی بیکاری را حل کنیم، بخواهیم گرانی را مهار کنیم، علاج همه‌ی اینها در مجموعه‌ی مقاومت اقتصادی و اقتصاد مقاومتی گنجانده شده است. اقتصاد مقاومتی شامل همه‌ی اینها است. می‌شود با اقتصاد مقاومتی به جنگ بیکاری رفت؛ می‌شود به جنگ رکود رفت؛ می‌شود گرانی را مهار کرد؛ می‌شود در مقابل تهدیدهای دشمنان ایستادگی کرد؛ می‌شود فرصت‌های بسیاری را برای کشور ایجاد کرد و از فرصت‌ها استفاده کرد؛ شرطش این است که برای اقتصاد مقاومتی کار و تلاش انجام بگیرد. گزارشی که برادران ما در دولت به من دادند، نشان می‌دهد که کارهای وسیعی کرده‌اند؛ منتها این کارها کارهای مقدماتی است؛ کارهایی است در زمینه‌ی بخشنامه‌ها و دستورها به دستگاه‌های مختلف؛ اینها کارهای مقدماتی است؛ اما آنچه که لازم است ادامه پیدا کند، عبارت است از اقدام کردن و عمل کردن و روی زمین، محصول کار را به مردم نشان دادن؛ این آن چیزی است که وظیفه‌ی ما است؛ که من ان‌شاءالله در سخنرانی شرحش را به آحاد ملت عزیزمان عرض خواهم کرد. بنابراین آنچه که من به عنوان شعار امسال انتخاب می‌کنم، عبارت است از «اقتصاد مقاومتی؛ اقدام و عمل». این، راه و جاده‌ی مستقیم و روشنی است به سمت آن چیزی که به آن احتیاج داریم. البته توقع نداریم که این اقدام و عمل، در ظرف یک سال همه‌ی مشکلات را حل کند؛ اما مطمئنیم که اگر چنانچه اقدام و عمل به صورت برنامه‌ریزی شده و درست انجام بگیرد، ما در پایان این سال آثار و نشانه‌های آن را مشاهده خواهیم کرد. از همه‌ی کسانی که در این راه تلاش کردند و تلاش میکنند، تشکر می‌کنم.»

پس از این پیام نوروزی، رهبر انقلاب در سخنرانی خود در حرم مطهر امام رضا علیه‌السلام همزمان با آغاز سال جدید، ۱۰ اقدام عملی در اقتصاد مقاومتی را به دولت جهت اجرا پیشنهاد نمودند.

تشکیل کمیته اقتصاد مقاومتی در مجلس شورای اسلامی

در مجلس دهم، کمیته اقتصاد مقاومتی ذیل کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در مهرماه ۱۳۹۵ شکل گرفت تا قوه مقننه نیز در این زمینه وارد عمل شود. بررسی دقیق و کارشناسی طرح‌ها، لوایح و موضوعات مرتبط با اقتصاد مقاومتی و ارائه نظرات مرتبط به کمیسیون اقتصادی، از جمله اهداف این کمیته بوده است.

پیگیری پیمان‌های پولی دوجانبه و تجارت دوجانبه، تامین مالی قراردادهای کلان نفتی از طریق بورس و با سرمایه‌های داخلی، تولید غذا بدون آب، بهبود حمایت‌های کارآمد از بخش کشاورزی از جمله خرید تضمینی، کمک به بهبود عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، شفافیت در نظام بانکی و استقلال بانک مرکزی از شبکه بانکی، اصلاح نحوه تعرفه گذاری انرژی، حمایت از لوکوموتیوهای اقتصادی و بهبود فضای کسب و کار، بهبود وضعیت مسکن در کشور و اصلاح و بازطراحی پروژه‌های عمرانی و تامین مالی آنها بدون بودجه دولت از جمله مباحث مهمی اعلام شد که در کمیته اقتصاد مقاومتی در دستور پیگیری قرار دارد.

نامگذاری سال ۱۳۹۶ به نام «اقتصاد مقاومتی، تولید - اشتغال»

رهبر انقلاب در ادامه فعالیت‌های صورت گرفته در راستای اقتصاد مقاومتی، سال ۱۳۹۶ را به نام «اقتصاد مقاومتی، تولید - اشتغال» نامگذاری و از دستگاه‌ها و مسئولان خواستند نتایج فعالیت در این حوزه را در پایان سال به مردم اطلاع دهند.

ایشان در بخشی از پیام نوروزی خود در این زمینه فرمودند:

«من در سال «اقدام و عمل» - که سال ۹۵ بود- از مسئولین محترم خواستم که ستادی برای اقدام و عمل تشکیل بدهند و تشکیل دادند؛ کارهای خوبی هم خوشبختانه انجام گرفت که گزارش آن را به ما دادند؛ لکن آنچه انجام گرفته است، با آنچه مورد انتظار مردم و

مورد انتظار ما است، فاصله‌ی زیادی دارد ... اقتصاد مقاومتی یک مجموعه است؛ این مجموعه اگر فقط در زیر نام اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار بگیرد، ممکن است چندان منشأ اثر نباشد؛ من علاج را در این میبینم که این مجموعه را به نقاط مهم تقسیم کنیم و برای هر نقطه‌ی کلیدی و مهمی یک فصلی از زمان را قرار بدهیم، و از مسئولین و افراد شاخص و از آحاد مردم بخواهیم که همه‌ی همّت خود را بر روی آن نقاط کلیدی متمرکز کنند؛ به نظر من علاج در این است که این نقطه‌ی کلیدی را امسال درست شناسایی کنیم. به اعتقاد من این نقطه‌ی کلیدی عبارت است از تولید، تولید داخلی؛ و اشتغال و عمدتاً اشتغال جوانان؛ اینها آن نقاط کلیدی اصلی است. اگر ما توانستیم روی این دو نقطه متمرکز بشویم و کارها را بر این اساس برنامه‌ریزی و دسته‌بندی بکنیم، تصوّر این است که کار به میزان زیادی جلو خواهد رفت و موفقیت‌های چشمگیر و محسوسی پیش خواهد آمد. من در سخنرانی ان‌شاءالله خصوصیات را که بر این دو نقطه‌ی کلیدی و اساسی مترتب است توضیح خواهم داد؛ لذا من شعار امسال را «اقتصاد مقاومتی: تولید - اشتغال» قرار می‌دهم؛ یعنی اقتصاد مقاومتی عنوان کلی است، بعد تولید و اشتغال؛ این مجموع نقاطی است که بایستی همه بر روی آن متمرکز بشوند. مطالبه‌ی من و مطالبه‌ی مردم از مسئولین عزیز و محترم این است که بر روی این دو نقطه متمرکز بشوند و کارها را با برنامه‌ریزی انجام بدهند و ان‌شاءالله در پایان سال نتایج آن را بتوانند به مردم گزارش کنند.»

بخش دوم

معرفی و تاریخچه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی هر ساله در ۲۹ بهمن ماه و در سالروز تصویب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی برگزار می‌شود و طی آن، زمینه برای رصد و پایش اقتصاد مقاومتی در کشور، تقویت پایه‌های علمی و پژوهشی اقتصاد مقاومتی و ارائه پیشنهادهای عملیاتی برای تحقق اقتصاد مقاومتی با حضور همه فعالان این حوزه فراهم می‌گردد. این همایش که معتبرترین رویداد سالانه اقتصاد مقاومتی در کشور است، برای کارشناسان، مسئولین، پژوهشگران و دانشجویان فرصتی فراهم می‌سازد تا پیرامون مسائل مختلف کشور که در موضوع همایش ارائه شده، در تعاملی چند سویه به گفتگو بنشینند.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی توسط شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی با همکاری دیگر نهادها برگزار می‌شود. دبیرخانه این همایش نیز در مرکز سیاست پژوهی اقتصاد مقاومتی قرار دارد. رویکرد این همایش سالانه سیاست پژوهی و عملیات پژوهی است و هر سال یک موضوع محوری را مدنظر قرار می‌دهد تا راهکارهای لازم در آن حوزه را، با رویکرد مقاوم سازی اقتصاد طرح و بررسی نماید.

طراحی این همایش به گونه ایست که تنها به روز همایش منتهی نمی‌شود؛ پیش از همایش مباحث در پیش‌نشست‌های تخصصی با حضور صاحب نظران از همه دیدگاه‌ها، مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نتایج در روز همایش ارائه می‌گردد. همچنین پس از برگزاری همایش، نتایج و یافته‌های سیاستی از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط پیگیری و مطالبه می‌شود تا منشا اثر شود.

برگزاری اولین و دومین همایش اقتصاد مقاومتی

پس از برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱ و جریان سازی شکل گرفته حول مفهوم اقتصاد مقاومتی پس از آن که در بخش قبلی توصیف گردید، دومین همایش اقتصاد مقاومتی با موضوع نفت و انرژی، بهمن ماه سال ۱۳۹۱ در دانشگاه علم و صنعت برگزار گردید.

بعد از این همایش، برگزاری سومین همایش اقتصاد مقاومتی تا سال ۱۳۹۵ به تاخیر افتاد؛ اما از سال ۱۳۹۵ شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی مسئولیت برگزاری این همایش‌ها را به عهده گرفت تا این جریان در فضای نخبگانی فعال بماند و هر ساله به ارزیابی مباحث مرتبط و مهم کشور در این زمینه پردازد.

سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «پایش وضعیت اقتصاد مقاومتی در سال ۹۵ و چشم انداز سال ۹۶»، بهمن ماه سال ۱۳۹۵ در دانشگاه علم و صنعت برگزار شد و عملکرد دستگاه‌ها در اقتصاد مقاومتی ضمن آن مورد بررسی قرار گرفت. در این همایش برای اولین، عملکرد ۲۴ دستگاه فعال در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در قالب کتابچه همایش ارزیابی شد.

آقایان موسوی لارگانی نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، محمدحسین حسین زاده مدیرعامل بانک قرض الحسنه رسالت، سیدمحمد صاحبکار رئیس امور شرکت‌های دانش بنیان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مهدی غضنفری عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت و وزیر سابق صنعت، محمدحسین بحرینی عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، علیرضا رزم حسینی استاندار استان کرمان، سیدفرشاد فاطمی عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف، دکتر شقایق عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی و معاون کمیسیون نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، مهندس عیدی فرماندار شهر قلعه گنج شهر نمونه اقتصاد مقاومتی و احمد توکلی مدیر سازمان مردم نهاد دیده بان شفافیت و عدالت و نماینده سابق مجلس در این همایش سخنرانی کردند.

در مراسم اختتامیه سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، استانداری کرمان، وزارت جهاد کشاورزی و سازمان بسیج سازندگی به عنوان ۳ دستگاه نمونه در اقتصاد مقاومتی، تندیس برتر همایش را دریافت نمودند. همچنین ۱۰ مقاله و ۱۰ پایان نامه برتر همایش، تقدیرنامه و جوایز همایش در این زمینه را دریافت کردند.

کمیته علمی سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی را آقایان عطاالله رفیعی آتانی عضو هیئت علمی رشته اقتصاد دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران، محمد نوفرستی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی، سیداحسان خاندوزی، عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی و مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس، مهدی طغیانی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه اصفهان و میثم نریمانی مدیرکل دفتر سیاستگذاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تشکیل می‌دادند.

حامیان سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی نیز معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مرکز همکاری‌های فناوری و نوآوری ریاست جمهوری، بانک قرض الحسنه رسالت، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق^(ع)، معاونت آموزش و پژوهش خبرگزاری فارس، جامعه خبری تحلیلی الف، سازمان بسیج دانشجویی کل کشور، قرارگاه شهید باقری، قرارگاه شهید احمدی روشن و مرکز مطالعات اقتصادی بسیج دانشجویی دانشگاه علم و صنعت بودند.

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «حمایت از تولید؛ ایجاد اشتغال پایدار»، بهمن ماه سال ۱۳۹۶ در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد. در این همایش، علاوه بر محوریت موضوع تولید و اشتغال با توجه به نامگذاری سال، عملکرد دستگاه‌ها در اقتصاد مقاومتی نیز بررسی شد.

بر این اساس، کتابچه «مسیر فرمانده اقتصاد ایران» در جریان همایش عرضه گردید. در این کتابچه که اولین محصول مکتوب در بررسی اقتصاد مقاومتی و اقدامات اجرایی آن در کشور بود، ضمن نقد و بررسی اقدامات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، به ارزیابی ۱۰ دستگاه منتخب در چارچوب ۹۵ اقدام جهشی و اولویت دار پرداخته شد.

کمیته علمی چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی را آقایان دکتر دژپسند عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی، دکتر پورابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، دکتر نصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر عیوضلو عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام و دکتر خاندوزی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تشکیل دادند.

همچنین در این همایش دکتر خالصی رئیس دبیرخانه شورای اقتصاد و رئیس امور اقتصاد مقاومتی سازمان برنامه و بودجه کشور، مهندس آذری جهرمی وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، دکتر پورابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، دکتر میرشجاعیان معاون وزیر اقتصاد، دکتر خسرو تاج رئیس سازمان توسعه تجارت و دکتر زارع رئیس کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس سخنرانی کردند.

همچنین در این همایش سه نشست سیاستی برگزاری شد و در پایان از ۱۰ مقاله و ۱۰ پایان برتر اقتصاد مقاومتی که برای دبیرخانه همایش ارسال شده بود، تقدیر به عمل آمد.

پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «انرژی؛ پیشران اقتصاد ایران» ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علم و صنعت ایران برگزار شد. محورهای پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از ساختار اداره بخش انرژی، انرژی و روابط خارجی، اقتصاد برق، زنجیره تامین صنعت انرژی و زنجیره ارزش نفت و گاز.

کمیته علمی این همایش را آقایان دکتر عباس ملکی عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف، دکتر محمودرضا حقی فام عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس و معاون توانیر، دکتر

سیروس وطن خواه معاون انرژی مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، مهندس محمدرضا محمدخانی معاون زیربنایی سابق مرکز پژوهش‌های مجلس، مهندس نصرت اله سیفی مدیرعامل سابق شرکت بهینه سازی مصرف سوخت و دکتر محمد صادق کریمی دکترای سیستم‌های انرژی دانشگاه صنعتی شریف و کارشناس انرژی تشکیل می‌دادند.

همچنین کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی، مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، پژوهشگاه نیرو، پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری، شرکت توانیر، سازمان بهینه سازی مصرف سوخت کشور، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه تربیت مدرس، حامیان این همایش بودند.

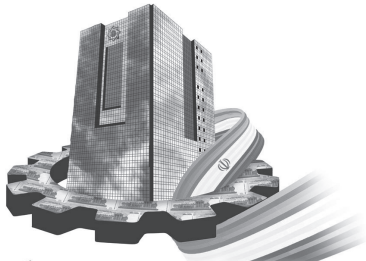
پیش از برگزاری این همایش، در هر یک از ۵ محور یک پیش نشست با حضور صاحب‌نظران حوزه مدنظر برگزار گردید.

در جریان این همایش کتابچه «مسیر انرژی ایران» توسط شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی منتشر شد؛ این کتابچه حاوی ۳۳ اقدام راهبردی در حوزه انرژی است که برای تحقق اقتصاد مقاومتی در سطح کشور، باید در دستور کار قرار گیرد.

بیش از ۴۰ مقاله برای دبیرخانه این همایش ارسال شده بود که مورد ارزیابی کمیته علمی قرار گرفت و ۸ مقاله به عنوان برترین مقالات، مورد تقدیر قرار گرفت.

6th Annual Conference on Moqavemati Economy

بخش سوم

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ادامه برگزاری پنج همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «نظام بانکی در خدمت تولید» در دستور کار قرار گرفت؛ کتابچه حاضر ویژه این همایش تهیه شده است.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
6th Annual Conference on Moqavemati Economy
نظام بانکی در خدمت تولید

زمان : سه شنبه ۲۹ بهمن ماه
 مکان : دانشگاه علم و صنعت ایران
 www.confpmcenter.ir // 6th Annual Conference on Moqavemati Economy
 @pmcenter

کمیته علمی همایش:

 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران	 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران	 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران
 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران	 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران	 دکتر امیر خاتمی رئیس هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران

مدعوین همایش:

معمکرد بانک ها در حمایت از تولید	فرایند پول در اقتصاد
دایگاه بانک مرکزی در تقویت تولید	نقش هدایت اعتبار در رونق تولید

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
 مرکز اسناد و کتابخانه ملی
 مرکز اسناد و کتابخانه ملی

آقایان دکتر نصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام، دکتر خاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس، دکتر درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و دکتر شریف زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام، کمیته علمی ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی را تشکیل می‌دهند.

پیش از برگزاری همایش، ۵ پیش نشست تخصصی حول محورهای همایش با حضور صاحب نظران برگزار گردید که گزارش آن در فصل سوم این کتابچه آمده است.

محورهای همایش

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی حول ۴ محور و ۱۲ زیرمحور برگزار می‌شود که عناوین آن به شرح زیر است:

ظرفیت پول در اقتصاد

- ماهیت خلق پول و دلالت‌های اقتصادی-فقهی آن
- ارزیابی ختثایی پول و نقش پول در رونق اقتصادی
- اولویت جهت‌دهی به پول در حمایت از تولید
- جایگاه بانک مرکزی در تقویت تولید
- الگوی مطلوب بانکداری مرکزی
- کارکرد سیاست‌های پولی در حمایت از تولید
- بررسی تجربه کشورها در نقش‌آفرینی توسعه‌ای بانک مرکزی

عملکرد بانکها در حمایت از تولید

- آسیب شناسی عملکرد بانکها در تامین مالی تولید
- بنگاهداری بانکها و چالشهای آن برای تولید
- بحران بانکی و نقش آن در تضعیف تولید

نقش هدایت اعتبار در رونق تولید

- ارزیابی تخصیص اعتبارات بانکی و مداخلات اعتباری در کشور و دلالتهای آن
- سازوکار هدایت اعتبارات بانکی به سمت تولید و روشهای نظارت بر آن
- نقش بانکداری توسعه‌ای و تخصصی در هدایت اعتبارات بانکی

در ادامه هر یک از زیرمجموعه‌های ۱۲ گانه همایش تشریح شده است:

ماهیت خلق پول و دلالت‌های اقتصادی-فقهی آن

یکی از مهمترین و در عین حال ناشناخته‌ترین مباحث اقتصادی در جوامع امروزی، پول و نحوه خلق آن است. سوالات زیادی در این ارتباط قابل طرح است: ماهیت پول امروزی یا به تعبیری پول مدرن چیست و نسبت آن با پول‌های رایج در گذشته اعم از پول‌های کالایی چیست؟ آیا پول امروزی مثل گذشته یک کالای در گردش است؟ ماهیت پول امروزی چه دلالت‌های فقهی دارد؟ پول چگونه خلق و امحا می‌شود و چه کسی عامل مسلط بر آن است؟ آیا بانکها همانطور که بیشتر منابع اقتصاد آکادمیک تصریح کرده اند، صرفاً واسطه مبادله هستند یا کار ویژه مهم تری به نام خلق پول هم دارند؟ دلالت‌های خالق و جوه بودن بانکها برای سیاست‌های پولی و نظارتی بانک مرکزی چیست؟ بانک به عنوان نهاد خالق پول چه نقشی در اقتصاد می‌تواند داشته باشد؟

ارزیابی خنثایی پول و نقش پول در رونق اقتصادی

بررسی تأثیرگذاری یا عدم تأثیرگذاری حجم پول بر بخش حقیقی اقتصاد در کوتاه مدت و بلندمدت، همواره یکی از بحث برانگیزترین سؤالات در بین اقتصاددانان و مکاتب مختلف اقتصادی بوده است و مکاتب مختلف اقتصادی پاسخ‌های متفاوتی به آن داده‌اند. موضوعی که کمتر به آن پرداخته شده است، نحوه افزایش حجم پول از حیث تخصیص است؛ اینکه آیا نحوه افزایش حجم پول یا نحوه ورود پول جدید به اقتصاد نیز خنثی و بدون تأثیر بر بخش حقیقی اقتصاد است؟ نظریه خنثایی پول چه دلالت‌هایی دارد و چگونه ارزیابی می‌شود؟ آیا دسترسی به تأمین مالی، بر بازدهی فعالیت‌های اقتصادی اثرگذار است؟ نقش پول در چرخه تولید چیست و کمیابی پول به عنوان نهاده تولید به چه معناست؟ تامین مالی فعالیت‌های اقتصادی بازارپذیر جدید از طریق خلق پول جدید چه اثراتی بر رشد اقتصادی، تورم و توزیع درآمد خواهد داشت؟

اولویت جهت دهی به پول در حمایت از تولید

با فرض اینکه پول و نحوه ورود آن به اقتصاد بر بخش حقیقی اقتصاد اثرگذار است و لذا سیاست گذاری برای نیل به این هدف امری ضروری است، سوالی که باید پاسخ داده شود، نحوه سیاست گذاری و اولویت روش‌های مختلف است. عموماً در کنار سیاست تخصیص اعتبارات بانکی، بر سیاست‌های نظیر تسهیل فضای کسب و کار و حذف موانع فعالیت‌های اقتصادی، کاهش بازدهی فعالیت‌های غیرمولد با استفاده از ابزارهای تنظیم‌گری مانند مالیات و اصلاح حکمرانی بانک‌ها جهت جلوگیری از فساد، به عنوان اقداماتی برای جهت‌دهی به فعالیت‌های اقتصادی تأکید می‌شود. آیا این سیاست‌ها مکمل یکدیگر هستند یا جانشین؟ به این معنی که اجرا و پیاده سازی برخی، کشور را از برخی دیگر بی‌نیاز نماید؟ به طور خاص آیا پیگیری سیاست‌های غیربانکی می‌تواند جانشین سیاست‌های تخصیص اعتبارات بانکی شود؟ کدام یک اثربخش‌تر و سهل‌الوصول‌تر است؟

الگوی مطلوب بانکداری مرکزی

یکی از مهمترین بخش‌های قوانین بانک‌های مرکزی در سطح جهان «هدف» است و معمولاً یک یا چند مورد از عناوین «ثبات سطح عمومی قیمت‌ها»، «ثبات و سلامت شبکه بانکی» و «حمایت از رشد اقتصادی و اشتغال حداکثری»، با یا بدون اولویت، به عنوان هدف بانک مرکزی در قوانین کشورهای مختلف تعیین شده است. اهمیت هدف از آن جهت است که تعیین کننده مهمترین نگرانی مسئولین بانک مرکزی و نحوه پاسخگویی آنها است و ساختار این نهاد و نحوه عملکرد آن را نیز تعیین می‌کند. از آنجا که این اهداف ممکن است متضاد با یکدیگر باشند، اولویت بندی آنها اهمیت ویژه ای دارد. سوال بسیار اساسی این است که مهمترین و با اولویت‌ترین هدف بانک مرکزی با توجه به ابزارهایی که در اختیار دارد چه باید باشد؟ آیا پاسخ به این سوال برای کشورهای مختلف با سطوح مختلف توسعه یافتگی یکسان است؟ ساختار و کارویژه بانک مرکزی با توجه به هدف و اولویت انتخابی، چه تفاوت‌هایی خواهد داشت؟

کارکرد سیاست‌های پولی در حمایت از تولید

بانک مرکزی ابزارهای مختلفی در اختیار دارد که مهمترین آنها «مجوز فعالیت» و «ذخیره یا پول بانک مرکزی» است. بانک‌ها برای رعایت نسبت ذخیره قانونی و مهم تر از آن برای تسویه تبادلات بین بانکی، به ذخیره نیاز دارند و سیاست پولی بانک مرکزی به معنی مقررات ناظر بر نگهداشت و تبادل ذخیره، بین بانک مرکزی و بانکها است. سوال مهم این است که بانک مرکزی چگونه با استفاده از ابزارهایی که در اختیار دارد، می‌تواند از رشد بخش حقیقی اقتصاد حمایت کند؟ یا از طرف دیگر بانک مرکزی چگونه با سیاست پولی نادرست خود می‌تواند بخش حقیقی اقتصاد را تضعیف کند؟ ابزارهای مختلفی که در قالب سیاست پولی در اختیار بانک مرکزی است، هر کدام چه آثار و تبعاتی برای بخش حقیقی اقتصاد دارد و چگونه باید مورد استفاده قرار گیرد؟

بررسی تجربه کشورها در نقش آفرینی توسعه‌ای بانک مرکزی

حدود ۳۵۰ سال از تاسیس اولین بانک مرکزی می‌گذرد و در طول بیش از سه قرن، بانک‌های مرکزی در کشورهای مختلف تجارب مختلفی را رقم زده‌اند. به ویژه تجربه عملکرد بانک‌های مرکزی در مقاطعی که کشورها نیازهای خاص داشته‌اند، حائز اهمیت است. مهمترین این ادوار عبارتست از دوره‌های بازسازی بعد از جنگ و شروع فرآیند توسعه اقتصادی. تجربه بسیاری از بانک‌های مرکزی حتی آنهایی که در حال حاضر در چارچوب هدفگذاری تورمی فعالیت می‌کنند، حکایت از نقش آفرینی توسعه‌ای در برهه‌هایی از زمان دارد. بازخوانی این تجربیات آموزه‌های متعددی برای شرایط فعلی کشور که هم در جنگ اقتصادی به سر می‌برد و هم نیازمند توسعه سریع است، در بر دارد.

آسیب شناسی عملکرد بانک‌ها در تامین مالی تولید

تجربه بانکداری کشور در ۴۰ سال گذشته با فراز و نشیب‌های متعددی همراه بوده است و ادوار ملی کردن بانک‌ها، بانکداری دولتی، تأسیس بانک‌های خصوصی و بانک‌های وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی و خصوصی سازی بانک‌های دولتی را گذرانده است. اکنون فرصت مناسبی برای ارزیابی عملکرد انواع بانک‌ها در تامین مالی تولید و درس گرفتن از گذشته برای اصلاح ساختار نظام بانکی است. علاوه بر ارزیابی عملکرد بانک‌ها و مسائل درونی نظام بانکی، آسیب شناسی زیرساخت‌های نظام تامین مالی نیز امری ضروری است؛ مهمترین این زیرساخت‌ها عبارتست از نظام حقوقی و اجرای قراردادها، نظام سنجش اعتبار، توسعه نهاد ضمانت، مولد سازی دارایی‌های آحاد اقتصادی، نهادهای تامین مالی خرد و ...

بنگاهداری بانک‌ها و چالش‌های آن برای تولید

سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها و بنگاهداری، موضوعی است که باید از ابعاد مختلف مورد واکاوی قرار گیرد. از طرفی تجربه بانکداری کشور حاکی از سرمایه‌گذاری گسترده بانک‌ها و بنگاهداری در حوزه‌هایی مانند ساخت مجتمع‌های عظیم تجاری و لوکس است که ضرورت اقتصادی برای آن متصور نبوده و برخلاف مأموریت‌های نظام بانکی است؛ ثمره این مسئله، اختصاص بخش قابل توجهی از منابع بانکی به تأمین مالی ترجیحی این امور و دریغ داشتن منابع از فعالیت‌های مولد اقتصادی است. اما روی دیگر سکه سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها در برخی حوزه‌های صنعت و خدمات بوده است که ممکن است در برخی موارد، کارآمدی بیشتری نسبت به اعطای تسهیلات مستقیم داشته باشد. بر این اساس، ارزیابی بنگاهداری بانک‌ها و تعیین مصادیق و حدود آن، در طراحی مأموریت و کارویژه نظام بانکی در این زمینه حائز اهمیت است.

بحران بانکی و نقش آن در تضعیف تولید

در سال‌های گذشته شکاف درآمد و هزینه، مسئله فراگیر نظام بانکی بوده است که ریشه در فاصله قابل توجه نرخ بهره حقیقی و رشد اقتصادی، همزمان با غیبت نظارت بانک مرکزی بر بانک‌ها داشته است. حاصل این وضعیت، شکاف قابل توجه در دارایی و بدهی بانک‌ها و عدم ثبات نظام بانکی بوده که در برخی موارد به بحران و ورشکستگی نزدیک شده است. سوالات مهم در این زمینه آن است که بحران بانکی از چه کانال‌هایی منجر به بحران در بخش حقیقی اقتصاد شده است یا خواهد شد؟ عدم چاره‌اندیشی برای بحران بانکی یا به عقب انداختن آن، چه تبعاتی برای اقتصاد خواهد داشت؟ چگونه می‌توان به گونه‌ای برای خروج از بحران بانکی برنامه‌ریزی کرد که توأم با آن رونق اقتصادی نیز حاصل شود؟

ارزیابی تخصیص اعتبارات بانکی و مداخلات اعتباری در کشور و دلالت‌های آن

در سال‌های گذشته همواره مجلس، دولت و بانک مرکزی گونه‌های مختلفی از مداخلات اعتباری را داشته‌اند که مهمترین آنها تعیین دستوری نرخ سود بانکی، تعیین سهمیه تسهیلات برای بخش‌های مختلف اقتصادی در بسته‌های سالانه سیاست‌های اعتباری بانک مرکزی، طرح‌های بزرگ دولتی از جمله مسکن مهر، بنگاه‌های زود بازده، تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، فروش اقساطی خودرو و لوازم خانگی ایرانی و ... بوده است. ارزیابی عملکرد این طرح‌ها از حیث اصابت به هدف و عدم انحراف و اثرگذاری در توسعه و اشتغال جهت تکرار الگوهای صحیح تخصیص اعتبارات بانکی و پرهیز از تجربیات ناصحیح گذشته، برای طراحی آینده نظام بانکی حائز اهمیت است.

سازوکار هدایت اعتبارات بانکی به سمت تولید و روش‌های نظارت بر آن

تجربه کشورهای مختلف به ویژه کشورهای شرق آسیا و حتی برخی کشورهای غربی، گویای اثرگذاری هدایت اعتبارات بانکی در رشد اقتصادی بوده و این موضوع، توسط نهادی مانند بانک جهانی نیز تأیید شده است. اما سوال مهم این است که سازوکار بهینه هدایت اعتبارات بانکی برای رسیدن به این اهداف در مدت مشخص چیست؟ به طور مشخص مقصد هدایت اعتبارات چه ویژگی‌های باید داشته باشد و چه ویژگی‌هایی نباید داشته باشد؟ این هدف چگونه و توسط چه نهادی باید مشخص شود تا بیشترین تأثیر اقتصادی را داشته باشد؟ ابزارهای سخت و نرم دولت و بانک مرکزی برای هدایت اعتبارات بانکی چیست؟ چگونه باید برنامه هدایت اعتبار را نظارت پذیر کرد و با چه ابزارهای انگیزشی و نظارتی باید بر عدم انحراف منابع نظارت کرد؟ چه اقداماتی باید به عنوان مکمل برنامه هدایت اعتبار در دیگر بخش‌ها صورت گیرد؟

نقش بانکداری توسعه و تخصصی در هدایت اعتبارات بانکی

بانک‌ها از حیث حوزه فعالیت به تجاری، تخصصی و توسعه‌ای دسته بندی می‌شوند. در این میان، بانک‌های تخصصی و توسعه‌ای عموماً به صورت دولتی اداره شده و با اهداف خاص تأسیس می‌شوند. در کشور ما نیز در حال حاضر تعدادی بانک دولتی تخصصی در حال فعالیت هستند. سوال مهم این است که این بانک‌ها تا چه حد به نمونه‌های مشابه خود در سایر کشورها شباهت دارند و آیا اساساً عنوان بانک تخصصی بر آنها صدق می‌کند یا نه؟ فعالیت بانک‌های تخصصی و توسعه‌ای در کشور چه لوازمی دارد؟ نسبت حضور و فعالیت بانک‌های تخصصی و توسعه‌ای با برنامه‌های هدایت اعتبار چیست؛ مکمل هستند یا جانشین؟

فصل دوم

گفتگو با صاحب نظران

دکتر علی نصیری اقدم

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی (ره) و
دبیر کمیته علمی همایش

باید از انگاره ختنی بودن پول و بی‌تاثیری آن در اقتصاد عبور نمود و پذیرفت که پول در اقتصاد می‌تواند مولد یا مخرب باشد. در نهایت باید به این پرسش، پاسخ داد که چگونه می‌توان از ظرفیت مولد پول استفاده نمود و نقش سیاست‌گذار پولی و بانک مرکزی در این مورد چیست. نقش بانک مرکزی در تئوری متعارف، مدیریت ادوار تجاری و به تعبیر دیگر جلوگیری از تعمیق رکود و اوج گرفتن تورم با سیاست پولی است. رکودها و تورم‌های شدید فعلی حاصل عدم عمل کردن بانک مرکزی به این وظیفه است.

بانک مرکزی می‌تواند با تغییراتی اندک در سیاست‌های خود به صورت فعال در جهت توسعه اقدامات موثری را انجام دهد. به نظر می‌رسد این تغییر جهت‌گیری و به رسمیت شناختن نقش پول در توسعه اقتصادی و ایفای نقش فعال توسط بانک مرکزی مهم‌ترین اقداماتی است که باید انجام گیرد.

هدف اصلی ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی بازناندیشی در نگاه به پول، بانک و بانکداری مرکزی است. نظام پولی و بانکی تجربه‌ای چند ده ساله در اقتصاد ایران و جهان دارد. جریانی که برای آن پشتوانه‌های علمی دانشگاهی در دانشگاه‌های مطرح دنیا ایجاد نموده‌اند، نتوانسته است به نتیجه منجر شود. مطالعات رو به رشدی که امروزه در ایران و جهان انجام شده‌است نشان می‌دهد که کارشناسان و سیاستگذاران نیاز به بازنگری اساسی در فهم خود از مفاهیم پول، بانکداری و بانکداری مرکزی دارند.

در این همایش می‌توان این ادبیات را مطرح نمود و انگاره‌های رایج را به چالش کشید تا در نهایت گفتمانی سازنده در خصوص بکارگیری پول در جهت توسعه حاصل شود. معمولاً همایش‌ها با یک فراخوان عمومی آغاز به کار می‌کنند و پس از ارائه مقالات توسط افراد مختلف، هدف همایش محقق شده و ماموریت آن پایان می‌یابد. اما رویدادهایی چون همایش سالانه اقتصاد مقاومتی به یک الگوی محوری پایبند است. این همایش به دنبال ترویج دیدگاهی مشخص است؛ دیدگاهی که ناظر به مسائل واقعی و روزآمد اقتصاد ایران است.

دکتر کامران ندری

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) و عضو
کمیته علمی همایش

هدف اصلی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، مقاوم‌سازی اقتصاد بوده و به طور ویژه تمرکز در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی بر مقاوم‌سازی نظام بانکی و فروکاستن از میزان آسیب پذیری آن در برابر شوک‌های داخلی و خارجی است.

مهم‌ترین چالش نظام بانکی و پولی از منظر اقتصاد کلان، چالش تورم است. مهم‌ترین علت تورم مزمن و مستمر، رشد بالای نقدینگی در اقتصاد است. همایش پیش رو می‌تواند بستر مناسبی برای پاسخ به سوالات محوری و اساسی در حوزه نظام بانکی باشد، سوالاتی از جمله این که چرا کشور در ۵ دهه گذشته تورم دو رقمی را تجربه نموده است؟ چگونه می‌توان رشد بالای نقدینگی در کشور را مهار نمود؟ رشد مطلوب و مناسب اقتصاد کشور چقدر است؟ آیا در اقتصاد کشور زیرساخت‌های لازم برای مهار نقدینگی وجود دارد؟ آیا بانک مرکزی از اختیارات لازم برای انجام وظایف خود در این حوزه برخوردار است؟

رشد نقدینگی باید متناسب با رشد اقتصادی و رشد تولید در کشور کنترل شود. در غیر این صورت اقتصاد تنها از طریق افزایش قیمت‌ها و تورم با حجم فزاینده نقدینگی متوازن و متعادل می‌شود و جهت‌دادن به نقدینگی در چنین شرایطی بی‌معناست.

دکتر محمد جواد شریفزاده

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) و عضو
کمیته علمی همایش

گفتگو و دیالوگ چیزی است که در جامعه اقتصادی ما کم است. فکر می‌کنم یکی از مهم‌ترین کارکردهای ششمین همایش اقتصاد مقاومتی و پیش نشست‌های آن، ایجاد گفتگو میان سه گروه مختلف است: صاحب نظران دانشگاهی، مدیران و کارشناسان شبکه بانکی و مقامات ناظر به ویژه مقامات بانک مرکزی.

ویژگی و وجه ممیزه این همایش تاکید آن بر خود مساله اقتصاد مقاومتی است؛ به معنای تاکید بر این که نظام بانکی اولاً باید مقاوم شود و ثانیاً در خدمت مقاوم نمودن سایر بخش‌های اقتصاد کشور به خصوص بخش تولید باشد.

محورهای همایش تاکید برگزار کنندگان آن بر مقاوم شدن نظام بانکی و سایر بخش‌های اقتصاد را به خوبی نشان می‌دهد؛ مثلاً در یکی از محورها که به بحران بانکی مربوط است، هدف این است که نظام بانکی مقاوم شود. در مجموع جلسات برگزار شده نیز هدف اصلی این بوده‌است که بخش نظام بانکی در خدمت بخش واقعی اقتصاد و تولید قرار گیرد و در جهت مقاوم نمودن سایر بخش‌های اقتصاد کشور نقش‌آفرینی کند.

در دهه پیش رو مهم‌ترین چالش کشور تامین مالی توسعه اقتصادی است. به دلیل تحریم و عدم دسترسی به منابع سرمایه‌گذاری خارجی و صعوبت فروش نفت ما با چالشی اساسی در تامین مالی توسعه مواجه هستیم. به علاوه دولت نیز از بودجه عمرانی خود که ناشی از درآمد نفتی است توان سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصاد را ندارد. در نتیجه

تنها نظام بانکی و بازار سرمایه می‌توانند نقش تامین مالی توسعه را ایفا نمایند. هدف نظام بانکی در دهه آینده باید تامین مالی توسعه با قید حفظ ثبات پولی و مالی یعنی کنترل تورم و سلامت شبکه بانکی باشد. بنابراین می‌توان گفت محورهای همایش در همین راستا هستند؛ عمده محورهای همایش ناظر به این هستند که نظام بانکی باید در خدمت تولید باشد.

دکتر حسین درودیان

مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و عضو کمیته علمی همایش

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی می‌تواند با گفتمان‌سازی، دستورکار گذاری، تغییر نگاه‌ها، جهت‌ها و نگرش‌ها در نهایت باورها را اصلاح نماید و این حقیقت را یادآور شود و ترویج کند که کارکرد بانک، حمایت از تولید، تشکیل سرمایه و رونق بخش حقیقی اقتصاد است. این همایش می‌تواند گروه‌های هدف و به ویژه جامعه تحلیل‌گری، دانشگاهی و معرفتی اقتصاد را متوجه این موضوع کند و این دغدغه را مطرح نماید که بانک قرار است کارکرد تامین تولید داشته باشد.

برای اثرگذار بودن باید تلاش همایش در جهت گفتمان‌سازی، چتری بزرگ داشته باشد؛ باید سعی کند همه بازیگران و نقش‌آفرینان این حوزه اعم از بانکداران، سیاست‌گذاران، دانشگاهیان، دانشجوها و ... از جریان‌ها و گرایش‌های مختلف را درگیر کند و برای هریک در مسیر اصلاح نظام بانکی جایگاه و سهمی قائل باشد.

باید از طریق برگزاری نشست‌ها، مقالات و استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای طوری عمل نمود که بتوان همه بازیگران را درگیر این مساله کرد. باید شمولیتی ایجاد کرد که اصل همایش و دغدغه برگزاری آن مورد توجه همگان قرار گیرد.

چون همایش اقتصاد مقاومتی در این دوره از روی دغدغه مندی و مساله محوری برخاسته است، دقت و میزان توجه برانگیزی که دارد نسبت به برخی همایش‌های مشابه مانند همایش پولی و بانکی بانک مرکزی بسیار بیشتر است. رویکرد متفاوتی که این همایش در مسائل نظام بانکی دنبال می‌کند را باید برای آن به صورت یک امتیاز تلقی نمود که منجر به جلب توجه بیشتری می‌شود.

دکتر سید احسان خاندوزی

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی^(ره) و
عضو کمیته علمی همایش

یکی از مهم‌ترین زوایایی که می‌تواند محور ارزیابی نظام بانکی در هر کشور قرار گیرد، ارتباط نظام بانکی با بخش تولید و بخش واقعی اقتصاد است. اگر بگوییم نظام بانکی عامل تعیین کننده خلق ثروت، بهره‌وری و پویایی اقتصاد و در نهایت رشد اقتصادی است، این سوال مطرح می‌شود که نظام بانکی چقدر می‌تواند محرک بخش واقعی اقتصاد باشد و اساساً آیا نظام بانکی پشتیبان بخش تولید است یا در خدمت منافع گروه‌هایی غیر از تولیدکنندگان است.

اگر کنفرانس‌ها را به دو دسته کلی کنفرانس‌های علمی تخصصی و کنفرانس‌های سیاستی و کاربردی تقسیم کنیم، همایش اقتصاد مقاومتی جزو دسته دوم است. به عبارت دیگر صرفاً یافته‌های تئوری محض که در مرزهای دانش در این همایش مورد بحث و گفتگو قرار نمی‌گیرد. بنابراین، این همایش فرصت را برای گفتگوی اساتید، دانشجویان، کارشناسان و مدیران فراهم می‌کند.

در شرایطی که بیشتر دستگاه‌های اجرایی در دو سال اخیر و در شرایط تحریمی مشغول رسیدگی به امور روزمره و جاری کشور هستند، این همایش فضای تنفسی تلقی می‌شود و فرصتی است تا مسئولان و سیاستگذاران در گفتگو با کارشناسان و اساتید در مورد راهبردهای بلندمدت و اصلاحات ساختاری که لازم است در نظام بانکی کشور انجام شود گفتگو کنند.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی جزو معدود رویدادهایی است که در سال‌های اخیر به صورت تخصصی روی موضوع رابطه بانک و تولید متمرکز شده است.

دکتر سید علی روحانی

مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس
و عضو کمیته علمی همایش

الگوی که چندین سال است در همایش‌های سالانه اقتصاد مقاومتی اجرا می‌شود الگوی خیلی مناسبی است که قابل توسعه و تسری به بقیه همایش‌هاست. از این جهت که از حدود یک ماه قبل از همایش، مجموعه نشست‌هایی حول محورهای اصلی همایش در دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مجامع علمی برگزار می‌شود. با این روش، گفتمان سازی خیلی بهتر محقق می‌شود. این ویژگی مثبت و منحصر به فرد این همایش است که می‌توان آن را به سایر رویدادها تسری داد.

همایش‌هایی با عنوان اقتصاد مقاومتی در کشور زیاد برگزار شده‌است اما اولاً این که دلالت‌های اقتصاد مقاومتی در حوزه‌ای خاص (نظام بانکی) مطرح شود و حول آن همایش و نشست برگزار گردد کمتر صورت گرفته است و یکی از نوآوری‌های همایش‌های سالانه اقتصاد مقاومتی این است که در سال‌های متوالی بر بخش‌های مختلف اقتصاد مقاومتی تمرکز می‌کند.

ویژگی بعدی همایش، پیش‌نشست‌ها است که فضای گفتگو را در محیط‌های علمی و آکادمیک فراهم می‌نماید خصوصاً با توجه به این که موضوعات و محورهای همایش مباحثی کاربردی هستند و در بسیاری از محورها به بهانه همایش تولید ادبیات صورت می‌گیرد.

به دلیل تلاطم بسیاری که سال گذشته در نظام بانکی وجود داشت و بحران بانکی که چندین سال است کشور با آن درگیر است، همایش سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی که ۲۸ دوره تاکنون برگزار شده‌بود، امسال لغو شد و همایش بانکداری اسلامی هم گرچه لغو نشد اما به شکل بسیار محدود و صرفاً با پذیرش مقالات به کار خود ادامه داد. در چنین شرایطی که فضای گفتگوی صریح از جنس همایش و نشست تخصصی در فضای نظام پولی و بانکی خیلی کمتر ایجاد شده‌است، همایش اقتصاد مقاومتی می‌تواند تا حد خوبی این خلأ را پوشش دهد.

دکتر مجید قاسمی

مدیر عامل بانک پاسارگاد

برخی مفاهیم در اثر تکرار زیاد در جامعه جا افتاده است؛ به عنوان مثال این گزاره که طرح‌های کوتاه‌مدت و تجاری باید توسط نظام بانکی و طرح‌های بلندمدت توسط بازار سرمایه انجام شود. اولاً، در جهان چنین کاری نمی‌کنند و امروزه در بسیاری کشورهای اروپایی، بازار سرمایه سهم اندکی از نظام تامین مالی دارد. ثانیاً، باید دید بازار سرمایه تا چه حد توانایی پر کردن خلا تامین مالی را دارد. بازار سرمایه به تنهایی توانایی تامین سرمایه لازم برای توسعه را ندارد و از طرفی برخی قوانین توانمندی‌های نظام بانکی را برای تامین مالی توسعه محدود می‌کند.

یکی از چالش‌های فعلی در حوزه بانکداری، مورد تهاجم قرار دادن قانون عملیات بانکی بدون ربا است که می‌توان آن را مهم‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی دانست. قانون عملیات بانکی بدون ربا گام مهمی در جهت اسلامی شدن بانک‌ها بود و قانون بانکداری که در حال حاضر نوشته شده است، قانونی ارتجاعی و واپس‌گرایانه است که ما را از بانکداری اسلامی دور می‌نماید.

بنگاه‌داری بانک‌ها محوری‌ترین بحثی است که پرداختن به آن می‌تواند نجات‌بخش اقتصاد ملی باشد. سایر مسائل انتخاب شده در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی نیز مباحث مهمی است. در بندهای مختلف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به مواردی چون اقتصاد مردمی، مشارکت آحاد مردم و اقتصاد دانش‌بنیان اشاره شده است که بدون حمایت نظام بانکی تحقق این اهداف امکان‌پذیر نیست.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی روی مسائل مهمی در نظام بانکی دست گذاشته است که باید بیشتر به آن پرداخته شود. من در یکی از پیش‌نشست‌های این همایش بودم و به خاطر همراهی با این جریان خدا را شاکرم.

دکتر مجید شاکری

کارشناس اقتصاد در حوزه مالی

ما در موضوع بانکداری چند مساله جدا اما مرتبط با یکدیگر داریم. یکی از موضوعاتی که باید بیشتر در مورد آن تفکر صورت گیرد، قانون بانکداری شامل مجموعه قوانین بانک مرکزی، بانکداری و بانک توسعه‌ای که تلاشی جدی برای تغییر وضعیت نسبت به قانون پیشین عملیات بانکداری بدون ربا است.

موضوع بعدی نقش بانک‌ها در توسعه است؛ با توجه به این که برای سال‌های متمادی، امسال نیز کشورمان دچار نرخ تشکیل سرمایه ثابت منفی است و از طرفی بخش عمده تامین مالی کشور اعم از تامین مالی سرمایه‌گذاری یا سرمایه در گردش به عهده بانک‌ها است، این موضوع نیز بسیار مهم است و باید امسال به آن پرداخته شود.

تلاش برای عملگرایی در کنار تلاش برای ارائه پاسخ واقعی به پرسش‌های واقعی یکی از ویژگی‌های ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی است. نمی‌گویم در سال‌های گذشته این ویژگی‌ها وجود داشته است یا خیر. اما اکنون با توجه به نیت افراد این تلاش واضح است.

در مورد طرح بانکداری مجلس، پیش از قضاوت در مورد این قانون جدید، این سوال مطرح می‌شود که آیا اکنون زمان تغییر قانون است یا خیر. اما اگر فرض شود که الآن زمان مناسبی برای تغییر قانون است، در مورد قانون مطرح شده باید گفت که این قانون در حوزه نظارت و در حوزه تعیین تکلیف بانک‌های مشکل‌دار خیلی خوب است اما در سمت سپرده‌گیری و تسهیلات نیازمند تغییرات اساسی است. مدل بانکداری که در این طرح ارائه شده است، با مدل واقعی و عملی تفاوت زیادی دارد.

حجت الاسلام محمد مادرشاهی

پژوهشگر حوزه اقتصاد پژوهشگاه فقه نظام

بانکداری نه یک مساله فردی بلکه رفتاری اجتماعی است. متأسفانه اغلب کسانی که از دیدگاه فقهی با مسائل بانکداری روبرو می‌شوند، تنها رفتار یک فرد را در مواجهه با بانک مورد بررسی قرار می‌دهند و به تدوین احکام مربوط به آن می‌پردازند. اما بانک در حقیقت یک مقوله اجتماعی است و باید نظام بانکداری به عنوان یک نهاد کلان اجتماعی که تامین مالی و گردش پول را در جامعه بر عهده دارد، مورد بررسی قرار گیرد.

ابتدا باید بدانیم نظام اقتصادی مطلوب اسلام چیست تا بتوانیم ویژگی‌های نهاد تامین کننده اعتبار و گردش مالی را در این نظام دریابیم. مهم‌ترین مشکل نظام بانکی کنونی این است که به هیچ عنوان برای تحقق اهداف اقتصاد اسلامی طراحی نشده است.

مسائل مختلفی که از نظر نظام اقتصادی اسلام مهم است با شیوه کنونی بانک ابداء تامین نمی‌شود. از طرفی وقتی می‌خواهیم با نظام بانکی موجود، اهداف اقتصاد اسلامی را دنبال کنیم به علت تعارض موجود میان این دو نهاد نه تنها بانکداری اسلامی محقق نمی‌شود بلکه کارایی نظام بانکی موجود نیز کاهش می‌یابد. ما بانک را که یک نهاد مالی غربی است، گرفته‌ایم و در اجزای آن دستکاری کرده‌ایم. همین امر باعث شده است که بانکداری ما نه کارآمدی و کارایی بانک‌های غربی را داشته‌باشد و نه اهداف اقتصاد اسلامی را محقق کند.

حجت الاسلام قنبرزاده

پژوهشگر حوزه اقتصاد پژوهشگاه فقه نظام

معمولا برای آسیب‌شناسی نظام بانکی به آسیب‌ها و پیامدهای اقتصادی نظام بانکداری فعلی توجه می‌شود. اما از زاویه‌ای متفاوت نیز می‌توان به پژوهش در مباحث اقتصاد اسلامی پرداخت؛ در این مدل ابتدا نظام اقتصادی مطلوب از نظر اسلام و اصول کلان آن کشف می‌شود و نظام موجود به اندازه تفاوتش با نظام مطلوب از نظام بانکداری اسلامی فاصله دارد. اصولی از قبیل عدالت اقتصادی، آزادی اقتصادی، مساله مالکیت، اخلاق اقتصادی، حاکمیت دولت به عنوان ولی خدا در شئون مختلف جامعه جزو خط قرمزهای اسلام در نظام اقتصادی اسلام است. با توجه به نظام مطلوب از نظر اسلام آسیب‌شناسی وضع موجود معنای جدیدی می‌یابد.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی و رویدادهایی از این دست در چند حوزه می‌تواند به حل مشکلات نظام بانکی کمک کند؛ این همایش می‌تواند آغازگر حرکتی در زمینه پژوهش برای دستیابی به مدل مطلوب بانکداری است. چنین رویدادی می‌تواند با آسیب‌شناسی درست، محیط‌های مختلف پژوهشی را به حرکت در آورد.

مساله بعدی گفتمان سازی است. صرفا از داخل کتابخانه‌ها و نشست‌های علمی نمی‌توان یک فضای عملیات خارجی در اقتصاد را دچار تغییر نمود. این همایش هم به لحاظ آسیب‌شناسی و هم به لحاظ ایده‌های جدید موجود می‌تواند بسیار موثر باشد.

قدم آخر شناسایی نیروهای و ایجاد ارتباط میان مجموعه‌های همسو و همفکر است. این همایش می‌تواند نیروهای دغدغه‌مند در این حوزه را دور هم جمع نماید و ارتباطاتی را در این زمینه ایجاد کند که بسیار مطلوب است.

میثم خسروی

کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

ویژگی مثبت ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی مساله محوری و ناظر به عملیات اجرایی بودن موضوعات مطرح شده است. مثلاً مساله‌ای مثل بنگاه داری بانک‌ها یا طرحی که الآن در مجلس دارد تصویب می‌شود، جزو موضوعات این همایش قرار گرفته‌است. این همایش می‌توانست با طرح مباحث تئوری برگزار شود اما کاملاً مساله محور به پیش می‌رود و در حال فضاسازی و ایجاد گفتگو پیرامون مسائلی است که به زودی باید در مورد آن‌ها تصمیم‌گیری شود.

در نتیجه عده‌ای با شنیدن این موضوعات راجع به چنین مسائلی فکر می‌کنند و در نهایت جریان اندیشیدن به مسائل جاری کشور توسط نخبگان به واسطه رویدادهایی این چنینی شکل می‌گیرد. این جریان اندیشه ورزی احتمالاً پس از اتمام همایش نیز در فضای فکری و جریان مطالعاتی شرکت کنندگان ادامه خواهد یافت. همین امر کمک می‌کند که مسائل جامعه در فهرست موضوعات مورد تفکر و بررسی اندیشمندان قرار گیرد و اولویت این مسائل در افکار نخبگان بالاتر رود.

شاید اگر تاکنون ۱۰ همایش این چنینی داشتیم، نخبگان بیش از این به مسائل نظام بانکداری می‌پرداختند و احتمالاً مشکلات بانکداری با سرعت و سهولت بیشتری برطرف می‌شد.

فصل سوم

گزارش پیش نشست‌های همایش

به منظور مباحثه و تدقیق مسائل مطرح شده در محورهای همایش، ۵ پیش نشست تخصصی با حضور کارشناسان و مسئولین نظام بانکی برگزار شده است که گزارش مشروح آن در این فصل ارائه می‌شود.

نشست ارزیابی طرح بانکداری مجلس از منظر سیاست پولی

محور جایگاه بانک مرکزی در تقویت تولید؛ ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نشست «ارزیابی طرح بانکداری مجلس از منظر سیاست پولی» به عنوان اولین پیش نشست از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، دوشنبه ۷ بهمن با حضور جمعی از اساتید و صاحب نظران و فعالان این حوزه در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برگزار شد. دکتر سید علی روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس، دکتر کامران ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع)، دکتر علی سعدوندی اقتصاددان و کارشناس بانکداری و تأمین مالی، دکتر حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و مهدی حسینی دولت آبادی مدیر گروه بازارهای مالی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی اعضای اصلی این نشست بودند.

بانک مرکزی می‌تواند در رونق تولید نقش آفرینی کند

در ابتدای نشست دکتر کامران ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع) و عضو

کمیته علمی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، ۳ مقوله «کنترل تورم»، «تضمین ثبات و سلامت عملکرد بانک‌ها» و «کمک به ایجاد رشد و اشتغال» را سه هدف مهم بانک‌های مرکزی در جهان عنوان کرد و افزود: کنترل تورم اصلی‌ترین هدف بانک مرکزی است.

وی افزود: اما در عین حال در شرایطی که میزان تقاضای کل در اقتصاد از ظرفیت تولید بنگاه‌ها کمتر باشد و تورم پایین باشد، بانک مرکزی می‌تواند با اعمال سیاست پولی به افزایش و رونق تولید کمک نماید. به بیان دیگر بانک مرکزی می‌تواند با استفاده از سیاست‌های پولی از طریق مدیریت تقاضا به رشد تولید و ایجاد اشتغال کمک نماید. البته در این زمینه باید کنترل شده عمل کرد که به افزایش بی‌رویه تورم منجر نشود.

وی ادامه داد: در ادبیات جهانی هم این اجماع به این شکل وجود دارد که بانک مرکزی در وهله اول مسئول کنترل تورم است و در ادامه به دیگر اهداف از جمله نظارت بر عملکرد بانک‌ها و کمک به رشد اقتصادی می‌پردازد. البته بانک‌های مرکزی در دنیا تفاوت‌هایی دارند؛ بعضی به تورم و بعضی به تولید اولویت داده‌اند.

ساختار بانک مرکزی در طرح بانکداری مجلس کمکی به رونق تولید نمی‌کند

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع) در بخش دیگری از صحبت‌هایش گفت: تعارض مسئله رکود و تورم یکی از مهم‌ترین چالش‌های هدف‌گذاری بانک مرکزی است. ایجاد رکود می‌تواند به کاهش تورم منجر شود. در واقع ممکن است سیاست‌گذار پولی با ایجاد رکود از طریق افزایش نرخ بهره، به سمت کاهش تورم حرکت کند.

وی افزود: ساختار کنونی عملکرد بانک مرکزی بر اساس تحقق هدف کنترل تورم و مقداری هم به هدف دوم که نظارت بر عملکرد بانک‌هاست بنا شده است و اساساً در این ساختار توجهی به کمک به رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال نشده است.

کنترل تورم بدون ایجاد رشد اقتصادی امکان پذیر نیست

در ادامه دکتر علی سعدوندی اقتصاددان و کارشناس بانکداری و تأمین مالی، ضمن بیان اینکه درخصوص اهداف بانک مرکزی در ادبیات موضوع جمع بندی حاصل شده است، گفت: هدف اصلی بانکهای مرکزی در سراسر دنیا کنترل تورم است. با وجود این وظایفی در زمینه کمک به توسعه و رشد به عهده بانک مرکزی گذاشته شده است.

وی با تأکید بر اینکه سیاست پولی نقشی مهم در ایجاد رشد اقتصادی دارد و تورم صرفاً یک پدیده پولی نیست، افزود: با وجود این، آنچه واضح است اینکه کنترل تورم بدون ایجاد رشد اقتصادی ممکن نیست؛ تلاش برای کنترل تورم بدون ایجاد رشد اقتصادی در دنیا بارها شکست خورده است. من در جایی ندیدم که هدف بانک مرکزی فقط کنترل تورم باشد.

این کارشناس اقتصادی اضافه کرد: درحالی که در ایران در طول سالهای اخیر رشد اقتصادی فدای کنترل تورم شده است و در نهایت هیچکدام از دو هدف محقق نشده است. از سال ۹۲ تا ۹۷ سیاستهای اقتصادی مخربی را پیاده کردیم و رشد اقتصادی را فدای تورم نمودیم.

سعدوندی ادامه داد: کمک به ایجاد اشتغال پایدار باید جزء وظایف بانک مرکزی باشد. اما این هدف باید با هماهنگی سیاست کنترل تورم محقق شود. در عین حال من معتقدم «نظارت بر عملکرد بانکها» نباید در بین اهداف اصلی بانک مرکزی و هم تراز با دو هدف «کنترل تورم» و «کمک به ایجاد رشد و اشتغال» مطرح شود.

کارکرد اصلی بانک مرکزی باید مدیریت خلق پول بانکها باشد

در ادامه دکتر حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و عضو کمیته علمی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، با بیان اینکه در نهایت هدف اصلی از تمامی سیاستگذاریهای

اقتصادی دستیابی به رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال است، گفت: بنابراین کنترل تورم زمانی مهم است که زمینه ساز ایجاد رشد اقتصادی شود. در بین اهداف بانک مرکزی نیز لازم است بین ایجاد ثبات و ایجاد توسعه، تعادل برقرار شود و در غیر اینصورت هیچکدام از اهداف بانک مرکزی محقق نمی‌شود.

وی با تأکید بر اینکه تورم‌های بالای اقتصاد ایران فقط پولی نیستند و از سمت عرضه نشأت می‌گیرند، افزود: کالا قبل از اینکه وارد بازار شود گران است و نخریدن آن نه به کاهش قیمت بلکه به تشدید رکود منجر می‌شود. در این شرایط ابزار بانک مرکزی برای کنترل تورم تنها افزایش نرخ بهره است که به رکود دامن می‌زند.

درودیان در پایان افزود: مهم‌ترین کاری که بانک مرکزی در شرایط کنونی کشور ما باید انجام بدهد، کنترل بر عملکرد بانک‌ها در خلق پول است. اگر بانک مرکزی بتواند تضمین کند پولی که در اقتصاد ایجاد می‌شود، صرف تشکیل سرمایه می‌شود، بسیاری از مشکلات کنونی کشور حل خواهد شد و هر دو هدف کنترل تورم و ایجاد رشد و اشتغال به طور همزمان محقق می‌شود.

تعیین اولویت بانک مرکزی باید با توجه به مقتضیات زمان انجام شود

در ادامه مهدی حسینی دولت‌آبادی مدیر گروه بازارهای مالی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، با بیان اینکه در طرح جدید ۳ هدف «کنترل تورم»، «ایجاد ثبات در شبکه بانکی» و «کمک به رشد و توسعه اقتصادی» به طور همزمان و بدون در نظر گرفتن اولویت به عنوان اهداف بانک مرکزی مطرح شده است، افزود: دو هدف دیگر اساساً با کنترل تورم در تضاد است و لازم است برای تحقق همزمان آن‌ها سیاست‌گذاری شود.

وی با بیان اینکه لازم نیست در قانون درخصوص اهداف بانک مرکزی اولویت‌گذاری شود افزود: اولویت بندی اهداف بانک مرکزی باید با توجه به مقتضیات زمان انجام شود؛

نه اینکه همیشه کنترل تورم مهم‌ترین هدف بانک مرکزی باشد. اگر بانک‌های مرکزی تنها مکلف به کنترل تورم شوند و دیگر اهداف منوط به کنترل تورم شود، برای اقتصاد کشور در شرایط کنونی مناسب نیست. در کشورهای غربی نیز در طول دهه‌های اخیر همواره مقتضیات زمان در تعیین اهداف بانک مرکزی اثرگذار بوده است.

طرح بانکداری مجلس باید زماندار و جهت‌دار باشد

در ادامه این نشست دکتر محمد امینی رعیاً مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی گفت: طرح بانکداری مجلس هم باید زمان داشته باشد و هم جهت مشخص. مدت‌ها وقت صرف تهیه این طرح شده و اگر جهت مشخصی نداشته باشد، مجدداً باید این بحث‌ها در بانک مرکزی انجام شود.

وی افزود: طی سال‌های اخیر خواستیم با نسخه کنترل تورم ۴ درصدی، تورم ۴۰ درصدی را کنترل کنیم که امکان‌پذیر نبود. تورم بالا ناشی از زیرساخت‌های تولیدی و اقتصادی است و باید اقداماتی در این راستا در دستور کار قرار می‌گرفت.

امینی رعیاً ادامه داد: بر اساس شرایط اقتصاد ایران، اولویت بانک مرکزی باید رشد و توسعه اقتصاد باشد و سیاست‌ها و اقداماتش در این راستا باشد.

اهمیت تعیین افراد هیئت عالی بانک مرکزی در تحقق اهداف طرح بانکداری مجلس

در پایان نشست سید علی روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس و عضو کمیته علمی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، ضمن جمع‌بندی نظرات مطرح شده از سوی دیگر کارشناسان گفت: طرح بانکداری مجلس ابعاد گسترده‌ای دارد و شامل ۳ بخش است که یکی از آن‌ها نحوه عملکرد بانک مرکزی است. اغلب اقتصاددانان در

زمینه هدف‌گذاری متعدد برای بانک مرکزی اتفاق نظر دارند، اما در زمینه اولویت بندی این اهداف اختلاف نظر وجود دارد. برای تحقق دو هدف سیاست پولی و سلامت بانکی، طرح جدید نسبت به وضع فعلی بهتر است و تا حدودی اهداف را تضمین می‌کند و در زمینه کمک به رشد ممکن است بهبودی حاصل نشود.

وی افزود: طرح جدید بانکداری مجلس قرار نیست همه مشکلات نظام بانکی را حل کند؛ چراکه مسائلی مثل بی انضباطی مالی دولت و یا نظام ارزی می‌تواند تمامی اهداف در نظر گرفته شده در این طرح را به حاشیه ببرد. علاوه بر این هرچند این قانون یک ساختار جدید برای بانک مرکزی تصویر کرده است اما این‌که چه افرادی در هیئت عالی حضور پیدا می‌کنند، خیلی مهم و اثرگذار است و می‌تواند در نهایت جهت حرکت بانک مرکزی را تعیین کند.

نشست بررسی ابعاد پولی طرح مسکن مهر

محور نقش هدایت اعتبار در رونق تولید؛ ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نشست «بررسی ابعاد پولی طرح مسکن مهر» به عنوان دومین پیش نشست از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، شنبه ۱۲ بهمن در دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران برگزار شد.

علی نصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی^(د)، حمید زمانزاده عضو هیئت علمی پژوهشکده پولی و بانکی، هادی عباسی مشاور وزیر اسبق راه و شهرسازی و کارشناس اقتصادی و حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران اعضای اصلی این نشست بودند.

اجرای طرح «مسکن مهر» عامل افزایش نقدینگی نبود

در ابتدای نشست هادی عباسی مشاور وزیر اسبق راه و شهرسازی، ضمن بررسی برخی جنبه‌های طرح مسکن مهر و مشکلاتی که بانک‌ها در مسیر تسهیلات دهی در قالب آن

ایجاد کرده بودند، گفت: به طور کلی بانک‌ها علاقمندند به جای پرداخت ۵۰ وام ۲۰ میلیون تومانی، یک وام یک میلیارد تومانی بپردازند؛ چراکه زحمت کمتری برایشان دارد. این درحالیست که نرخ نکول و معوق شدن وام‌ها در تسهیلات خرد، خصوصا در وام مسکن به مراتب کمتر است.

وی در ادامه با تأکید بر این‌که به منظور جلوگیری از انحراف منابع، پرداخت تسهیلات در قالب مسکن مهر در چند نوبت و متناسب با پیشرفت فیزیکی احداث خانه‌ها انجام می‌گرفت، افزود: بررسی آماری میزان نقدینگی در کشور نشان می‌دهد تقریباً در تمامی دولت‌ها در دهه‌های اخیر اقتصاد ایران یک رشد نقدینگی ۲۲ تا ۲۶ درصدی داشته و در دوره اجرای مسکن مهر نیز افزایش نقدینگی تقریباً به همین میزان بوده‌است. بنابراین طرح مسکن مهر عملاً تأثیر قابل توجهی در افزایش میزان نقدینگی کشور نداشته‌است و حتی اگر این پروژه هم اجرایی نمی‌شد، میزان افزایش نقدینگی تقریباً به همین میزان و از مسیرهای دیگری همچون اضافه برداشت بانک‌ها محقق می‌شد.

این کارشناس اقتصادی تأکید کرد: این‌که گفته می‌شود مسکن مهر موجب افزایش تورم شده‌است، اتفاقاً برعکس واقعیت است. در دوره مسکن مهر با وجود شوک تحریم‌ها و مشکلات سمت عرضه، به دلیل کاهش چشمگیر قیمت مسکن ناشی از اجرای طرح مسکن مهر، بخش مسکن به عنوان لنگر تورمی عمل کرد و از افزایش میزان تورم به نرخ‌های بالای ۴۰ درصد جلوگیری کرد؛ درحالی‌که در دوره‌های قبل و بعد از آن سابقه تورم‌های بالای ۴۵ درصد وجود دارد.

انحراف بازپرداخت اقساط تسهیلات مسکن مهر

عباسی با بیان این‌که خط اعتباری مسکن مهر ۴۵ هزار میلیارد تومان بود و تا امروز ۲۵ هزار میلیارد تومان از آن بازپرداخت شده‌است، ادامه داد: استفاده از بازپرداخت اقساط

همین پروژه‌ها برای تداوم روند ساخت مسکن در قالب پروژه مسکن مهر یا دیگر طرح‌ها، یک فرصت طلایی بود که دولت از سال ۹۲ به بعد آن را از دست داد و عملاً این فرصت طلایی به بانک مسکن داده شد که در راستای منافع خود و نه منافع عمومی کشور، از منابع بازپرداختی مسکن مهر استفاده کند. این یک اشتباه راهبردی بود و باید از این منابع برای توسعه ساخت مسکن در کشور استفاده می‌شد. این کار موجب کاهش سالانه یک میلیون شغل در کشور شد که می‌توانست با ساخت سالانه ۵۰۰ هزار مسکن در کشور ایجاد شود.

وی افزود: ساده‌ترین کار در کشور ساخت یک خانه یک طبقه روستایی است. الان دست کم ۲ میلیون واحد روستایی غیرمقاوم داریم که با ساده‌ترین زلزله ای خراب می‌شود. اگر این اقساط بازپرداختی برای بازسازی مسکن روستایی استفاده شود، مزایایی همچون اشتغال، کاهش مهاجرت به شهرها، مقاوم سازی خانه‌های روستایی در برابر زلزله و دیگر موارد را خواهد داشت.

ادبیات «سالم سازی نقدینگی» پشتوانه علمی نداشت

این کارشناس اقتصاد در ادامه با تأکید بر این‌که ادبیات سالم‌سازی نقدینگی، که از سال ۹۲ به بعد مطرح شد، هیچ پایه علمی نداشت، افزود: بر اساس این دیدگاه غیرعلمی، دولت از افزایش پایه پولی خودداری کرد و شرایط را برای افزایش خلق پول بانک‌ها فراهم کرد که یک اشتباه استراتژیک بود.

وی در ادامه افزود: به طور خلاصه افزایش نقدینگی یک واقعه حتمی در کشور است و باید از آن به طور فعالانه استفاده کرد. اجرای طرح‌هایی همچون مسکن مهر موجب استفاده از رشد نقدینگی می‌شود.

مسکن مهر عامل تورم بالای کشور در ابتدای دهه ۹۰ نیست

در ادامه حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و عضو کمیته علمی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، ضمن انتقاد از بی‌توجهی دولت به اجرای طرح‌های بزرگ و مهم در بخش‌های مختلف اقتصاد کشور از جمله بخش مسکن، گفت: آنچه در نقد طرح مسکن مهر از جنبه سیاست پولی مطرح می‌شود استفاده بی‌رویه آن از پایه پولی است که در نهایت به تورم بالا منجر شده‌است. بر اساس این دیدگاه اگر مسکن مهر اجرا نمی‌شد و پایه پولی برای آن به اقتصاد تزریق نمی‌شد، تورم بالا نمی‌رفت و مشکلات ناشی از آن پدید نمی‌آمد.

وی در ادامه در راستای رد این ادعا افزود: در اوایل دهه ۹۰ افزایش قابل توجه نقدینگی و پایه پولی مشاهده نمی‌شود و بنابراین مسکن مهر نمی‌تواند دلیل افزایش تورم از مسیر افزایش نقدینگی باشد. علاوه بر این تورم آن دوره از سمت عرضه اقتصاد به وجود آمده‌بود؛ درحالی‌که اگر مسکن مهر دلیل تورم می‌بود باید خود را در افزایش تقاضا و افزایش قدرت خرید مردم نشان می‌داد. در نهایت این‌که در دوره مذکور به دلیل تغییر شکل نظام بانکی، اساساً میزان نقدینگی یک مولفه برون‌زا شده بود و برخلاف پایه پولی، مستقل از سیاست‌گذاری دولت تعیین می‌شد و عملاً اجرای طرح مسکن مهر اثری بر روی افزایش آن نداشت.

امکان اجرای بهتر طرح مسکن مهر وجود داشت

در ادامه حمید زمان‌زاده عضو هیئت علمی پژوهشکده پولی و بانکی، با بیان این‌که طرح مسکن مهر باهدف خانه دار کردن اقشار کم‌درآمد در کشور انجام شد، گفت: به عقیده من به دلیل مشکلاتی همچون هدف قرار دادن اقشار پایین جامعه، مکان‌یابی نامناسب، مشکلات زیرساختی و ورود دولت به حوزه عمل بخش خصوصی، در نهایت طرح

مسکن مهر در جنبه بخش مسکن مشکلاتی در اجرا داشت و بهتر بود به جای این کار اولویت به بازسازی بافت فرسوده داده شود.

وی افزود: اما در خصوص جنبه تامین مالی مسکن مهر، از ابتدا این مشکل وجود داشت که تامین مالی آن از طریق پول پرقدرت بانک مرکزی انجام شد. در واقع در آن دوره به دلیل افزایش درآمدهای نفتی، دولت به این فکر افتاد که یک اقدام بزرگی را انجام دهد. برای اجرای طرح مسکن مهر و به منظور افزایش تولید و ایجاد اشتغال و رفع فقر و ساخت مسکن، در یک دوره ۲ ساله پایه پولی کشور دو برابر شد. بنابراین به عقیده بنده این که افزایش پایه پولی دوره مسکن مهر موجب افزایش قابل توجه در رشد پایه پولی و تورم نشده است به دلیل افزایش تولید و فروش نفت در آن دوره بوده است و از سال‌های آخر دولت احمدی نژاد، به دلیل کاهش درآمدهای نفتی پایه پولی خلق شده در طرح مسکن مهر عملاً خود را در جهش تورم نشان داد.

رونق تولید و اشتغال حاصل از طرح مسکن مهر قابل اندازه گیری است

در ادامه دکتر محمد امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی، با بیان این که یکی از مباحث مغفول در بحث مسکن مهر ایجاد رشد اقتصادی بود که از قبل ساخت مسکن در این طرح ایجاد شد، افزود: از بعد تورمی و افزایش نقدینگی آمارها نشان می‌دهد در دوره‌های مختلف همه دولت‌ها میزان افزایش نقدینگی در کشور تقریباً ثابت است و اجرای پروژه کلانی همچون مسکن مهر اثری در افزایش این رشد نقدینگی ندارد.

وی افزود: با وجود این در یک دوره این افزایش نقدینگی با ساخت ۲ میلیون مسکن همراه می‌شود و در دوره‌های دیگر به هیچ عنوان نمی‌توان افزایش پایه پولی و نقدینگی را به اقدامی در سطح ملی نسبت داد. در واقع در دوره مسکن مهر افزایش نقدینگی یک نمود خارجی داشت که آن ساخت مسکن مهر بود. به بیان دیگر در این دوره افزایش

نقدینگی به رشد اقتصادی منجر شد؛ سوال اساسی اینجاست که در دوره‌های دیگر خلق پول، افزایش پایه پولی و نقدینگی، که از مسیر اضافه برداشت بانک‌ها بوده، به چه رشد اقتصادی منجر شده است؟

همه دولت‌های پیشرفته در بخش مسکن نقش آفرینی می‌کنند

در ادامه مهندس عباسی ضمن تأکید بر اینکه دولت‌های مختلف دنیا با وجود اختلاف نظر در خصوص مسائل اقتصادی، همگی در خصوص نقش آفرینی دولت در بخش مسکن و تسهیل ساخت و ساز آن متفق القول هستند و به طور ویژه برای آن برنامه ریزی کرده‌اند، افزود: اما در ایران ما از همه کشورهای جهان لیبرال تر شده‌ایم و بخش مسکن را رها کرده‌ایم.

وی افزود: بسیاری از کشورها، از جمله آلمان بعد از جنگ جهانی اول و یا آمریکا بعد از بحران سال ۲۰۰۷، از سیاست‌های فعالانه پولی و با استفاده از پایه پولی برای ایجاد رونق اقتصادی و توسعه و اشتغال بهره برده‌اند و اسم آن را «سیاست‌های نامتعارف پولی» گذاشته‌اند. با وجود این، این کشورها به کشورهای در حال توسعه تأکید می‌کنند از این نوع سیاست‌های پولی استفاده نکنند. این درحالیست که بازار مسکن دچار شکست بازار است و حتما دولت باید در این بازار نقش آفرینی کند و شرایط را برای سالم‌سازی بازار و حرکت به سمت کاهش قیمت تمام شده و افزایش میزان تولید و ساخت مسکن فراهم نماید.

بخش اصلی مسکن مهر بعد از کاهش درآمدهای نفتی دولت اجرا شد

در ادامه حسین درودیان در پاسخ به این مسئله که مشکلات مسکن مهر با درآمدهای سرشار نفتی پوشش داده شد، گفت: اتفاقاً بخش اصلی تزریق منابع مالی به مسکن مهر در سال ۱۳۹۱ انجام شد که درآمدهای نفتی به دلیل تحریم‌ها به نصف کاهش پیدا

کرده‌بود. بنابراین اجرای طرح مسکن مهر عملاً پس از کاهش درآمدهای نفتی بوده‌است و نمی‌توان گفت درآمدهای نفتی اثرات منفی آن را پوشش داده‌است.

وی افزود: علاوه بر این اگر مسکن مهر در اواخر دهه ۸۰ اجرا نمی‌شد، به دلیل نیاز درون‌زای شبکه بانکی، اضافه برداشت بانک‌ها در زمانی به مراتب زودتر شروع می‌شد و از این طریق افزایش پایه پولی به همان میزان محقق می‌شد. در واقع اضافه برداشت بانک‌ها مسئله‌ای جدی در اقتصاد کشور است که به دلیل درون‌زا بودن نقدینگی در سال‌های اخیر رخ داده است.

ورود فعالان دولت آمریکا در تزریق پایه پولی به اقتصاد پس از بحران مالی

این اقتصاددان ادامه داد: به طور خاص در کشوری مانند آمریکا هم بانک مرکزی در دوران رکود به طور گسترده در بازار پولی ورود کرد و با تزریق منابع مالی به شبکه بانکی و افزایش پایه پولی، نرخ بهره کوتاه مدت و بلندمدت را به صفر نزدیک نمود.

وی در پایان با بیان اینکه سیاست‌های پولی به طور قطع می‌تواند با رعایت شرایطی، به انباشت سرمایه و در نهایت ایجاد ثروت، رشد اقتصادی و اشتغال منجر شود، گفت: این کاری نیست که کشورهای عقب افتاده انجام داده باشند. خط‌های اعتباری مستقیم بانک مرکزی برای طرح‌های تولیدی در بسیاری از کشورهای پیشرفته، از جمله استرالیا سابقه دارد.

خلق پایه پولی برای مسکن مهر به مراتب بهتر از اضافه برداشت بانک‌هاست

درویدیان افزود: به طور کلی اجرای طرح‌هایی همچون مسکن مهر با استفاده از تزریق پایه پولی به طور حتم از افزایش پایه پولی از مسیر اضافه برداشت بی ضابطه بانک‌ها بهتر است؛ اما قطعاً می‌توان از ابزار خلق پایه پولی به مراتب بهتر استفاده کرد و با اهرم کردن آن کل نقدینگی بانک‌های تجاری را به سمت تولید هدایت نمود.

وی در پایان با بیان این‌که نحوه تعامل دولت‌های نهم و دهم با درآمدهای نفتی بسیار قابل نقد است، افزود: اما ارتباط دادن آن به طرح مسکن مهر و شیوه تأمین مالی آن اساساً قابل قبول نیست. همچنین دولت می‌توانست با پولی که به طرح مسکن مهر تزریق کرد، با اهرم کردن منابع بانک‌ها، پروژه‌های به مراتب بیشتر و مهم‌تری را اجرایی نماید و از این نظر شاید بتوان به مسئله تأمین مالی مسکن مهر از طریق پایه پولی نقد وارد کرد.

لزوم ایجاد انگیزش در بانک‌ها برای تخصیص منابع به بخش مسکن

در ادامه علی نصیری‌اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی^(۶) و دبیر نشست، با بیان اینکه مسکن مهر یکی از فعالیت‌های اقتصادی بوده است که می‌توان از آن به عنوان یک فعالیت تولیدی که با استفاده از ظرفیت‌های نظام بانکی تأمین مالی شد یاد کرد، گفت: این طرح با مزیت‌ها و معایبی همراه بود که در جای خود قابل بررسی است. اما در عین حال بررسی جنبه‌های سیاست پولی مورد استفاده در طرح مسکن مهر می‌تواند درخصوص تأمین مالی تولید از طریق شبکه بانکی مفید باشد.

وی افزود: هنوز در مورد پروژه‌ای در سطح مسکن مهر و اثراتی که بر پایه پولی و اقتصاد کشور داشت و با افزایش دو برابری پایه پولی، برای نزدیک به ۴ میلیون واحد مسکونی تسهیلات فراهم کرد، تفاهمی در بین صاحب نظران نیست. برخی معتقدند درآمدهای سرشار نفتی دولت معایب آن را پوشش داده بود و برخی دیگر معتقدند این طرح توانست بعد از کاهش درآمدهای نفتی، به عنوان موتور رونق کشور مطرح شود و جای خالی آن را پر کند.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی در پایان با تأکید بر اینکه مسکن یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصاد کشور است، افزود: لازم است سازوکارهای انگیزشی مناسب برای مشارکت بانک‌ها در تخصیص منابع به بخش مسکن و هدایت این منابع به سمت افزایش تولید و عرضه مسکن فراهم گردد.

نشست بنگاه داری بانک‌ها؛ تبیین وضع موجود، چالش‌ها و فرصت‌ها

محور عملکرد بانک‌ها در حمایت از تولید؛ ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نشست «بنگاه داری بانک‌ها؛ تبیین وضع موجود، چالش‌ها و فرصت‌ها» به عنوان سومین پیش نشست از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، با حضور جمعی از اساتید، صاحب نظران و فعالان این حوزه، چهارشنبه ۱۶ بهمن در نهاد ریاست جمهوری برگزار شد.

علی نصیری‌اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی^(ده)، محمدجواد شریف‌زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع)، احمد میدری معاون وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، مجید قاسمی مدیرعامل بانک پاسارگاد، کوروش پرویزیان مدیرعامل بانک پارسیان، علیرضا شریفی رئیس اداره کل سرمایه‌گذاری و شرکت‌های بانک ملی، مجید شاکری کارشناس اقتصاد حوزه پولی و بانکی و سجاد مخبر مدیرعامل هلدینگ نسیم سلامت (وابسته به بانک پاسارگاد) اعضای اصلی این نشست بودند.

بنگاه‌داری بانک‌ها باید در راستای توسعه کشور و تحقق اقتصاد مقاومتی باشد

در ابتدای این جلسه که به دبیری دکتر علی نصیری اقدم عضو کمیته علمی همایش و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی^(۱) برگزار شد، مجید قاسمی مدیرعامل بانک پاسارگاد گفت: یک سؤال مهم این است که بانک‌ها در اثر انفعال بنگاه‌دار شده‌اند و یا در اثر ابتکار خودشان به این سمت حرکت کرده‌اند. بخشی از این سرمایه‌گذاری‌ها اجباری بوده و به دلیل مطالبات معوق از دولت و بخش خصوصی بانک مجبور به ورود به آن شده‌است. اولین مساله در این زمینه این است که بدانیم چند درصد از سرمایه بانک‌ها در بخش بنگاه‌داری سرمایه‌گذاری شده است.

وی افزود: بیش از ۹۵ درصد از اقتصاد ما مبتنی بر تأمین مالی از بانک است. در این اقتصاد نمی‌توانیم صحبت از تأمین مالی از روش‌های غیر از بانک کنیم چراکه به کلی مسیر توسعه و سرمایه‌گذاری را تعطیل می‌کند.

مجید قاسمی ادامه داد: الان دولت و بخش خصوصی امکان سرمایه‌گذاری در اقتصاد ندارند و سرمایه‌های بانک‌ها بخش زیادی معوق شده و دارد بانک‌ها را زمین می‌زند. میزان انباشت سرمایه در اقتصاد ما با رشد منفی مواجه است. در این شرایط نباید با توقف بنگاه‌داری بانک‌ها جلوی رشد و توسعه کشور را بگیریم.

مدیرعامل بانک پاسارگاد گفت: عملیات بانکداری بدون ربا، سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها را به جز در موارد تشریفاتی و غیر اساسی برای اقتصاد کشور، مجاز دانسته است. البته اگر بانک‌ها وارد بنگاه‌داری هم می‌شوند، باید در راستای رشد و توسعه اقتصادی کشور و تحقق اقتصاد مقاومتی باشد.

وی گفت: وقتی بانک در یک طرح نیمه تمام و یا یک فعالیت اقتصادی سرمایه‌گذاری میکند، به اجبار و یا با ابتکار خودش، نمی‌توان از آن انتظار داشت فقط به تأمین مالی بسنده کند و وارد فاز مدیریت و بنگاه‌داری نشود.

قاسمی ادامه داد: در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ژاپن بانک‌ها به طور گسترده در همه مسائل اقتصاد به طور مستقیم ورود کرده‌اند و بنگاهداری می‌کنند و پروژه‌های عمرانی بزرگ همچون ساخت بیمارستان را به عهده دارند.

تمایل بانک‌ها به شرکت داری ناشی از اختلاف بازده آن با دیگر فعالیت هاست

در ادامه جلسه خدایاری کارشناس اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی گفت: نکته اول این‌که سرمایه‌گذاری بانک‌ها به طور کلی در قوانین پذیرفته شده است. اما دلیل اصلی تمایل بانک‌ها به سرمایه‌گذاری، اختلاف درآمدزایی از مسیر تسهیلات دهی و بنگاهداری به معنی ورود مستقیم بانک به فعالیت اقتصادی است. درآمد بانک‌ها از مسیر تسهیلات دهی به دلیل مطالبات معوق و دیگر مشکلات، سود ده نیست. ولی خرید اموال و ورود مستقیم به کسب و کارهای اقتصادی، به دلیل تورم بالا و دیگر شرایطی که بر اقتصاد کشور حاکم است، سود ده تر است.

وی افزود: از طرف دیگر واگذاری اموال و بنگاه‌ها به اشخاص و نهادهای دیگر با مشکلات و حواشی مواجه است که انگیزه بانک‌ها را کاهش داده‌است. بنده معتقدم بانک‌ها باید تاحدودی امکان سرمایه‌گذاری مستقیم داشته‌باشند و نباید فقط آن‌ها را به انجام فعالیت‌های بانکی محدود کرد. در عین حال اکنون میزان شرکت داری بانک‌ها کمتر از ۱۰ درصد کل سرمایه آن‌هاست.

باید جلوی انحراف شرکت داری بانک‌ها گرفته شود

در ادامه جلسه مجید شاکری کارشناس اقتصادی گفت: ما بر اساس چرخه‌های تجاری قاعده‌گذاری می‌کنیم و این‌که به بانک‌ها گفته شد از بنگاهداری و خرید ملک خارج شوند، برای این منظور بود که با وجود تورم بالا، بازار ملک در رکود قرار داشت و این

تصور شکل گرفت که دارایی بانک‌ها در بخش املاک قفل شده‌است و همین مسئله دلیل اصلی کاهش توان تسهیلات دهی بانک‌ها بوده‌است.

وی افزود: به همین دلیل قاعده‌گذاری به این سمت رفت که این کار منع شود. نکته دیگر این که بانک‌ها تلاش کرده‌اند به شرکت‌های تابعه خودشان وام بدهند و این مسئله هم در قاعده‌گذاری سهم بوده‌است.

شاکری ادامه داد: اساساً چه کسی گفته است که تسهیلات دهی بانک به بخش خصوصی بر تسهیلات دادن به طرح‌های خودش اولویت دارد؟ این که گفته می‌شود به بخش خصوصی کمک شود لزوماً نباید به تسهیلات دهی بستند کرد. اگر منطبق با بانکداری بدون ربا بر اساس وکالت است، چطور می‌شود که بانک‌ها را از ورود مستقیم به سرمایه‌گذاری منع کرد؟

این کارشناس اقتصادی گفت: البته بسیاری از بانک‌ها نسبت به نقشه توسعه ایران کج رفتاری کرده‌اند. به طور مثال سرمایه‌گذاری یک بانک خصوصی در بخش‌هایی است که توجیه اقتصادی ندارد و نسبت به ترازنامه بانک هم بسیار بزرگ‌تر است. این خلاف منافع کشور است. بنابراین راهکار نباید منع کلی بانک‌ها از ورود مستقیم به سرمایه‌گذاری در اقتصاد باشد؛ بلکه باید به جای آن به سمت تعیین مصادیق بد و جلوگیری از انحراف منابع آن باشیم.

بنگاهداری بانک‌ها باید در راستای توسعه کشور باشد

شاکری ادامه داد: کلیت سیستم بانکی باید به مسئله سرمایه‌گذاری مستقیم در قالب یک نقشه کلی توسعه عمل کند؛ اما دست آن‌ها را نبندیم و فقط از مصادیق بد جلوگیری کنیم.

وی افزود: کار مهمی که می‌شود در این زمینه ایجاد کرد این است که به جای دیدگاه سلبی، دیدگاه ایجابی داشته باشیم و پروژه‌های کلان و در راستای توسعه کشور را برای بانک‌ها تعریف کنیم. در غیر این صورت به مرور زمان این پایه پولی اضافه شده در

اقتصاد به سمت فعالیت‌های دیگری خواهد رفت و با وجود افزایش تورم حرکتی هم در راستای افزایش رشد اقتصادی و ایجاد سرمایه ثابت اتفاق نخواهد افتاد.

شاکری تصریح کرد: برنامه‌های توسعه اول و دوم یک ویژگی نسبتاً خوبی در دوران خود داشت و آن هم این بود که پروژه‌های توسعه‌ای بزرگ در آن تعریف شده بود. اکنون هم می‌توانیم با الگوگیری از آن، یک برنامه عملیاتی عمرانی کلان تدوین کنیم و بانک‌ها را برای ورود به سمت آن‌ها تشویق کنیم.

این کارشناس اقتصادی افزود: در این صورت امکان کج رفتاری بانک‌ها کاهش می‌یابد و مزایای متعددی هم برای اقتصاد کشور خواهد داشت.

بانک یک نهاد اقتصادی معمولی نیست

شاکری در ادامه گفت: بانک یک نهاد اقتصادی معمولی نیست چرا که از قدرت انتشار پول عمومی برخوردار است.

وی افزود: بنابراین بانک‌ها علاوه بر این‌که باید در توسعه اقتصاد نقش داشته باشند، باید به عنوان یک نهاد اقتصادی سود ده هم باشند تا اقتصاد را درست تنظیم کنند.

هدف اصلی بانک مرکزی باید توسعه کشور باشد و تورم هدف فرعی است

در ادامه جلسه محمدجواد شریف زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع) گفت: تا وقتی بانک‌ها قوی نباشند اقتصاد کشور قوی نخواهد شد. در طول سال‌های اخیر نظام بانکی ضعیف شده‌است و ما هیچ اقدامی برای قوی تر شدن آن انجام نداده ایم.

این استاد دانشگاه ادامه داد: مشکل اصلی نظام بانکی ما توسعه و تأمین مالی توسعه است. در شرایط کنونی برای توسعه نمی‌توان به سرمایه خارجی امیدوار بود و به همین دلیل

باید به منابع داخلی امیدوار باشیم که عبارتند از نظام بانکی و بازار سرمایه؛ و در شرایط اقتصاد کنونی بازار سرمایه عملاً سهمی ندارد.

وی افزود: هدف اصلی بانک مرکزی باید تأمین مالی توسعه باشد و قید آن باید کنترل تورم و حفظ ثبات شبکه بانکی باشد.

این استاد دانشگاه گفت: برخی اقتصاددانان معتقدند پول ابزار توسعه است و برخی معتقدند پول نقشی در توسعه ندارد. البته من معتقدم افرادی که پول را ابزار توسعه نمی‌دانند اصلاً اقتصاددان نیستند.

بنگاه‌دار بودن یا نبودن بانک‌ها به شرایط زمانی بستگی دارد

وی ادامه داد: هیچ کشوری بدون نظام بانکی قوی برای تأمین مالی توسعه امکان حرکت در مسیر پیشرفت نداشته‌است. هدف اصلی بانک مرکزی باید تأمین توسعه باشد و قید آن باید کنترل تورم و حفظ ثبات شبکه بانکی باشد.

شریف زاده گفت: مدل بهینه بنگاه داری بانک‌ها اساساً به شرایط زمان و مکان بستگی دارد که در دوران فعلی نباید به کلی آن را منع کنیم.

قوانین نباید عملکرد بانک‌ها را تحت تاثیر قرار دهد

در ادامه نشست کوروش پرویزیان مدیرعامل بانک پارسیان گفت: تکلیف بانک باید در اقتصاد ملی روشن شود. در حال حاضر تصور این است که بانک‌ها ابزاری برای ساختار اداری و دولتی در اقتصاد هستند تا آنچه در قوانین توسعه و یا قوانین کلان کشور می‌آید محقق نمایند. در حالی که بانک‌ها باید به عنوان یک بنگاه اقتصادی پذیرفته شوند.

وی افزود: به بانک به چشم ابزار اجرای اموار مسئولین دولتی نگاه می‌شود و همواره به

آن‌ها اموری تکلیف می‌شود. در این دوره هم این روند بدتر شده‌است و اساساً نمی‌توان از بانک خصوصی تعریفی ارائه کرد.

پرویزیان ادامه داد: این روند موجب شده‌است که نهادهای نظارتی هم توان اجرای وظایف خود را نداشته‌باشند. وقتی عملکرد بانک‌ها مانند یک بنگاه اقتصادی نباشد و مجبور به اجرای برخی دستورات باشند، عملاً نظارت هم معنی پیدا نمی‌کند.

مدیرعامل بانک پارسیان گفت: عجیب‌تر این‌که تنظیم‌گر اصلی شبکه بانکی جای خود را به پذیرش نهادهای تنظیمی متعدد دیگر داده‌است. در حال حاضر تمام مقامات استانی، دادگستری‌ها، بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات، نیروی انتظامی و ... همه به مسائل بانک‌ها ورود کرده‌اند و مداخله می‌کنند که اصلاً شرایط مطلوبی نیست.

وی افزود: خواسته‌های به حقی که دولت و مردم از بانک‌ها بر اساس قوانین دارند، نباید عملکرد اقتصادی بانک به عنوان یک بنگاه اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد.

تسهیلات دهی زیان‌ده‌ترین بخش فعالیت‌های بانک‌هاست

پرویزیان ادامه داد: در کشور ما بانک‌ها به عنوان واسطه شناخته شده‌اند که باید منابع را از یک جاهایی بگیرد و به جاهایی بر اساس تشخیص خودشان و یا امر سیاستگذار تخصیص بدهد؛ اما این شناخت هم دچار نقص است. زیان‌ده‌ترین بخش عملیات بانکی تسهیلات دهی در قالب قوانین رسمی است.

وی گفت: یک زمانی نسبت تسهیلات به سپرده از ۱۰۰ درصد هم بالاتر رفته بود و به حدود ۱۴۰ درصد رسیده بود که اصلاً قابل توجیه نبود. اما الآن تسهیلات دهی زیان‌ده‌ترین فعالیت بانک‌هاست که یکی از دلایل آن حمایت قانونی از تسهیلات‌گیرندگان بدحساب است. این روند موجب شده است عملاً تسهیلات‌گیرندگان انگیزه‌ای برای عملکرد مناسب و منظم در بازپرداخت نداشته باشند.

با بنگاهداری خلاف قوانین بانک‌ها برخورد شود

پرویزیان گفت: من معتقدم بانک‌ها باید بتوانند نقش توسعه‌ای مناسب برای اقتصاد ملی پیدا کنند و راه آن هم این است که از ظرفیت بانک‌ها در حوزه ایجاد سرمایه‌های جدید، به ویژه در بخش‌هایی که به صورت نیمه تمام وجود دارد، استفاده شود. طرح‌های نیمه تمام به دلیل کمبود منابع متوقف هستند و به جای سوددهی برای کشور هزینه در پی دارند و باید اجازه ورود بانک‌ها به این حوزه‌ها فراهم شود تا به سرعت به چرخه سوددهی برسند. بانک‌ها هم می‌توانند پس از نهایی شدن پروژه‌ها، آن‌ها را در ساختارهای مختلفی همچون بورس و یا صندوق‌ها واگذار نمایند.

وی افزود: در عین حال باید در مواردی که بانک‌ها خلاف قوانین به سرمایه‌گذاری پرداخته‌اند به طور مصداقی برخورد شود.

بنگاهداری تکلیفی، برای بانک‌ها مشکل ساز است

در ادامه جلسه علیرضا شریفی رئیس اداره کل سرمایه‌گذاری بانک ملی گفت: بانک‌ها و به طور خاص بانک ملی در شرکت‌هایی که با میل و رغبت خود سرمایه‌گذاری کرده است، مشکلی ندارد. مشکل زمانی است که بانک مجبور به سرمایه‌گذاری در پروژه‌ای و یا تملیک سرمایه‌ای شده‌است.

وی افزود: بانک ملی در راستای واگذاری‌های سهام بنگاه‌های خود، بر اساس قانون عمل کرده‌است اما در این مسیر با مشکلات جدی مواجه است.

بانک‌ها وارد بخش‌های مهم اقتصاد نشده‌اند

در ادامه جلسه سجاد مخیر مدیرعامل هلدینگ نسیم سلامت پاسارگاد گفت: در یک اقتصاد بانک محور، بانک‌ها باید نقش توسعه‌ای داشته باشند. ولی امروز بانک‌ها فقط در

یک سری حوزه‌ها وارد می‌شوند که برخی از آن‌ها تشریفاتی و غیر مهم است. ولی در بخش‌های مهم اقتصاد کشور هیچ‌گونه راهبری و هدایت سرمایه انجام نمی‌دهند. به طور خاص عدم حضور بانک‌ها و شرکت‌های بزرگ در بخش سلامت مشکلاتی را در این حوزه ایجاد کرده‌است.

وی افزود: صنعت سلامت ما چالش‌های جدی دارد که مهم‌ترین آن چالش انباشت سرمایه است؛ درحالی‌که ۱۰ درصد در اقتصاد کشور نقش دارد. بانک‌ها فقط در حوزه‌هایی مثل سکه و مسکن و خودرو و ارز سرمایه‌گذاری کرده‌اند و بخش‌های مهمی همچون سلامت از منابع بانکی بی‌بهره است.

کیفیت بنگاهداری بانک‌ها مهم است نه حجم آن

مخبر ادامه داد: به طور خلاصه عدم تقارن بنگاهداری بانک‌ها، به دور از خوب یا بد بودن اصل آن یکی از مهم‌ترین مشکلات کشور است.

وی گفت: کیفیت بنگاهداری بانک‌ها مهم است نه حجم آن و باید در این زمینه به بحث و تبادل نظر پرداخته شود.

بنگاهداری بانک‌ها باید بر اساس قواعد مشخص انجام شود

در ادامه جلسه احمد میدری معاون وزارت کار و تعاون اجتماعی گفت: بانکداری بخشی از اقتصاد کشورهاست و سیاست‌های آن باید متناسب با سیاست‌های بازار کار و حتی سیاست‌های رفاهی کشور تعیین شود.

وی افزود: در دهه ۱۹۲۰ یک بحران بانکی بزرگ در ژاپن رخ داد و دولت تصمیم گرفت بانک‌ها را ادغام نماید و صنایع را بین ۶ بانک بزرگ با عنوان کایرتسوها تقسیم کند و هرکدام مسئول توسعه صنعتی ژاپن در صنایع اساسی شدند. بحران اقتصادی اخیر ژاپن

نیز به دلیل تضعیف نظام بانکی این کشور و خارج شدن آن‌ها از مسیر توسعه صنعتی رخ داده است.

میدری ادامه داد: با این اوصاف این که چرا در ایران مسئله ضرورت خروج بانک‌ها از بنگاه‌داری، با وجود مضرات آن مطرح شده‌است، میتواند به چند دلیل باشد؛ یکی ضرورت تسهیلات دهی بانک‌ها به مردم است و خروج از بنگاه‌داری به این منظور انجام گرفته است. دلیل دیگر می‌تواند رونق گرفتن بورس باشد.

وی گفت: اما من معتقدم ما باید اجازه بنگاه‌داری و ورود مستقیم به فعالیت‌های اقتصادی را به بانک‌ها بدهیم و توسعه صنعتی را از این طریق در دستورکار داشته باشیم. بسیاری از کشورها نیز توسعه صنعتی را از همین مسیر انجام داده‌اند.

میدری گفت: اگر کشور بانک‌ها را به همکاری در توسعه کشور از جمله احداث پروژه‌های عمرانی ملزم نکند و دست آن‌ها را باز نگذارد، تسهیلات دهی به شکل نامطلوبی انجام می‌شود.

وی افزود: بنابراین شکی در آن نیست که بانک‌ها باید در بنگاه‌داری و سرمایه گذاری در مسیر توسعه سهم داشته باشند. اما این که چه قواعدی برای آن در نظر گرفته شود مهم است.

برآیند بنگاه‌داری بانک‌ها در شرایط فعلی مطلوب نیست

در ادامه جلسه دکتر محمد امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی گفت: بررسی‌ها نشان می‌دهد در حال حاضر برآیند بنگاه‌داری بانک‌ها مطلوب نیست. سرمایه گذاری گسترده در مال سازی در شرایطی که بخش‌های مهم اقتصاد کشور به منابع مالی دسترسی ندارند، یکی از مصادیق بنگاه داری غلط است که در مسیر توسعه کشور قرار ندارد.

وی افزود: در واقع کیفیت بنگاه داری مهم است و نه حجم آن و در این زمینه باید وضعیت بانک‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

بانک قدرت خلق پول دارد و یک بنگاه اقتصادی نیست

امینی رعیا گفت: بانک نهادی است که قدرت خلق پول و خلق اعتبار دارد. بنابراین نباید به بانک صرفاً به عنوان یک بنگاه اقتصادی نگاه کرد. بانک پیش از آن که یک بنگاه اقتصادی باشد، نهاد خلق پول و اعتبار و هدایت آن در کشور است.

مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی گفت: کدام بنگاه اقتصادی می‌تواند خلق پول کند و با هزاران میلیارد تومان زیان به فعالیت خود ادامه دهد؟ بانک نهاد حکمرانی پول در اقتصاد است و به همین دلیل می‌تواند این‌گونه عمل کند.

وی افزود: بنابراین باید بنگاه داری بانک‌ها در راستای توسعه کشور باشد و نه این‌که به عنوان یک بنگاه اقتصادی دست این نهاد باز گذاشته شود. در دیگر کشورها هم بنگاه‌داری بانک‌ها صرفاً در راستای توسعه کشورشان مجاز شده است.

«تسهیلات دهی بد» دلیل زیان بانک‌ها از پرداخت تسهیلات

امینی رعیا ادامه داد: اینکه گفته می‌شود تسهیلات دهی بانک‌ها یک فعالیت ضرر ده است، دلیل آن چیست؟ باید بررسی شود که تسهیلات معوق بانک‌ها چه میزان به تسهیلات تکلیفی تحمیل شده به آن‌ها بر می‌گردد و چه میزان به تسهیلات دهی بد و فسادخیز خودشان مرتبط است.

تشکیل بانک توسعه یک خطای سیاستگذاری است

امینی رعیا گفت: نقش آفرینی نظام بانکی در مسیر توسعه کشور نباید با ایجاد یک بانک

جدید در دستورکار قرار بگیرد. بلکه باید یک برنامه توسعه‌ای تدوین شود و همه بانک‌های موجود ملزم شوند در تحقق اهداف این برنامه نقش آفرینی کنند چون قدرت خلق پول دارند.

«تسهیلات دهی هدفمند» جایگزین مناسب بنگاهداری مستقیم بانک‌ها

در ادامه جلسه سید مهدی حسینی دولت آبادی کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس گفت: این‌که بانک نهاد خلق پول است و باید به توسعه و اقتصاد کشور کمک بکند، صحیح است. نقش بانک در توسعه کشورها واضح و مبرهن است.

وی افزود: اما پرش استدلالی که در این مقوله وجود دارد از این قرار است که کمک بانک به توسعه لزوماً نباید با ورود و سرمایه‌گذاری مستقیم بانک محقق شود. بانک می‌تواند به فعالین اقتصادی بخش‌های مختلف اقتصاد تسهیلات بدهد؛ اما کمک بانک به روند توسعه کشور لزوماً به این‌که بانک حتماً باید به طور مستقیم خودش به بخشی ورود کند، نتیجه نمی‌شود.

دولت آبادی گفت: بنابراین باید به این سؤال پاسخ داده شود که ورود مستقیم بانک به بنگاهداری و استفاده از مزیت خلق پول برای ورود به فعالیت اقتصادی چه مزایا و معایبی دارد؟ آیا ورود مستقیم بانک‌ها به برخی حوزه‌ها به نابرابر شدن رقابت شرکت‌ها در بخش‌های اقتصادی منجر نمی‌شود؟

بنگاه داری بانک منجر به «تعارض منافع» در اقتصاد می‌شود

در ادامه جلسه میثم خسروی کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس گفت: مسئله اصلی بنگاهداری تعارض منافع بنگاه با شرکت از حیث ارزیابی طرح و پروژه است. در واقع وقتی مجری پروژه خود بانک باشد طبعاً به نحو دیگری درخصوص توجیه فنی و سودآوری اقتصادی پروژه برخورد می‌کند.

وی افزود: وقتی یک شرکت خارجی پروژه خود را به بانک ارائه کند، بانک سودده بودن آن را با شرایط اقتصادی کشور می‌سنجد، اما آیا در خصوص شرکت‌های زیرمجموعه بانک‌ها هم این‌گونه عمل می‌شود؟

خسروی ادامه داد: این‌که گفته می‌شود به دلیل شرایط رکودی و بالا بودن ریسک، تسهیلات دهی سودده نیست و تنها راه ورود مستقیم بانک‌ها به بنگاه داری است، صحیح نیست و یا دست کم راهکار متعارف کشورها این روش نیست. در این شرایط دولت‌ها با انتشار اوراق و تعریف طرح‌های عمرانی بار گرفتن وام از بانک‌ها را به دوش می‌گیرند.

در صورت برداشتن ضوابط، بنگاه‌های بزرگ بانکدار می‌شوند

وی گفت: اگر بانک‌ها بنگاه داری کنند، بنگاه‌های ذی نفوذ در اقتصاد به سمت بانک زدن خواهند رفت. این مسئله پیامدهای اقتصادی سیاسی نامطلوبی خواهد داشت. در حال حاضر بخش خصوصی قدرتمندی توانسته است بخش قابل توجهی از ارکان تصمیم‌سازی و اجرایی کشور را درگیر خود کند و بنگاه داری بیشتر شرایط را بدتر خواهد کرد.

نشست هم‌اندیشی پژوهشگران حوزه و دانشگاه پیرامون خلق پول بانک‌ها

محور ظرفیت پول در اقتصاد؛ ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نشست «هم‌اندیشی پژوهشگران حوزه و دانشگاه پیرامون خلق پول بانک‌ها» به عنوان چهارمین پیش نشست از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، پنجشنبه ۱۷ بهمن ماه، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در پژوهشگاه فقه نظام قم برگزار شد.

سیدعلی روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، محمد مادرشاهی کارشناس اقتصاد پژوهشگاه فقه نظام، محمد امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی و کمیل قنبرزاده پژوهشگر بانکی پژوهشگاه فقه نظام اعضای اصلی این نشست بودند.

قوانین بانکی کشور بدون درک صحیح از کارکرد بانک‌ها تدوین شده است

در این نشست، سیدعلی روحانی مدیر دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای

اسلامی، ضمن بیان دیدگاه‌های رایج درخصوص کارکرد بانک در نظام اقتصادی کشورها گفت: دو دیدگاه که «بانک واسطه مالی سپرده‌گذاران و تسهیلات گیرندگان است» و «بر اساس ضریب فزاینده به خلق نقدینگی در اقتصاد می‌پردازد» از نظر علمی غلط است. باید بپذیریم که در نظام بانکی کنونی ایران و دیگر کشورهای جهان، بانک‌ها از «قدرت خلق پول از هیچ» برخوردارند و میتوانند هر زمان که اراده کنند به مردم تسهیلات بدهند. وی افزود: در تدوین قانون بانکداری بدون ربا و دیگر اسناد بالادستی همچون برنامه‌های توسعه، به طور مطلق نگاه غلط دو دیدگاه اول به بانک رایج بوده است و به هیچ عنوان قدرت خلق پول بانک‌ها به رسمیت شناخته نشده است.

روحانی در پایان تأکید کرد: به منظور بهبود شرایط عملکرد نظام بانکی و به طور خاص تدوین قوانین و ایجاد ساختار این بخش مهم از نظام اقتصادی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، اولین گام شناخت صحیح از کارکردهای فعلی بانک‌هاست که در حال حاضر به درستی صورت نگرفته است.

پژوهش‌های اسلامی در نظام بانکی، بنیادین نبوده است

در ادامه محمد مادرشاهی کارشناس اقتصاد پژوهشگاه فقه نظام، با بیان این‌که اغلب پژوهش‌هایی که درخصوص نظام بانکی از دیدگاه اسلامی صورت گرفته، بنیادین نبوده‌است، افزود: این پژوهش‌ها صرفاً از دیدگاه فقهی وارد شده‌اند و تلاش کرده‌اند وضع موجود نظام بانکی را با بیان نقطه نظرات فقهی اسلام، با این دین منطبق نمایند.

وی افزود: درحالی‌که لازم است مطالعه مبانی اقتصادی اسلام در باب کارکرد بانک‌ها و ماهیت پول، در نهایت به برداشت‌هایی منجر شود که ضمن تشخیص عدم مغایرت‌ها، راهکارهایی بنیادین برای اصلاح وضع موجود و رفع نیازها از روش‌های اسلامی ارائه دهد.

صنعت بانکداری هزاران سال سابقه دارد و اسلام درخصوص آن نظر صریح داده است

مادرشاهی افزود: پژوهش درخصوص نظام بانکی باید از کارکرد و ماهیت پول شروع شود و در واقع به این سوال پاسخ داده شود که آیا پول، دین یا بدهی است؟ اگر پاسخ این سوال مثبت است آیا عکس آن نیز صادق است و به عبارت دیگر هر دینی، پول محسوب می‌شود؟ به عقیده بنده ریشه بسیاری از کج فهمی‌ها و مشکلات کنونی نظام بانکی از منظر اسلامی، شناخت نادرست از ماهیت پول و کارکرد آن در نظام‌های اقتصادی است.

وی با تأکید بر این‌که مسئله بانکداری یک بحث جدید و خلق شده در قرن‌های اخیر نیست و سابقه‌ای بیش از هزاران سال دارد، ادامه داد: از این رو به طور طبیعی اسلام درخصوص آن نظرات خود را در زمان پیامبر اکرم(ص) بیان کرده و لازم است این نظریات به درستی استخراج و درک شود.

«خلق پول» نقطه مغفول در فهم کارکرد بانک

در ادامه دکتر محمد امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی با تأکید بر این که یکی از دغدغه‌های اصلی درخصوص رفع مشکلات نظام بانکی تشخیص نادرست مسائل اصلی است، افزود: این تشخیص نادرست موجب می‌شود موارد مهم و مبنایی همچون خلق پول بانک‌ها مغفول بماند.

وی افزود: فهم ناکامل و ناصحیح مسائل مهم و مبنایی از سوی افراد اثرگذار نظام بانکی، مشکلاتی را پیش روی حل چالش‌های نظام بانکی و تطبیق آن با مبانی اقتصادی اسلام ایجاد کرده است.

«شرعی سازی» آفت نظام بانکی

امینی رعیا ادامه داد: هرچه زمان بگذرد کار اصلاح نظام بانکی و منطبق کردن آن با مبانی اسلامی دشوارتر می‌شود؛ چراکه بانک‌ها با ادامه وضع موجود بیشتر در نظام اقتصادی ریشه می‌دوانند و اثرات نامطلوب آن‌ها بر اقتصاد کشور عمیق‌تر می‌شود.

وی در پایان تأکید کرد: از این رو لازم است پژوهشگران جوان حوزوی هرچه سریع‌تر دست به کار شوند و علاوه بر تدوین یک نظام بانکداری اسلامی، تناقضات نظام فعلی را با مبانی اسلامی تبیین نماید. شرعی سازی آفت نظام بانکی ما بوده است و این مسئله باید برطرف شود.

تبیین نظام اقتصادی مبتنی بر مبانی اسلامی، هدف اصلی مطالعات حوزوی

در ادامه کمیل قنبرزاده پژوهشگر بانکی پژوهشگاه فقه نظام ضمن بیان ضرورت همکاری اندیشمندان دانشگاهی و حوزوی در مباحث مهم و مبنایی همچون نظام بانکی گفت: در خصوص چنین مسائلی لازم است پژوهشگران اقتصادی از دانشگاه‌ها و دیگر مراکز پژوهشی، در کنار پژوهشگران حوزوی به همفکری بپردازند تا ضمن تدوین یک نظام مبتنی بر مبانی اسلامی، در نهایت نظام بانکی اسلامی که تدوین و اجرا می‌شود، توان پاسخگویی به تمامی نیازهای جامعه در این زمینه را داشته باشد.

وی افزود: پژوهشگاه فقه نظام با همین هدف تأسیس شده است و پژوهشگران حوزوی فعال در این مجموعه در تلاشند فراتر از فقهی سازی شیوه علمکرد نظام بانکی، در راستای تبیین یک نظام بانکی مبتنی بر مبانی اسلامی، گام بردارند.

نشست نقش پول در اقتصاد؛ عامل رونق تولید یا ایجاد تورم

محور ظرفیت پول در اقتصاد؛ ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نشست «نقش پول در اقتصاد؛ عامل رونق تولید یا ایجاد تورم»، به عنوان پنجمین پیش نشست از ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی یکشنبه ۲۰ بهمن ماه با حضور جمعی از اساتید و صاحبان نظران و فعالان این حوزه در دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شریف برگزار شد.

سید احسان خاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی^(۱)، کامران ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(۲)، سیدعلی مدنی زاده عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف، رسول بخشی دستجردی عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان و حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران اعضای اصلی این نشست بودند.

رشد بالای نقدینگی عامل اصلی تورم‌های بالا

در ابتدای نشست دکتر کامران ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(۳)، ضمن بیان

نظرات جریان متعارف اقتصاد در خصوص نقش پول در اقتصاد و خنثایی پول گفت: در بلندمدت رابطه رشد نقدینگی و تورم بالا اثبات شده است و عامل اصلی تورم‌های بالا در اقتصاد کشور ما نیز رشد فزاینده و افسارگسیخته نقدینگی در نظام بانکی بوده است. در عین حال در کوتاه مدت و به دلیل چسبندگی قیمت‌ها، دستمزدها و همچنین انتظارات مردم، افزایش نقدینگی به سرعت خود را در تورم نشان نمی‌دهد و می‌تواند جهش‌هایی دفعی را در افزایش تولید و اشتغال ایجاد کند.

وی افزود: در بسیاری از موارد تورم‌های بالا در اقتصاد ایران ریشه در شوک‌های طرف عرضه، همچون هدفمندی یارانه‌ها، اصلاح قیمت حامل‌های انرژی و تحریم‌ها داشته است؛ اما در این موارد نیز اگر رشد نقدینگی بالا نبود، شوک‌های طرح عرضه هم می‌توانست اثر موقتی داشته باشد و تنها برای مدتی اقتصاد را تحت تأثیر قرار دهد.

رشد اقتصادی حاصل بهبود عوامل واقعی است

ندری ادامه داد: در نظر گرفتن تجربه کشورها و مباحث نظری علم اقتصاد نشان می‌دهد برای افزایش تولید و رشد اقتصادی نمی‌شود چندان از اهرم‌های پولی استفاده کرد؛ چرا که رشد اقتصادی به متغیرهایی وابسته است که بر بخش واقعی اقتصاد تأثیر می‌گذارند.

وی نهادها و قوانین داخلی را از جمله عوامل واقعی اثرگذار بر رشد بلندمدت تولید دانست و ادامه داد: رشد بالای نقدینگی در بلندمدت به طور قطع به تورم بالا منجر می‌شود و در کوتاه مدت هم بسته به این که چسبندگی قیمت‌ها چقدر باشد، می‌تواند بر تولید اثرگذار باشد.

خلق پول بانک‌ها لزوماً بهتر از خلق پول بانک مرکزی نیست

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق در بیان اهمیت نقش آفرینی پول و نظام بانکی در

توسعه کشورها گفت: به نظر من پول نقش تاریخی خود را در توسعه کشورها ایفا کرده و این مسئله مشخص است. اقتصاد بدون پول اصلاً قابل تصور نیست و دستیابی به این درجه از توسعه در کشورها، بدون استفاده از پول امکان پذیر نبود.

وی افزود: اما نکته اساسی در این زمینه این است که پول چگونه توسط بانک مرکزی و یا بانک‌ها خلق شود و چگونه به عوامل اقتصادی تخصیص پیدا کند. در این زمینه نمی‌توان به سادگی گفت شیوه خلق پول بانک‌ها کارآمدتر از خلق پول بانک مرکزی است؛ چرا که کشورهای دنیا در عمل نه خلق پول کامل از سوی بانک مرکزی را پذیرفته‌اند و نه خلق پول کامل از سوی بانک‌ها را در دستورکار قرار داده‌اند.

تجربیات ژاپن و کره جنوبی در هدایت اعتبار قابل استفاده است

ندری در پایان با تأکید بر لزوم هدایت اعتبار و نقدینگی نظام بانکی به سمت فعالیت‌های تولیدی گفت: به عقیده من بهتر است به این سؤال پاسخ بدهیم که پول چگونه به سمت بخش تولید هدایت شود. چراکه در غیر این صورت می‌تواند اثر معکوس بر اقتصاد داشته باشد. به عقیده من در شرایط کنونی اقتصاد کشور که تورم و رشد نقدینگی بالاست، نمی‌توان از ابزار خلق پول برای ایجاد توسعه استفاده کرد؛ اما مسئله هدایت اعتبار یکی از مهم‌ترین نیازهای اقتصاد کشورماست. اگر نقدینگی موجود نظام بانکی به سمت فعالیت‌های مولد هدایت شود می‌تواند به افزایش رشد اقتصادی منجر گردد.

وی افزود: این روند اقداماتی است که کشورهای متعددی همچون کره جنوبی و ژاپن در بازه‌های زمانی قبل از دهه ۸۰ مورد استفاده قرار گرفته است. در سال‌های اخیر و بعد از بحران مالی سال ۲۰۰۷ هم به نوعی سیاست‌های هدایت اعتبار بار دیگر مورد استفاده کشورهای همچون آمریکا قرار گرفته است.

جریان متعارف اقتصاد اعتقادی به نقش آفرینی مثبت پول در رشد اقتصادی ندارد

در ادامه حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران گفت: جریان اصلی اقتصاد معتقد است چیزی که در روند طبیعی رشد اقتصاد تعیین کننده است، عواملی مانند منابع، دانش، فناوری، نیروی کار هستند که بر سمت عرضه اقتصاد موثرند و تحولات و تغییرات این عوامل روند تغییرات در بخش حقیقی اقتصاد در رشد و توسعه را توضیح می‌دهند. اما دیگر عوامل مانند پول نمی‌تواند مانند عوامل سمت عرضه بر تولید اثرگذار باشد. این جریان معتقد است پول بعد از تولید میتواند در روند مبادله اثرگذار باشد و به کاهش هزینه مبادله کمک کند. بنابراین جریان متعارف اقتصاد معتقد است پول نقشی جدی در اقتصاد ندارد و یک عامل قوام بخش محسوب نمی‌شود.

وی افزود: اما در عین حال این جریان معتقد است پول می‌تواند اثر منفی بر شرایط تولیدی داشته باشد. بنابراین بهترین کاری که باید در حوزه پول انجام داد این است که مهار شود و بهترین کار پول این است که خسارت نرساند. از این رو در رویکردهای متعارف اقتصاد، تنها راهبردهای تجویزی در مواجهه با پول، به مهار آن محدود می‌شود؛ که از جمله آن‌ها می‌توان به استقلال بانک مرکزی و کنترل تورم اشاره نمود.

توصیف متناقض جریان متعارف اقتصاد از پول

درودیان در ادامه با تأکید بر اینکه واقعیت خلق پول با فرضیات جریان متعارف اقتصاد در تناقض است، ادامه داد: رویکرد جریان اصلی اقتصاد در مواجهه با پول با تناقض مواجه است؛ این جریان از طرفی خلق پول را ابزاری برای توسعه نمی‌داند، و از طرف دیگر حاضر به کنار گذاشتن این ابزار از اقتصاد نیست.

وی افزود: به بیان دیگر واقعیت عرصه نظام پولی کشورها منعطف است و در خدمت توسعه بوده است و بنابراین جریان متعارف به کلی در این زمینه در اشتباه است. علاوه بر

این جریان‌های دیگری هم در اقتصاد وجود دارند که با زاویه دید و چشم انداز دیگری به اقتصاد نگاه می‌کنند که در این نگاه‌ها نقش پول مانند عوامل حقیقی همچون قوانین، در طرف عرضه به طور مستقیم موثر است و می‌تواند در توسعه اثرگذار باشد.

تخصیص پول به ظرفیت‌های مغفول اقتصاد باعث رونق می‌شود

استاد اقتصاد دانشگاه تهران در خصوص شیوه اثرگذاری پول بر رونق تولید در کشورها گفت: در این زمینه تفکیک بین نهادها و نهاده‌ها مهم است. نهادها عوامل اثرگذار بر طرف عرضه هستند و نهاده‌ها عواملی مانند پول و دیگر موارد مشابهند. در کشورهای توسعه یافته مشکل اصلی در کمبود نهادها همچون نیروی کار است. اما در کشورهای درحال توسعه مشکل اصلی در نهاده‌هاست و هماهنگی نداشتن مواردی همچون خلق پول با بخش تولید در مسیر توسعه مشکل ایجاد کرده‌است.

وی افزود: به طور خلاصه اگر پول در اختیار کارآفرینی قرار بگیرد که بر دانش تولید مجهز است و در بخشی فعالیت می‌کند که عوامل تولید معطل مانده وجود دارد، حتماً به رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال منجر می‌شود. بنابراین به هیچ عنوان نمی‌توان نتیجه‌گیری کرد که پول خنثی است. در واقع مسئله اصلی اینجاست که پول خلق شده در اقتصاد به کدام سمت می‌رود؛ درحالی‌که در اقتصاد متعارف به طور کلی نتیجه خلق پول، افزایش تورم عنوان می‌شود.

تجربه کشورها در استفاده از نهاده پول در ایجاد رونق اقتصادی

درودیان ادامه داد: در دوره‌ای از تاریخ بریتانیا در زمان ملکه ویکتوریا، خلق اعتبار بانکی به میزان بسیار زیادی رشد کرد ولی در آن دوره تورم این کشور نزدیک به صفر بود. دلیل این امر هم آن بود که اعتبار خلق شده از سوی بانک‌ها صرفاً به بخش‌های تولیدی

هدایت می‌شد و در افزایش قیمت‌ها هیچ نقشی نداشت. برخی معتقدند انقلاب صنعتی و افزایش میزان تولید در اروپا، معلول استفاده از ابزار هدایت اعتبار بانکی بود که شرایط را برای افزایش قابل توجه میزان تولید فراهم کرد.

وی ادامه داد: حتی بدون نیاز به نظریه‌های اقتصادی، عقل سلیم به سادگی این را می‌فهمد که اگر پول نظام بانکی به سمت ساخت مسکن و یا سرمایه در گردش واحدهای تولیدی هدایت شود، به طور قطع نتایج متفاوت دارد نسبت به این که در ابعاد چند هزار میلیارد تومان صرف ساخت یک مال شود. بسیاری از کشورها هم از ابزارهای هدایت اعتبار بدون توجه به نظریات پیچیده اقتصادی استفاده کرده‌اند.

فساد دولت دلیل سلب نقش آفرینی حاکمیت در هدایت اعتبار نیست

استاد اقتصاد دانشگاه تهران با بیان این که مشکل اقتصاد ایران در مواجهه با پول، عدم نظارت بر شیوه خلق آن است، افزود: در اقتصاد ایران لازم است با استفاده از کنترل‌های مستقیم کمیت‌های پولی تحت کنترل قرار بگیرد و از طریق هدایت اعتبار بانکی، کیفیت نقدینگی بهبود پیدا کند و به سمت تولید هدایت شود.

وی در پایان گفت: در نظام پولی مدرن کنونی بانک‌ها می‌توانند به صورت خودمختار خلق پول کنند. اما این خلق پول یک فناوری اجتماعی است که می‌تواند در افزایش تولید و تسریع توسعه موثر باشد. اما لازمه تحقق این هدف نظارت صحیح بر عملکرد بانک‌ها در شیوه خلق پول و هدایت اعتبار در اقتصاد است. نکته مهم در این زمینه این که اگر دولت فاسد و سوء استفاده‌گر فرض شود، اساساً در نظارت بر بانک‌ها هم نمی‌تواند موثر باشد. بنابراین فساد دولت نمی‌تواند دستاویزی برای بیرون کردن حاکمیت از نقش آفرینی در هدایت اعتبار باشد.

بر اساس مقالات دانشگاهی پول در اقتصاد خنثی است

در ادامه سیدعلی مدنی‌زاده عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف، با بیان این که بر اساس مقالات دانشگاهی علم اقتصاد، پول خنثی است، افزود: تجربه کشورها نشان می‌دهد هرچه رشد نقدینگی بیشتر باشد، در بلندمدت تنها به افزایش قیمت‌ها منجر شده است. دلیل این مسئله این است که پول برای اقتصاد مثل غذاست، هرچه پول بیشتری به اقتصاد تزریق شود، اقتصاد چاق تر می‌شود؛ در واقع در زمانی که نیازی به پول نیست، پول بیشتری به اقتصاد تزریق شود، تنها به افزایش قیمت‌ها منجر می‌شود.

وی افزود: نقش اصلی پول در اقتصاد کاهش اصطکاک مالی است که به کاهش هزینه مبادله منجر می‌شود. اثرگذاری پول در اقتصاد و بخش واقعی هم در این زمینه ظاهر می‌شود که با کاهش هزینه مبادله، به افزایش بهره‌وری منجر می‌شود. به طور خاص فراهم کردن آسان سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی، نقشی است که پول می‌تواند در افزایش بهره‌وری و تولید داشته باشد. بنابراین وجود پول در اقتصاد لازم و ضروری است و از طریق کاهش هزینه مبادله، به افزایش بهره‌وری و رشد اقتصادی منجر می‌شود.

چگونگی خلق پول در شیوه اثرگذاری آن موثر است

مدنی‌زاده ادامه داد: اما دعوا آنجاست که خلق‌کننده پول چه کسی باشد و در چه فرآیندی آن را خلق کند؛ چراکه میزان پول در اقتصاد و نحوه توزیع آن بر بخش تولید اثرگذار است. اگر پول به تولیدکننده برسد که نیاز به مواد اولیه دارد، به افزایش تولید و بهبود بهره‌وری منجر می‌شود؛ اما اگر پول به دست افرادی برسد که توان افزایش تولید در اقتصاد را ندارند، تنها اثر آن افزایش قیمت‌هاست.

وی افزود: در دنیای مدرن روند خلق پول از طریق ایجاد بانک مرکزی مدیریت شده است. بانک‌ها عوامل بانک مرکزی برای مسئله مدیریت انتشار پول هستند. مانند برون سپاری اجرای پروژه‌های عمرانی از سوی دولت.

نظام پولی مدرن به بانک‌های خصوصی اجازه خلق پول داده است

استاد اقتصاد دانشگاه شریف در ادامه افزود: بانک مرکزی عملاً یک نهاد دولتی است و اگر قرار بود این نهاد به طور مستقیم فرآیند خلق پول را مدیریت کند، هزاران فساد و عملکرد غیر بهینه در تخصیص منابع رخ می‌داد. سپردن بی ضابطه قدرت خلق پول به دولت‌ها، به افزایش انتظارات تورمی منجر می‌شود و در آینده هم امکان کاهش تورم را محدود می‌کند. علاوه بر این تقاضا برای خرید زمین و ملک و ارز و دیگر مواردی که می‌تواند به عنوان ذخیره ارزش استفاده شود را افزایش می‌دهد که این افزایش تقاضا هم بسیار برای اقتصاد ویرانگر است. مطالعات نشان می‌دهد در کشورهایی که تورم بالاتری دارند، مردم پول بیشتری برای خرید زمین و مسکن هزینه کرده‌اند.

وی تأکید کرد: به همین دلیل نظام پولی مدرن به سمت بانکداری خصوصی رفته و به بانک‌ها اجازه خلق پول را داده است. اما در عین حال با سیاست‌گذاری پولی و نظارت، تلاش کرده است عملکرد آن‌ها در خلق پول را مدیریت کند. اما مسئله انتخاب در تجهیز منابع بهینه به عهده بانک‌ها گذاشته شده است. بنابراین اگر نظارت بانکی نباشد، دقیقاً مثل این است که کلید خزانه دولت به دست بخش خصوصی داده شده است. بنابراین نظارت بانک مرکزی بر عملکرد بانک‌ها یکی از الزامات اساسی عملکرد بهینه نظام پولی مدرن است تا پول متناسب با نیاز جامعه خلق شود و به دست تولیدکننده برسد.

خلق پول قدرت سیاسی می‌آورد

مدنی زاده با بیان این که دارنده قدرت خلق پول می‌تواند کارهای متعددی در اقتصاد انجام دهد، ادامه داد: از این رو بانک‌ها به واسطه قدرت خلق پول شروع به تسهیلات دهی می‌کنند و مهار آن‌ها از دو طریق نظارت بانک مرکزی و نرخ بهره در اقتصاد انجام می‌شود. اما در مقابل اگر قدرت خلق پول به حاکمیت سپرده شود، در راستای افزایش

مقبولیت شروع به خلق پول بدون محدودیت می‌کنند که خود را در تورم نشان می‌دهد. اما آثار تورمی معمولاً دیرتر و با فاصله دو تا سه ساله ظاهر می‌شود و این مسئله در ولع بیشتر دولت‌ها در افزایش میزان خلق پول موثر است.

وی افزود: به همین دلیل نهادهای قانون‌گذار همچون بانک مرکزی به این سمت رفته‌اند که دست دولت را از قدرت خلق پول کوتاه کنند و در غیر این صورت تورم بالا بخش جداناپذیری از اقتصادها خواهد بود. بنابراین مسئله استقلال بانک مرکزی که برای کنترل خلق پول مطرح می‌شود یک مسئله اقتصاد سیاسی است. در واقع مسئله خلق پول مسئله قدرت سیاسی است؛ چراکه خلق پول قدرت سیاسی می‌آورد.

بانک مرکزی باید خلق پول بانکها را کنترل کند

این استاد اقتصاد با تأکید بر این که کنترل سفته بازی و فعالیت‌های سوداگرانه و هدایت نقدینگی به سمت تولید، حتماً اقدامات خوب و لازمی برای اقتصاد ایران است، افزود: کارکرد نظام بانکی انتخاب بهینه تخصیص منابع مالی بوده است. اما در شرایط کنونی اقتصاد کشور این مسئله خدشه دار شده است و تخصیص منابع به هیچ عنوان بر اساس معیارهای مناسب انجام نمی‌شود.

وی در پایان افزود: برای رفع این مشکل بانک مرکزی باید خلق پول بانک‌ها را کنترل کند؛ چراکه بانک‌ها خودشان در این زمینه ذی‌نفع هستند و در صورت عدم نظارت پاسخ مناسبی به نیاز تخصیص بهینه منابع نمی‌دهند. اما در عین حال به عقیده من مسئول «کنترل تورم» و «توسعه کشور» باید نهادهای متفاوتی باشند. چراکه چاپ پول هزینه دارد و هزینه‌های آن با فاصله زمانی ظاهر می‌شود. بنابراین بانک مرکزی باید متولی کنترل تورم و دولت متولی ایجاد رشد و توسعه باشد. اگر دولت قصد تأمین مالی پروژه‌ای را دارد باید بدون دست‌اندازی به منابع بانک مرکزی و با راهکارهای دیگری این کار را انجام دهد.

نظام پولی متعارف مبتنی بر خلق بدهی است

در ادامه دکتر رسول بخشی دستجردی عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان، گفت: مدل خلق پول متعارف که در ایران و بسیاری از کشورهای دیگر در جریان است، مبتنی بر خلق بدهی است. خلق پول بانک یعنی خلق بدهی در اقتصاد. در حال حاضر نقدینگی در اقتصاد ایران به دو هزار سیصد هزار میلیارد تومان رسیده است و درست معادل این عدد، ایرانی‌ها بدهکار شده‌اند.

وی افزود: در این زمینه اگر بپذیریم که پول درونزا رشد می‌کند که شرایط به مراتب بدتر می‌شود. به طور خلاصه پول بدهی است و میزان بدهی بیشتر از پولی است که به خاطر آن منتشر شده‌است و با گذشت زمان شرایط این روند به مراتب بدتر می‌شود. اینکه بعضا دیده می‌شود پول‌های جدیدی مانند بیت کوین در جهان به وجود آمده‌است، به دلیل این است که اغلب پول‌های جدید مبتنی بر بدهی نیست و مشکلات نظام کنونی پولی را ندارد.

افزایش خلق پول بانک‌ها نرخ بهره را کاهش نمی‌دهد

بخشی با بیان اینکه درخصوص نقش آفرینی پول در تولید اتفاق نظر وجود دارد افزود: همه ما به دنبال این هستیم که پول به درستی در اقتصاد جریان پیدا کند و به تولیدکننده برسد. اما باید توجه داشته باشیم که بانک‌ها خلق پول می‌کنند چون مجبور به خلق پول و پرداخت بدهی‌های خود هستند. در واقع پولی که مبتنی بر اعتبار و بدهی باشد به راحتی قابل خلق است و این مسئله جذابیت ایجاد کرده است.

وی تأکید کرد: گفته شد وقتی بانک پول زیادی خلق می‌کند نرخ بهره دریافتی کاهش می‌یابد و این مسئله به عنوان یک سازوکار کنترل‌کننده خلق پول بانک‌ها مطرح است. اما این روند در واقعیت اتفاق نمی‌افتد. سود بانکدارها در خلق پول بیشتر از هیچ است

و برای پرداخت بدهی‌های قبلی بازم نیاز به ایجاد بدهی بیشتر جدید دارند که از طریق تسهیلات دهی انجام می‌شود.

هدایت پول موجود راهکار حمایت از تولیدکنندگان است

استاد اقتصاد دانشگاه اصفهان در ادامه افزود: فرض کنیم فردی در اقتصاد وجود دارد که می‌تواند با دسترسی به پول، میزان تولید و اشتغال را افزایش دهد. بنده معتقدم برای کمک به این فرد می‌توان از سه مدل استفاده کرد: خلق پول از هیچ و دادن آن به فرد و گرفتن بهره از آن؛ هدایت پول موجود و گرفتن بهره؛ هدایت خلق پول و نگرفتن بهره؛ به عقیده من بهترین روش هدایت پول موجود و نگرفتن بهره از آن است.

خلق پول بانک‌ها هیچ تفاوتی با دزدی ندارد

وی افزود: مسئله مهم دیگر همخوانی شیوه خلق پول بانک‌ها با مباحث اسلامی است. خلق پول از هیچ قدرت خرید مردم را کاهش می‌دهد و از این نظر با مبانی اسلامی در تضاد است. در این شرایط عملاً تسهیلات بانکی که از هیچ خلق می‌شود، هیچ تفاوتی با دزدی از مردم ندارد. اگر بخواهیم درخصوص این که چگونه هدایت اعتبار انجام شود اظهار نظر کنیم، حتماً مبانی که درخصوص خلق پول بانک‌ها می‌پذیریم بسیار مهم است.

لزوم کنترل فعالیت‌های سوداگرانه در اقتصاد با قوانین مالیاتی

بخشی در پایان گفت: در کشورهای توسعه یافته قوانین مالیاتی در خلق پول در اقتصاد موثر است. به طور مثال خرید زمین و طلا و دیگر موارد مشابه با قوانین مالیاتی کنترل می‌شود و از این طریق از خلق بی رویه پول برای بخش‌های غیر اقتصادی جلوگیری به عمل می‌آید. در ایران برخلاف دیگر کشورهای توسعه یافته افزایش نقدینگی به مراتب

بیشتر از رشد اقتصادی است و قوانین کنترل کننده جریان نقدینگی نیز وجود ندارد. به عقیده من فعالیت‌های سوداگران باید به کلی ممنوع شود تا به کلی جلوی خلق پول بانک‌ها گرفته شود؛ چراکه مصداق اکل مال به باطل است.

فروض مدنظر جریان متعارف اقتصاد با واقعیت تفاوت دارد

در ادامه نشست دکتر امینی رعیاً مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی با بیان اینکه برخی نظریات اقتصاد متعارف، خصوصاً در زمینه نقش پول در اقتصاد، بر پایه فرض غلط بنا شده است، افزود: به طور مثال کارکرد بانک‌ها و شیوه خلق پول بانک‌ها به شیوه‌ای غلط در کتاب‌های اقتصادی درس داده می‌شود. یا اینکه درحال حاضر مشکل کشور ما معطل ماندن واحدهای تولیدی است ولی فرض برخی نظرات این است که اقتصاد در اشتغال کامل است.

وی تأکید کرد: منظور از هدایت اعتبار تعیین پروژه‌های بزرگ اشتغال‌زا برای کشور است که نیاز به تأمین مالی کلان دارد و باید بانک مرکزی شرایط را برای تخصیص منابع نظام بانکی به این پروژه‌ها فراهم کند.

تخصیص پول توسط بانک‌ها بهتر از دولت نبوده است

امینی رعیاً ادامه داد: نکته دیگر این که تخصیص منابع از سوی بانک‌ها، خصوصاً بانک‌های خصوصی، بسیار بد و برخلاف منافع کشور بوده است. بنابراین تخصیص منابع از سوی بانک‌های خصوصی در اقتصاد لزوماً بهتر از دولت نیست و این هم یک پیش فرض غلط حاکم است.

وی افزود: این درحالی است که در سال‌های اخیر ادبیات سالم سازی نقدینگی را مطرح کردند که علمی نبود و ضمن بستن دست بانک مرکزی و حاکمیت در کنترل خلق پول،

دست بانک‌ها در توزیع خلق پول در اقتصاد را باز گذاشتند که تبعات جبران ناپذیری برای اقتصاد کشور داشته‌است.

اجماع کارشناسان اقتصادی بر هدایت پول به سمت اقدامات توسعه‌ای

در این نشست سید احسان خاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی^(۹) ضمن بیان دیدگاه‌های مختلف نسبت به نقش پول در اقتصاد گفت: عده‌ای معتقدند پول نقشی در توسعه ندارد و صرفاً در متغیرهای اسمی اثرگذار است و عده‌ای دیگر معتقدند پول خنثی نیست و می‌تواند در ریل‌گذاری اقتصاد و حرکت به سمت توسعه نقش آفرین باشد.

وی افزود: به طور کلی سه دیدگاه در زمینه پول در اقتصاد وجود دارد: برخی معتقدند پول فقط از طریق کاهش هزینه مبادله در اقتصاد اثرگذار است. برخی معتقدند پول می‌تواند پیشران توسعه باشد. برخی دیگر نیز معتقدند پول به روش فعلی و خلق پول در نظام بانکی کنونی به کلی مشکل دارد و توسعه و پایداری را به طور همزمان به مخاطره می‌اندازد.

خاندوزی در پایان تأکید کرد: اما در عین حال با وجود اختلاف نظرهای مبنایی در زمینه کارکرد پول در اقتصاد، تمامی کارشناسان اقتصادی در زمینه لزوم نظارت بر عملکرد شبکه بانکی و اتخاذ سیاست‌هایی به منظور هدایت پول و اعتبارات بانکی به سمت اقدامات توسعه‌ای و در واقع تخصیص بهینه منابع در اقتصاد، اتفاق نظر دارند.

فصل چهارم

چکیده مقالات مورد تایید

از حدود ۴۰ مقاله ارسالی برای دبیرخانه همایش، ۲۱ مقاله در مرحله اول مورد تایید قرار گرفت و وارد فرآیند بررسی نهایی شد. از این میزان، ۱۱ مقاله به تایید نهایی کمیته علمی رسید و حد نصاب لازم را کسب نمود.

اثر نحوه تخصیص اعتبارات بانکی در اقتصاد کلان از منظر نظریه مقداری اعتبار

احمد قدسی دهقی؛ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه تهران

در اقتصادهای امروزی، اثرگذارترین عناصر در تخصیص منابع، بانک‌ها هستند؛ چرا که بانک‌ها با در اختیار داشتن قدرت خلق اعتبار، انعطاف بالا و دست بازی در نحوه تخصیص و توزیع منابع از لحاظ بخشی، جغرافیایی و طبقاتی داشته و طبعاً اثر غیرقابل انکاری در شکل‌دهی به متغیرهای کلان و توسعه‌ای اقتصاد کشورها دارند. یکی از بهترین چارچوب‌های نظری که به تبیین این مسأله پرداخته است، نظریه مقداری اعتبار است که توسط ریچارد ورنر ارائه شده است. بر مبنای این نظریه، مهم‌ترین عنصر در اقتصاد کلان، نحوه تخصیص اعتبارات مخلوق بانک‌هاست. نظریه مذکور با ایجاد دو تغییر مهم و راه‌گشا در نظریه مقداری پول ارائه شده است. در نظریه مقداری پول، فرض شده است که کل پول موجود در اقتصاد صرف مبادلات مرتبط با تولید ناخالص داخلی (مولد) شده‌اند؛ حال آنکه در واقعیت همواره بخشی از پول صرف معاملات مرتبط با دارایی‌ها (مانند زمین و دارایی‌های مالی) می‌شود. بنابراین بایستی رابطه مقداری پول را به دو رابطه مجزا تفکیک نمود. یک رابطه مربوط به بخش مالی بوده و رابطه دیگر برای بخش حقیقی (مرتبط با تولید ناخالص داخلی) است. اما چالشی که در اینجا وجود دارد این است که در عمل نمی‌شود پول را به دو بخش مجزا تقسیم کرد و اندازه هر بخش را محاسبه نمود. اما با در نظر گرفتن اعتبارات بانکی اختصاص یافته به هرکدام از دو بخش مورد اشاره، این امر امکان‌پذیر می‌گردد. شواهد تجربی به خوبی این نظریه را تأیید نموده است. بر طبق این نظریه، خلق اعتبار جهت سرمایه‌گذاری‌های ایجادکننده ارزش افزوده منجر به رشد اقتصادی پایدار و غیرتورمی شده و در نقطه مقابل خلق اعتبار جهت تأمین مالی فعالیت‌های فاقد ارزش افزوده مانند معامله در حوزه زمین و دارایی‌های مالی، نتیجه‌ای جز تورم، ایجاد چرخه‌های رکودی و بحران‌های مالی ندارد. این نظریه از آنجا حائز اهمیت است که به خوبی می‌تواند بخش قابل توجهی از مشکلات اقتصاد ایران

مانند رکود اقتصادی در سال‌های اخیر و در حال حاضر را توضیح دهد. دلالت سیاستی حائز اهمیت این نظریه برای ایران، لزوم اتخاذ راهبردهایی در بخش پولی است که تمرکز را بر نحوه تخصیص اعتبارات بانکی قرار می‌دهد. بر این اساس دو هدف اصلی بایستی رهگیری شوند تا اقتصاد رشد غیرتورمی و پایدار را تجربه کند: اولاً خلق اعتبار کافی جهت تأمین مالی ظرفیت‌های مولد و اولویت‌دار اقتصاد کشور صورت پذیرد و ثانیاً از خلق اعتبار غیرمولد یعنی هرگونه خلق اعتبار جهت ایجاد تقاضا و سفته‌بازی در بازارهای مالی و زمین و مستغلات جلوگیری گردد.

نظریه پولی تولید و نقش پول در توسعه

نسیم قباشی، سید مهدی بنی طبا؛ دانشجویان دکتری اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی^(د)

بر خلاف نظریات متعارف که نقش پول را به محرک تقاضا و تسهیل کننده مبادله کالا پس از تولید تقلیل می‌دهند، نظریه پولی تولید، مدعی نقش آفرینی پول در متن فرآیند تولید است. در نظریه پولی تولید با اذعان به زمان‌بر بودن فرآیند تولید، مسئله جلب مشارکت عوامل پیش از حصول محصول بسیار با اهمیت تلقی می‌شود؛ مشارکتی که اصلاً بدون تحقق آن محصولی حاصل نخواهد شد. معجزه پول در این میان، حل تعارض بین زمان‌بر بودن تولید و لزوم جبران عوامل تولید پیش از حصول محصول است. پول هماهنگی بین عوامل تولید را محقق کرده و ارتباط عوامل تولید معطوف به خلق ارزش و ثروت را از روابط شخصی و اعتماد، بی‌نیاز می‌کند. در واقع، نظریه پولی تولید رویکردی نوین در تبیین جایگاه و اهمیت نظام پولی در ارتباط با بخش واقعی اقتصاد دارد. این نظریه مبتنی بر این ایده است که چرخه تولید با پول به مثابه سرمایه نقدی اولیه برای اکتساب نهاده‌ها شروع شده و با پول به‌عنوان عایدی حاصل از فروش پایان می‌یابد. اعتبار بانکی برای بنگاه‌ها حکم ظرف و زمینه‌ای دارد که آن‌ها را قادر به اکتساب و کنترل عوامل تولید می‌کند. دلالت تحلیلی بسیار مهم نظریه پولی تولید عبارت است از «تقدم پول بر تولید» یا «پول به‌مثابه نهاده تولید»، چنانکه موفقیت اقتصاد در حوزه تولید کالا و ثروت به مقدار معتناهی منوط به کارکرد صحیح جریان‌ات پولی معطوف به تأمین مالی تولید تفسیر می‌شود. دلالت غیرمستقیم این نظریه، اهمیت سوگیری پول در منشأ رشد آن برای ترکیب نتایجی است که از این رشد حاصل می‌شود. اینکه پول از چه منشأ و معطوف به تأمین مالی کدام فعالیت‌ها رشد کند، اهمیتی تام در قضاوت ارزشی در باب رشد حجم پول دارد، مسئله‌ای که در تفسیر جریان متعارف از پول با خلاصه‌کردن نقش پول در تحریک تقاضا، قابل درک نیست.

مسائل پیرامون سیاست‌های هدایت اعتبار در اقتصاد

کلثوم روشنی، ساعده عزیزی ثالث، رضا امیری؛ کارشناسان وزارت امور اقتصادی و دارایی

نقش خلق پول در فرآیند رشد و توسعه، همواره یکی از موضوعات مورد بحث و مناقشه برانگیز در ادبیات اقتصادی بوده است. برخی از مکاتب، پول را خنثی دانسته و معتقدند که خلق پول هیچ تأثیری بر بخش حقیقی اقتصاد ندارد، در مقابل برخی بر این باورند که پول نه تنها خنثی نیست بلکه کاملاً می‌تواند بر متغیرهای بخش حقیقی اقتصاد اثر بگذارد. از نظر بعضی اقتصاددانان نیز، پول زمانی سبب رشد اقتصادی می‌شود که به سمت بخش‌های مولد اقتصاد هدایت شود؛ زیرا از یکسو بانک‌ها دارای قدرت یا حق ویژه خلق اعتبار هستند و خلق اعتبار خصوصی آن‌ها مورد پذیرش مردم است و از سوی دیگر، این امکان وجود دارد که خلق اعتبارات بانکی در تضاد با منافع عمومی مردم جامعه باشد و یا حداقل اینکه به لحاظ اجتماعی مفید نباشد. در نتیجه برای حل مشکل مربوط به عدم تخصیص بهینه اعتبارات نظام بانکی، ایده اصلی سیاست اعتبار، یعنی ایجاد مکانیسم انگیزشی برای جهت‌دهی خلق اعتبارات بانکی به بخش‌های مولد و جلوگیری از خلق اعتبار به بخش‌های نامولد (خرید دارایی‌ها، سفته‌بازی در بخش‌های مالی، مسکن، ارز و ...) در محافل اقتصادی مطرح گردید. براساس این دیدگاه، تخصیص بهینه اعتبارات می‌تواند بر استفاده درست از منابع مالی اثرگذار باشد و در نهایت به رشد اقتصادی بالاتر منجر گردد. اینکه اعتبارات به کدام بخش اقتصاد تخصیص داده می‌شود، شکل اقتصاد را می‌سازد. با این توضیحات، «هدایت پول خلق شده» و «هدایت اعتبار» معنی یافته و اهمیت می‌یابد. مقاله حاضر با رویکرد توصیفی در ابتدا پس از ارائه مختصری از مفهوم هدایت اعتبار و اثرات آن در اقتصاد، سیاست‌های اعتباری و ابزارهای هدایت اعتبار را بررسی می‌نماید و سپس با تکیه بر تجربه سایر کشورها به آسیب‌شناسی سیاست‌های اعتباری در ایران می‌پردازد و در نهایت علاوه بر بیان ملاحظات در خصوص هدایت اعتبار، پیشنهادات لازم ارائه می‌شود.

نقش نظام بانکی و سیاست‌های هدایت اعتبار در معجزه اقتصادی آلمان

محسن مقیسه؛ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی^(د)

در بسیاری از پژوهش‌ها، معجزه اقتصادی آلمان پس از جنگ جهانی دوم به عوامل مختلفی از جمله بدهی بخشیده شده توسط متفقین، اصلاح پولی، حذف کنترل‌های قیمتی و کاهش نرخ‌های مالیاتی نسبت داده می‌شود. فارغ از میزان اثرگذاری این عوامل بر رشد اقتصادی آلمان، نمی‌توان پیشرفت اقتصادی پس از جنگ جهانی دوم را جدای از مسیر اقتصادی طی شده آلمان بررسی کرد؛ زیرا سنگ‌بنای اقتصاد آلمان قبل از جنگ جهانی دوم نهاده شد. از منظر این پژوهش که تجربه سیاست‌گذاری اقتصادی آلمان ناظر بر حمایت‌گرایی و هدایت وام‌دهی سیستم بانکی به بخش‌های تولیدی را تحلیل و بررسی کرده است، بخش بانکی و روابط درهم‌تنیده آن با بنگاه‌ها و مخصوصاً بنگاه‌های بزرگ صنعتی، عامل بسیار مهمی در معجزه اقتصادی آلمان بوده است که غالباً نادیده گرفته می‌شود. با این سیاست‌ها (از سال ۱۹۲۴ تا ۱۹۵۷) اقتصاد آلمان یکی از بالاترین نرخ‌های رشد خود را تجربه کرد و یکی از اولین کشورهای بود که سریعاً توانست از رکود بزرگ دهه ۱۹۳۰ نجات پیدا کند و زمینه رشد و توسعه این کشور بعد از جنگ جهانی دوم را فراهم کند. به نظر می‌رسد علت ادامه پیدا نکردن سیاست هدایت اعتبار در آلمان، رفع ضرورت آن به سبب شکل‌گیری ارتباط بین سیستم بانکی و بنگاه‌های بزرگ صنعتی آلمان بود.

نقد برنامه‌های توسعه ایران و ارائه الگوی هدایت اعتبار

سید احسان خاندوزی، محسن مقیسه؛ استادیار و دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی^(د)

رابطه بخش مالی و واقعی (به طور خاص تولید) همواره از دغدغه‌های مهم در برنامه‌های توسعه اقتصادی به شمار می‌رفته و معرکه مناقشات تئوریک بوده است. تحلیل متن سند قانون برنامه اول تا ششم توسعه نشان می‌دهد به تدریج رویکرد هدایت بخش مالی به نفع اهداف بخش واقعی، جای خود را به آزادسازی مالی داده است. در واقع علیرغم بانک پایه بودن تامین مالی در ایران، در دهه‌های گذشته جز چند برهه کوتاه، تجربه موفقی از جهت پشتیبانی بخش تولید توسط بانک‌ها و بخش مالی نداشته‌ایم و حتی می‌توان گفت الگوی منسجمی مد نظر سیاستگذار نبوده است. این مقاله با معرفی چند تجربه جهانی موفق از مدل هدایت اعتبار (مدل ژاپن، آلمان، چین و کره جنوبی) و با تکیه بر مبانی نظری فراهم آمده توسط افرادی مانند ورنر، تلاش می‌کند در قالب نقد برنامه‌های توسعه، رویکرد جایگزینی برای حمایت از تولید توسط بخش مالی ارائه نماید که طی آن، دولت همزمان در متشکل ساختن تولیدکنندگان رقابت‌پذیر در بخش واقعی و هدایت اعتبار بانکی به این تولیدکنندگان در بخش مالی، نقش آفرینی دارد.

گذار از تأمین مالی جیره‌بندی شده و نابرابر به تأمین مالی فراگیر

میثم خسروی؛ کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مشاهده داده‌های تأمین مالی بنگاه و خانوار در اقتصاد ایران نشان‌دهنده چند واقعیت آماری ناگوار است. اول واقعیت مسلم آماری حکایت از جیره‌بندی شدید اعتبار دارد؛ داده‌های بودجه خانوار در سال ۱۳۹۵، نشان می‌دهد که تنها ۱۵ درصد خانوارها تسهیلات دریافت کرده‌اند که نسبت به سال ۱۳۸۷ کاهش یافته است. علاوه بر این بنگاه‌ها نیز در سال‌های اخیر کم‌یابی تسهیلات را به‌عنوان مهم‌ترین معضل تولید معرفی کرده‌اند. دومین واقعیت آماری نابرابری شدید در دسترسی به تسهیلات بانکی است. تعداد افرادی که در دهک دهم قرار داشته و تسهیلات دریافت کرده‌اند ۹ برابر تعداد افرادی است که در دهک یک قرار داشته و تسهیلات گرفته‌اند. بنابراین «جیره‌بندی و نابرابری در تأمین مالی» را می‌توان یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که نظام بانکی بر اقتصاد ملی تحمیل کرده است، عنوان کرد. در این پژوهش علل اصلی مشاهده چنین وضعیتی با روش تحلیلی تبیین شده و نشان داده شده است که ناتوانی بانک مرکزی در ایفای وظایف نظارتی خود زمینه‌ساز بهره‌کشی سهامداران بانک‌ها از رانت خلق پول و کاهش توان تسهیلات دهی بانک‌ها و ناتوانی در تنظیم سیاست پولی، موجب سرایت جیره‌بندی اعتبار از بازار بین‌بانکی به بازار تسهیلات گردیده است. در پایان سیاست‌ها و اقداماتی برای بهبود وضعیت تأمین مالی فراگیر پیشنهاد شده است که مهم‌ترین آن‌ها اصلاح قوانین پولی و بانکی، اصلاح نظام بانکی و ناترازی، توسعه نهادهای اعتبار سنجی و رتبه‌بندی می‌باشد.

بررسی اثرات توزیعی خلق پول در نظام بانکداری ذخیره جزئی

محمد قائد امینی؛ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)

تبعیض در بهره‌مندی از مواهب، همواره یکی از اساسی‌ترین و چالشی‌ترین مسائل جامعه ما بوده‌است. در این میان، نظام پولی نقشی برجسته‌تر در این برخورداری‌ها و عدم برخورداری‌ها ایفا کرده است که ریشه این مسأله را می‌توان در ماهیت پول مدرن جستجو کرد. محوریت یافتن بانک‌های تجاری در خلق پول، موضوعی بدیع و دارای آثار و پیامدهای شدید و درخور توجهی بر شکل‌دهی به وضع امور اقتصادی است. این پژوهش کوشیده است تا پس از بازشناسی دقیق خلق پول بانکی، به تحلیل اثرات توزیعی این مسأله پردازد و آن را از منظر عدالت (و به معنای دیگر، فلسفه اخلاق) مورد داوری قرار دهد. نتایج حاصله بیان‌گر آن است که قدرت خلق پول شبکه بانکی همواره در جهت افزایش شکاف طبقاتی عمل می‌نماید، بنابراین الگوی مطلوب بدیل خلق پول، الگویی است که در آن میان بخش پولی و حقیقی همسویی و تناسب وجود دارد؛ پول و حق خلق آن متعلق به آحاد جامعه است و منفعت حاصل از آن بر همگان تعلق می‌گیرد، بنابراین باید حق خلق پول از بانک‌های تجاری سلب گشته و در اختیار حاکمیت قرار گیرد.

بانک مرکزی در اقتصاد متعارف و اسلامی و الگوی پیشنهادی برای ایران

حسین صمصامی، علیرضا محمدی؛ استادیار و دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی

یکی از لوازم تحقق بانکداری اسلامی، طراحی نهاد بانک مرکزی براساس ارزش‌ها و اصول اسلامی است. پیش‌نیاز طراحی بانکداری مرکزی اسلامی، توجه به ساختار پولی و نهادی اسلامی است. با توجه به محدود بودن مطالعات در حوزه بانکداری مرکزی در ادبیات اقتصاد اسلامی، مطالعه حاضر با استفاده از روش تحلیلی به ارائه الگوی مطلوب بانکداری مرکزی در نظام بانکی اسلامی می‌پردازد. بنا به فرضیه تحقیق، بانک مرکزی در اقتصاد اسلامی در مقایسه با بانک مرکزی در اقتصاد متعارف دارای ماهیت، ساختار، اهداف، ابزارها و سیاست‌های متفاوت است. براساس نتایج تحقیق، الگوی پیشنهادی بانکداری مرکزی اسلامی ساختار جدیدی از نظام پولی و بانکی اسلامی ارائه می‌دهد. در این ساختار نوین، بانک‌ها فاقد قدرت خلق پول بوده (ذخیره‌گیری کامل) و خلق پول تنها توسط بانک مرکزی اسلامی صورت می‌گیرد. در این الگو، نهاد بانک به جایگاه واقعی واسطه‌گری مالی باز می‌گردد.

تبعات رقابت بانک‌ها برای جذب سپرده در شرایط عدم تقارن اطلاعات

رزم آهنگ؛ کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

یکی از مهم‌ترین وجوه مقررات‌زدایی مالی، آزادی رقابت در تعیین نرخ بهره سپرده است. تجربیات بحران‌های بانکی در سراسر جهان نشان داده‌است که در اغلب موارد، نرخ‌های بالای بهره سپرده، نه تنها نشان‌دهنده کارآمدی نیست بلکه حاکی از جریان بازی پونزی در نظام بانکی است. روند به این صورت است که بانک‌ها پس از اعطای وام به مشتریان ریسکی و نکول متعاقب آن، مجبور به جذب سپرده و بازپرداخت بدهی‌های قبلی از این محل می‌شوند. این روند در نظام بانکی ایران و به طول خاص در چند سال اخیر ظهور و بروز زیادی داشته‌است. سوال پژوهش آن است که در رقابت برای جذب سپرده، نرخ بهره‌ای که توسط بانک پرسیک و کم‌ریسک به سپرده‌گذاران پیشنهاد می‌شود، چه نسبتی با یکدیگر دارند. این سوال از طریق مدل‌سازی رفتار بانک‌ها و متقاضیان تسهیلات در قالب یک بازی در مرحله‌ای در شرایط عدم تقارن اطلاعات (مشمول بر کژمنشی و کژگزینی) و با نهادن فروضی به تناسب مختصات نظام بانکی ایران پاسخ داده شده است. این فروض عبارتند از: امکان امهال مطالبات غیر جاری و گرایش مدیران نهادهای مالی به این اقدام، رقابت نهادهای مالی در جذب سپرده به واسطه پیشنهاد نرخ بهره بالا و تعهد ضمنی دولت به نجات نهادهای مالی معسر. نتیجه مدل نشان می‌دهد که نرخ بهره سپرده‌ای که توسط بانک پرسیک به سپرده‌گذاران پیشنهاد می‌شود، بیشتر از نرخ بهره بانک کم‌ریسک است. به عبارت دیگر بانک‌های ناسالم نقش قابل توجهی در جهت‌دهی به نرخ سپرده دارند.

تأملی بر علل شکل‌گیری بحران بانکی و راهکارهای برون‌رفت از آن

احمد قدسی دهقی؛ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه تهران

در حال حاضر نظام پولی و بانکی کشور در شرایطی خاص و بحرانی قرار دارد؛ چالش اصلی نظام بانکی، شکاف ترانزنامه‌ای و مختل بودن نظام تخصیص منابع بانک‌ها است. اتخاذ سیاست آزادسازی نرخ بهره و ایجاد تنگنای اعتباری در سال ۹۲، منجر به افزایش غیرمنطقی نرخ بهره شده؛ به نحوی که نرخ بهره تسهیلات بانکی به مدت چندین سال بزرگتر از حاصل جمع تورم و رشد اقتصادی بوده است. این مسأله منجر به غیرقابل بازپرداخت شدن تسهیلات بانکی در سطح کلان گردیده است. از سوی دیگر در سال‌های اخیر، بالا بودن سهم سپرده‌های بهره‌گیر از نقدینگی، سرعت رشد بدهی بانک‌ها را مضاعف نموده است. بنابراین آن‌بشسبیبآب هزینه‌های نظام بانکی از محل پرداخت بهره به شدت افزایش یافته و در مقابل درآمدهای بانک‌ها و برگشت تسهیلات بانکی کاهش پیدا کرده است. بانک‌ها به علت آن‌که بخش بزرگی از دارایی‌هایشان در حال حاضر به صورت موهوم یا منجمد درآمده و هم‌چنین به علت رکود اقتصادی (که خود مسبب آن بوده‌اند) دچار بدبینی در اعطای اعتبار شده و حتی در صورت اتخاذ سیاست انبساطی بانک مرکزی، اقدام به تزریق اعتبارات مولد لازم برای خروج اقتصاد از رکود نمی‌کنند. در این شرایط لازم است که به جهت خروج اقتصاد از رکود و حل تدریجی مشکل شکاف ترانزنامه‌ای بانک‌ها (بحران بانکی)، سه اقدام صورت گیرد: یک) سامان‌دهی سپرده‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت بانک‌ها که منجر به کاهش متوسط نرخ بهره پرداختی و افزایش ثبات اقتصادی می‌شود. دو) تدوین برنامه‌ای چندساله که در قالب آن نظام بانکی اقدام به ایجاد سرمایه‌های فیزیکی جدید از محل تخصیص اعتبارات خلق‌شده به پروژه‌های پیشران اقتصادی مانند مسکن و زیرساخت‌های حمل و نقل می‌نماید. به این صورت علاوه بر شکست چرخه رکودزا، دارایی‌های سالم و جدیدی در ترانزنامه بانک‌ها ایجاد شده و روز به روز رشد

می‌کنند. سه) کاهش نرخ بهره از طریق تزریق منابع لازم به بازار بین بانکی جهت تأمین مالی پروژه‌ها و اقدامات نظارتی صورت گیرد. با استفاده از سه راه‌کار پیش‌گفته، سرعت رشد ناترازی به شدت کاهش یافته و به طور همزمان تخصیص منابع در اقتصاد (که در حال حاضر مختل شده است) مجدداً فعال می‌شود.

حساب سپرده بازار پول ابزاری مؤثر در رشد اقتصادی

فاطمه لبافی فریژ، کلثوم روشنی، رضا امیری، ظریفه جلیلی؛ کارشناسان وزارت امور اقتصادی و دارایی

در شرایط حاکمیت رکود بر اقتصاد هر کشور، یکی از مهمترین سیاست‌های ضدچرخه‌ای که به عنوان موتور محرکه جهت خروج اقتصاد از شرایط رکودی عمل می‌نماید، افزایش هزینه‌های دولت، به خصوص هزینه‌های عمرانی است که می‌تواند موجب افزایش رشد اقتصادی، اشتغال و بهبود رفاه در سطح جامعه شود. اما در شرایط رکودی، افزایش هزینه‌های دولت با محدودیت جدی مواجه است. جهت رفع این محدودیت، مناسب‌ترین روش، تأمین مالی از طریق بازار بدهی است. استقراض از بخش خصوصی و انتشار اوراق قرضه، باعث کاهش حجم پول در دست مردم و انتقال و هدایت این پول به بخش‌های تولیدی شده و از این طریق، ضمن تحریک رشد اقتصادی، می‌تواند با کاهش سرعت گردش پول تورم را نیز کاهش دهد، اما این امر مستلزم توسعه و تعمیق بازار بدهی است. در این راستا، ایجاد «حساب سپرده بازار پول» به عنوان یکی از ابزارهای مالی بازار پول پیشنهاد می‌شود. این حساب ضمن تعمیق بازار بدهی با جذب نقدینگی و هدایت وجوه، به ثبات و رشد اقتصادی کمک می‌نماید. از آنجا که نرخ سود در این نوع حساب متغیر بوده و متناسب با سایر نرخ‌های اقتصاد تغییر می‌کند و نرخ سود در این نوع حساب بالاتر از نرخ سود سپرده است، لذا با بکارگیری این ابزار، علاوه بر کاهش سرعت گردش پول، از طریق انتقال وجوه از این سپرده‌ها به اوراق بهادار دولتی و هزینه‌کرد آن در هزینه‌های عمرانی دولت، موجبات رشد اقتصادی و رشد اشتغال فراهم می‌شود. علاوه بر آن، در شرایطی که اغلب سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز هستند، استفاده از این ابزار، در جهت سوق دادن سرمایه‌ها از فعالیت‌های سفته‌بازانه به سمت فعالیت‌های مولد، می‌تواند بسیار تاثیرگذار باشد.

گزارش تصویری اول

در این بخش، گزارش تصویری از ۵ پیش نشست تخصصی همایش ارائه شده است.

6th Annual Conference on
Moqavemati Economy
ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست:

ارزیابی طرح بانکداری مجلس از منظر سیاست پولی

برگزارکنندگان:

سید علی روحانی
مدیر کل دفتر اقتصادی
مرکز پژوهش های مجلس

کامران ندری
عضو هیئت علمی
دانشگاه امام صادق (ع)

مهدی حسینی
مدیر گروه بازارهای مالی
مرکز پژوهش های مجلس

علی سعدوندی
اقتصاد دان و کارشناس
بانکداری و تامین مالی

حسین درودیان
مدرس اقتصاد
دانشگاه تهران

اولین پیش نشست از
ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

ساعت:
۱۰ الی ۱۲

سالن امام خمینی
طبقه نهم مرکز پژوهش های مجلس

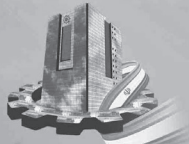

دوشنبه
۷ بهمن ماه ۱۳۹۸

www.conf.pmecenter.ir

@pmecenter

6th Annual Conference on Moqavemati Economy

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

بررسی ابعاد پولی طرح مسکن مهر

حمید زمان زاده
عضویت علمی
پژوهشکده پولی و بانکی

علی نصیری اقدم
عضویت علمی دانشگاه
علامه طباطبایی (ره)

حسین درودیان
مدرس اقتصاد
دانشگاه تهران

هادی عباسی
مشاور وزیر اسبق
راه و شهرسازی

برگزارکنندگان :

نوعین پیشی نشست از

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

ساعت :
۱۵ الی ۱۷

دانشکده مهندسی پیشرفت
دانشگاه علم و صنعت ایران
طبقه چهارم - سالن جلسات

شنبه
۱۲ بهمن ماه ۱۳۹۸

www.conf.pmecenter.ir

@pmecenter

6th Annual Conference on
Moqavemati Economy

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
تولید و بازاریابی در خدمت توسعه

موضوع نشست :

بنگاهداری بانگها؛ تبیین وضعیت موجود، فرصت‌ها و چالش‌ها

برگزارکنندگان :

فرهاد دینی
معاون نظارت بانک مرکزی

علی نمیری اقدام
عضویت علمی دانشگاه
علامه طباطبائی (ره)

محمد جواد شریف زاده
عضویت علمی دانشگاه
امام صادق (ع)

مجدد قاسمی
مدیرعامل بانک پاسارگاد

سجاد مخیر
مدیرعامل هلدینگ
نسیم سلامت پاسارگاد

مجدد شاکری
کارشناس اقتصاد
حوزه پولی و بانکی

علیرضا شریفی
رئیس اداره کل سرمایه گذاری
و شرکت های بانک ملی

کوروش پرویزیان
مدیرعامل بانک پارسیان

نویسنده: پیش نشست از
ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

ساعت:
۱۴ الی ۱۷

تهاد ریاست جمهوری
ساختمان کوثر

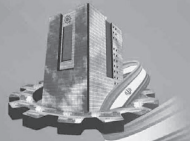

چهارشنبه
۱۶ بهمن ماه ۱۳۹۸

www.conf.pmecenter.ir

@pmecenter

6th Annual Conference on Moqavemati Economy

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

هم‌اندیشی پژوهشگران حوزه‌ودانشگاه پیرامون خلق پول بانکها

برگزارکنندگان :

محمد مادرشاهی
کارشناس اقتصاد
پژوهشگاه فقه نظام

سید علی روحانی
مدیرکل دفتر اقتصادی
مرکز پژوهش های مجلس

کامیل فغیرزاده
پژوهشگر بانکی
پژوهشگاه فقه نظام

محمد امینی رعیا
مدیر شبکه تحلیلیگران
اقتصاد مقاومتی

پژوهشگاه فقه نظام

مرکز سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

چهارمین همایش نشست از
ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

ساعت:
۱۱ الی ۱۴

پژوهشگاه فقه نظام قم

پنجمین
۱۷ بهمن ماه ۱۳۹۸

www.conf.pmecenter.ir

@pmecenter

6th Annual Conference on
Moqavemati Economy
ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

نقش پول در اقتصاد: عامل رونق تولید یا ایجاد تورم

کامران نادری
عضوهیئت علمی دانشگاه
امام صادق (علیه السلام)

سید احسان خاندوزی
عضوهیئت علمی دانشگاه
علامه طباطبائی (ره)

سید علی مدنی زاده
عضوهیئت علمی دانشگاه
صنعتی شریف

برگزارکنندگان :

مرکز سیاست پولی و نقد مبادی

پنجمین پیش نشست از

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

حسین درودیان
مدرس اقتصاد
دانشگاه تهران

رسول بخش‌ی دستجردی
عضوهیئت علمی
دانشگاه اصفهان

ساعت:
۱۷:۳۰ الی ۱۵:۳۰

دانشکده مدیریت و اقتصاد
دانشگاه صنعتی شریف
سالن دکتر مشایخی

یکشنبه
۲۰ بهمن ماه ۱۳۹۸

www.conf.pmecenter.ir

@pmecenter

فصل پنجم

گزارش روز برگزاری همایش

دکتر علی نصیری اقدم

دبیر کمیته علمی ششمین همایش سالانه
اقتصاد مقاومتی

دکتر علی نصیری اقدم، دبیر کمیسیون اقتصادی دولت و دبیر علمی ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی در سخنرانی مراسم افتتاحیه این همایش، ضمن تقدیر از شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی به جهت تلاش بی وقفه برای برگزاری پرثمر این رویداد، گفت: این اندیشکده توانسته فاصله بین پژوهش‌های دانشگاهی و سیاستگذاری در کشور را پر کند. پر کردن این خلأ یک نیاز اساسی برای کشور است و از این جهت عملکرد این نهاد بسیار حائز اهمیت است.

وی افزود: از طرفی در دانشگاه‌ها پژوهش‌های علمی متعددی انجام می‌شود ولی راهی به عرصه سیاستگذاری ندارد و از طرف دیگر بنده در کمیسیون اقتصادی دولت شاهد هستم که در بسیاری از موارد مورد نیاز کشور، برنامه‌ای عملی برای اجرا و حل مشکلات کشور وجود ندارد.

بررسی ۴۰ مقاله علمی در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نصیری اقدم ادامه داد: برای استخراج چارچوب‌های این همایش از ۶ اقتصاددان با تفکرات متنوع استفاده شده است که علاوه بر بنده، عبارتند از دکتر کامران ندری، دکتر حسین درودیان، دکتر محمدجواد شریف زاده، دکتر سیدعلی روحانی و دکتر سیداحسان خاندوزی؛ که مطالعات گسترده‌ای در حوزه اقتصاد ایران، خصوصاً در بخش نظام پولی و بانکی دارند.

وی افزود: ۴۰ چکیده مقاله به همایش ارسال شد، ۲۱ مورد را مورد تأیید قرار دادیم و

کل مقاله را از آن‌ها درخواست کردیم و معیار اصلی در این زمینه مبتنی بر سیاست قابل اجرا بود که در این زمینه ۱۱ مقاله به مرحله نهایی رسیدند.

پول خنثی نیست و لازمه رشد اقتصادی و رونق تولید است

دبیر کمیسیون اقتصادی دولت در خصوص اینکه چرا عنوان همایش «نظام بانکی در خدمت تولید» انتخاب شده است، افزود: در برخی محافل گزاره‌هایی پذیرفته شده است که از بسیاری از اقتصاددانان قابل قبول نیست. از جمله این گزاره‌های نادرست می‌توان به خنثایی پول اشاره کرد. یا اینکه بانک‌ها چیزی جز واسطه وجود نیستند. در این شرایط پول و بانک نمی‌تواند در خدمت تولید قرار بگیرد چراکه اساساً عملکرد و ماهیت آن‌ها اجازه این کار را نمی‌دهد. اما در واقع این تصورات صحیح نیست و نام این همایش نیز برای کنار زدن این تصورات «نظام بانکی در خدمت تولید» انتخاب شده است.

وی افزود: نکته بعدی در این زمینه سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها در اقتصاد است. در این زمینه تصور غلط این است که بانک تنها باید واسطه‌گری وجوه کند و در این شرایط باید رقابت بانک‌ها را افزایش داد؛ تا قیمت تأمین مالی کاهش پیدا کند. با این اوصاف پیشنهاد می‌شود که بانک‌ها باید در سطح خرد به خوبی عمل کنند تا در سطح کلان نیز تأمین مالی فعالیت‌های تولیدی به خوبی انجام شود. در این دیدگاه غلط نقش بانک مرکزی نیز تنها به کنترل تورم، آن هم تنها از طریق کنترل پایه پولی و یا صرفاً کنترل نرخ بهره محدود می‌شود. در این دیدگاه استقلال بانک مرکزی به عنوان یکی از الزامات نقش آفرینی بهینه بانک مرکزی مطرح می‌شود.

نصیری اقدم با رد این گزاره‌ها گفت: عنوان «نظام بانکی در خدمت تولید» قصد دارد غلط بودن این گزاره‌ها را نمایان سازد. اینکه امروز یکی از مشکلات اساسی بسیاری از واحدهای تولیدی، نبود منابع تأمین مالی و گران بودن آن‌هاست، به خوبی نشان می‌دهد

که پول و بانک می‌توانند نقشی اساسی در بهبود شرایط تولیدی در کشور داشته باشند. وی ادامه داد: آنچه مسلم است حرکت به سمت کاهش نظارت بر عملکرد بانک‌ها و آزاد گذاشتن دست آن‌ها در هدایت نقدینگی در نظام اقتصادی کشورها، حتما اقدامی غلط بوده است و ایران هم نباید چنین مسیر تجربه شده‌ای را طی کند؛ درحالی که از سال ۱۳۹۲ این روند طی شده است.

اجرای مسکن مهر اثری در افزایش نقدینگی نداشت

وی ضمن اشاره به طرح مسکن مهر و ابعاد اقتصادی آن، گفت: در زمان اجرای طرح مسکن مهر همه تورم به وجود آمده در آن زمان را ناشی از اجرای طرح مسکن مهر میدانستند. ما در بررسی‌های انجام شده و در نشستی با صاحب نظران، این اتفاق را زیر سؤال بردیم. در آن زمان افزایش نقدینگی با وجود اجرای طرح مسکن مهر چندان تغییری نداشت ولی در عین حال ۲ میلیون خانوار صاحب خانه شدند.

وی ادامه داد: بنابراین اجرای طرح مسکن مهر دلیل تورم نبود و در صورت عدم اجرای آن نیز از طرق دیگری همچون افزایش اضافه برداشت بانک‌ها، نقدینگی به همین میزان افزایش می‌یافت و طرحی همچون مسکن مهر هم اجرا نمیشد.

بنگاه داری بانک‌ها زیر ذره بین ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نصیری اقدام توضیح داد: یکی از نشست‌هایی که حول این همایش برگزار شد مربوط به بررسی ابعاد بنگاه‌داری بانک‌ها بود. در این زمینه اولین دیدگاه معتقد است بانک‌ها باید صرفاً واسطه‌گری وجود کنند و بنگاه داری و شرکت داری را کنار بگذارند؛ چراکه بانک‌ها اگر وارد شرکت داری و سرمایه‌گذاری مستقیم در اقتصاد شوند، لزوماً بهترین پروژه‌ها را تأمین مالی نمیکنند. اما بر اساس دیدگاه دوم بخش قابل توجهی از بنگاه داری

بانک‌ها بالاچار و ناشی از معوقات بانکی بوده است. در دیدگاه سوم نیز بانک‌ها اساساً باید وارد سرمایه‌گذاری مستقیم در اقتصاد کشور شوند و به افزایش انباشت سرمایه در کشور کمک کنند و این مسئله در قوانین جهانی بانکداری نیز منع نشده است.

استقلال بانک مرکزی به شیوه فعلی نه ممکن و نه مطلوب است

استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی گفت: نکته دیگری که در نشست‌های همایش مورد بررسی قرار گرفت، مسئله استقلال بانک مرکزی بود. در این زمینه باید به این سؤال پاسخ بدهیم که آیا استقلال بانک مرکزی ممکن و مطلوب است؟ آیا استقلال بانک مرکزی که از سال ۹۲ به کاهش تورم منجر شد، در مجموع به سود اقتصاد عمل کرد؟ در طرح بانکداری استقلال بانک مرکزی به رسمیت شناخته شده است و برای انجام اهداف توسعه‌ای صرفاً به ایجاد بانک توسعه‌ای بسنده شده است. درحالی‌که این دیدگاه صحیح نیست و بدون همکاری شبکه بانکی و بانک مرکزی، امکان تأمین مالی توسعه کشور وجود ندارد.

وی در پایان افزود: در دیدگاه صحیح همه ابزارهای مالی و پولی باید در خدمت توسعه باشند؛ البته این به معنی عدم کنترل تورم نیست ولی از آنجا که پول نهاد محوری توسعه است نباید به کلی از ابزارهای در اختیار دولت و حاکمیت کنار گذاشته شود. در نشست دیگری که برگزار شد نیز به ابعاد فقهی بانک مرکزی پرداخته شد.

دکتر علی ذاکری

رئیس دانشگاه علم و صنعت ایران

دکتر علی ذاکری رئیس دانشگاه علم و صنعت ایران در سخنرانی مراسم افتتاحیه ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، ضمن خیر مقدم به میهمانان و مسئولین حاضر در همایش، گفت: یکی از برنامه‌های راهبردی دانشگاه علم و صنعت بحث آثار اجتماعی علم در زندگی روزمره مردم است، تا فعالیت‌های پژوهشی در زندگی مردم مؤثر و کاربردی باشد.

وی افزود: این دانشگاه در نظر دارد جهت اثرگذاری ملموس علم در اجتماع، برنامه‌های راهبردی لازم را در دستور پیگیری قرار دهد و اکنون نیز این دانشگاه در حوزه اقتصاد و مدیریت چند سالی است ورود کرده است و پیوسته شاهد نشست‌ها و همایش‌هایی مشابه همایش کنونی هستیم.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی تلاشی برای «کاربردی سازی علم» است

ذاکری ادامه داد: تلاش دانشگاه علم و صنعت بر این بوده است که به سمت نوآوری و کارآفرینی حرکت کند؛ بدین ترتیب دانشکده‌هایی نیز به صورت تخصصی در این راستا شکل گرفته است و اکنون دانشجویان دانشگاه در حوزه‌های مختلف ورود کرده‌اند که در همین راستا از ایده‌هایی نیز حمایت می‌شود.

عملیاتی شدن ایده‌ها از مسیر همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

رئیس دانشگاه علم و صنعت در پایان گفت: یکی از شکل‌های کاربردی سازی علم نیز همین شیوه فعالیت و حضور شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در دانشگاه است که با پیگیری مباحث مهم کشور، باعث شده فاصله علم و عمل کم شود و تحقیقات دانشگاهی و علمی به تصمیم سیاست‌گذاران و مجریان تبدیل شود.

دکتر علی ذاکری در گفتگویی در حاشیه همایش گفت: همایش‌ها محلی است که اندیشمندان آن حوزه دور هم جمع می‌شوند، هم افزایی می‌کنند و در واقع در رفع مشکلات یا مسائلی که در نشستشان مطرح می‌شود، هم فکری صورت می‌گیرد و انتظار هم می‌رود که سرعت و شتابی به حل مساله بدهند.

وی افزود: در خصوص اقتصاد مقاومتی سلسله نشست‌هایی هر ساله در دانشگاه علم و صنعت برگزار می‌شود و شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی مجری این همایش و سلسله نشست‌های آن هاست و هم از نخبگان علمی و هم مسئولین مرتبط با این حوزه‌ها، در این نشست‌ها حضور دارند.

ذاکری گفت: با توجه به این که نگاه‌ها به سمت اقتصاد مقاومتی مثبت است و همه برای برون رفت از وضعیت فعلی به سمت اقتصاد مقاومتی می‌خواهند حرکت کنند و می‌خواهند به نوعی دامنه اجرایی شدن مبحث اقتصاد مقاومتی را در کشور توسعه دهند، چنین نشست‌هایی می‌تواند کمک کند، سرعت بدهد و شتاب بدهد به عملیاتی شدن این تئوری که برای اولین بار در کشور مطرح شده است و من هم آرزوی توفیق برای دوستان دارم.

وجه تمایز ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با دیگر رویدادها

رئیس دانشگاه علم و صنعت ایران گفت: این همایش با همایش‌های دیگر تفاوت‌هایی دارد و آن هم این که پیش نشست‌هایی را در طول ۶ ماه گذشته هماهنگ کرده‌اند و

مقدمات طرح موضوع و شروع بحث را در نشست‌های تخصصی انجام داده‌اند و در واقع جمع بندی بخش قابل توجهی از آن نشست‌ها را در روز همایش انجام دادند.

وی افزود: با توجه به روند منظم و پی در پی این همایش‌ها، ارزیابی عملکرد دوره‌های قبل هر سال انجام می‌شود و برای هر همایش اقدامات و تجربیات پیشین در جهت ارتقای کیفیت این رویداد بکار گرفته می‌شود.

ذاکری ادامه داد: من فکر می‌کنم ممتد بودن همایش‌های سالانه و پیش نشست‌ها و همچنین هم فکری صاحب نظران در جلساتی که به عنوان پیش نشست برگزار شد و ارائه جمع بندی در همایش نهایی، وجه تمایز این نشست با نشست‌های دیگر است.

جایگاه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی در میان صاحب نظران

وی افزود: حضور محققین این حوزه، مسئولین امر، صاحب نظران و اساتید دانشگاهی در این جمع و ارائه نقطه نظراتشان نشان می‌دهد که این همایش و نشست‌های آن جایگاه خاصی در بین صاحب نظران پیدا کرده و روش‌هایی که ارائه می‌شود، حتما می‌تواند مورد استفاده مسئولین امر خصوصا در حوزه بانکداری و بانک مرکزی قرار گیرد.

رئیس دانشگاه علم و صنعت ایران در پایان گفت: شعار امسال رونق تولید است و طبیعتا مساله اقتصاد مقاومتی و نگاه به درون و استفاده از ظرفیت‌های داخلی برای رونق تولید نیازمند پشتوانه مالی نظام بانکی است. بر این اساس چالش‌ها، مشکلات و راهکارهای مرتبط با نظام بانکی از زوایای مختلف در همایش مطرح شد و قطعا تاثیرگذار خواهد بود و من هم امیدوارم که عملکرد مسئولین مرتبط در ۶ ماه آینده رصد شود و در همایش سال آینده گزارش شود که این همایش چه اثرات مثبتی در راستای رونق تولید داشته است.

دکتر عبدالناصر همتی

رئیس کل بانک مرکزی

دکتر عبدالناصر همتی رئیس کل بانک مرکزی در مراسم افتتاحیه ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی ضمن تشکر از برگزارکنندگان همایش «نظام بانکی در خدمت تولید» همزمان با سالگرد ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، گفت: برای تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و اقدامات عملی مربوط به آن، به اقدامات بیشتری در کشور نیاز است و این همایش باید در این راستا گام بردارد. به عقیده من اگر بانک مرکزی بتواند وظیفه خود در افزایش تاب آوری اقتصاد کشور در برابر شوک‌های بیرونی را به درستی انجام دهد، ما در مسیر تحقق اقتصاد مقاومتی هستیم.

بدون نقش آفرینی بانک مرکزی توسعه کشور عملی نیست

رئیس کل بانک مرکزی ضمن تأکید بر اینکه بدون نقش آفرینی بانک مرکزی و نظام بانکی امکان توسعه کشور عملی نیست، ادامه داد: اکنون بیش از ۹۰ درصد تأمین مالی در کشور برعهده نظام بانکی است. بانک مرکزی از سه مسیر در توسعه کشور نقش دارد که عبارتند از: «کنترل تورم»، «بسترسازی برای رشد اقتصادی» و «نظارت بر شبکه بانکی». از نظر من کنترل تورم مهمترین هدف بانک مرکزی است و اهداف دیگر در سایه این هدف هستند؛ هرچند در جای خود از اهمیت بسیاری برخوردارند. اگر کنترل تورم و افزایش رشد اقتصادی محقق نگردد، هیچکدام از شاخص‌های اقتصاد مقاومتی قابل تحقق نیست. بانک مرکزی و نظام بانکی بخشی از وظیفه توسعه کشور را برعهده دارند که مهمترین بخش آن کنترل تورم است.

وظیفه بانک مرکزی ایجاد ثبات برای رشد بلندمدت اقتصاد است

وی در پاسخ به اینکه گفته میشود اگر بانک مرکزی تولید را تأمین مالی کند مشکل حل می‌شود، گفت: امروز به مانند دهه‌های اخیر رشد نقدینگی ۲۵ درصد بوده است ولی همچنان بخش تولیدی با کمبود نقدینگی مواجه است. بنابراین ایجاد رشد اقتصادی تنها وظیفه بانک مرکزی نیست و این مسئله باید با سیاست‌های مالی محقق شود. هدف نهایی بانک مرکزی کنترل پایدار رشد اقتصادی و تعادل بخشی به اقتصاد است. تورم نتیجه رشد نقدینگی بدون رشد اقتصادی است که بسیاری از نهادهای دیگر هم در آن نقش دارند. بانک مرکزی باید با کنترل انتظارات، سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی بلندمدت را تقویت کند.

لزوم هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های تولیدی

همتی هدف دوم بانک مرکزی بعد از ایجاد ثبات را زمینه‌سازی برای رشد اقتصادی از طریق هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های تولیدی دانست و افزود: برای رشد اقتصادی لازم است ابتدا موانع کسب و کار برطرف شود و زمینه تولید فراهم شود، سپس بانک مرکزی و شبکه بانکی هم به عنوان پشتیبان وارد شوند. چرا که تزریق پول به تنهایی به رشد اقتصادی منجر نمی‌شود.

وی افزود: به طور قطع برخی از واحدهای تولیدی در تأمین مالی با مشکلاتی مواجهند و کنترل شدید رشد نقدینگی بر رکود بیشتر آن‌ها اثر می‌گذاشت. اما کنترل نرخ ارز و کنترل انتظارات تورمی توانست شرایط را برای تأمین مالی این واحدها فراهم نماید و اکنون رشد اقتصادی بدون نفت کشور مثبت شده است.

رئیس کل بانک مرکزی ادامه داد: آخرین مبحث که بسیار حائز اهمیت است مسئله نظارت بانک مرکزی بر عملکرد بانکهاست. در کشورهای توسعه یافته با وجود کنترل

تورم شاهد بحران‌های مالی بودند که به دلیل عملکرد نامطلوب بانک‌ها بوده است. بنابراین حتی با وجود کنترل تورم، کنترل عملکرد بانک‌ها بسیار حائز اهمیت است.

رقابت بانک‌ها در افزایش نرخ سود، عامل افزایش تورم

همتی ادامه داد: نظارت ضعیف بانک مرکزی در دهه‌های اخیر موجب شده بانک‌ها وارد ریسک‌های موهومی و بی‌بازده شوند و مجبور شدند به نرخ بالای سود سپرده تن بدهند. وی افزود: هرچه مشکلات بانک‌ها و ناترازی آن‌ها بیشتر شده به سودهای بیشتر تن داده اند. درحال حاضر بخش قابل توجهی از رشد نقدینگی به دلیل افزایش نرخ سود بانکی است. در طول سال‌های اخیر این مسئله به افزایش شبه پول و تورم در کشور منجر شده است.

وی تصریح کرد: بنابراین بانک مرکزی در سه محور «کنترل تورم»، «بستر سازی برای تأمین مالی تولید و رشد اقتصادی» و «کنترل و نظارت بر عملکرد بانک‌ها» درحال کمک به بهبود شرایط اقتصادی کشور است.

همتی در پایان گفت: ضمن تقدیر از برگزار کنندگان همایش نظام بانکی در خدمت تولید، می‌توان گفت با وجود کاشناسان و اساتید خبره و صاحب نظر در این همایش انتظار می‌رود گام‌های مهمی در راستای بهبود عملکرد نظام بانکی در تأمین مالی بخش‌های تولیدی برداشته شود.

دکتر محمد جواد ایروانی

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

دکتر محمد جواد ایروانی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در سخنرانی مراسم افتتاحیه ششمین همایش سالیانه اقتصاد مقاومتی گفت: برگزاری این همایش در سالروز ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی اتفاق مبارکی است و خیلی خوشحال شدم که در عنوان انگلیسی همایش نیز از عنوان Moqavemati استفاده شده است که نشان می‌دهد مفهوم منحصر به خود را دارد و معادل دیگری ندارد.

رفع وابستگی اقتصاد ایران به نفت، هدف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

ایروانی با بیان اینکه رشد اقتصاد ایران به دلیل وابستگی به نفت با مشکلاتی مواجه بوده است، گفت: در همین راستا اقتصاد مقاومتی به دنبال برطرف کردن این مشکلات است که عصاره راهکارها برای حل این مشکلات در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی آورده شده است. وی افزود: سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی یک جامعیتی در زمینه تاب‌آوری اقتصادی دارد و اقتصاد مقاومتی متمایز از مکاتب مختلف اقتصادی است که این نشان دهنده منحصر به فرد بودن و بومی بودن آن است.

اقتصاد مقاومتی باید در نظام بانکی کشور متجلی شود

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام ادامه داد: یکی از اهداف این سیاست‌ها مشارکت مردمی، عدالت محور بودن و کارآمدسازی نظام‌های مالی، مالیاتی، تولید و غیره است که مباحث را بسیار گسترده‌تر دیده است. در این زمینه از همه مهمتر

نظام بانکی کشور است که اقتصاد مقاومتی باید در آن تجلی پیدا کند. وی افزود: در رابطه با نظام پولی و بانکی نیز مباحث مهم در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نظر گرفته شده است و غالب مسائل اساسی کشور در زمینه پولی و بانکی نیز چارچوب‌های لازم و راهکارها در نظر گرفته شده است. این امکان نیز وجود دارد پیشنهادهایی که در این همایش مطرح می‌شود به مجمع تشخیص مصلحت نظام منتقل شود که در تدوین سیاست‌های کلی پولی و بانکی نقش آفرینی کند.

نظام بانکی باید در خدمت تولید باشد

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت: نظام پولی و بانکی باید در خدمت تولید باشد و به جای سود محوری صرف، به سمت حمایت ویژه از تولید حرکت کند و بحث هدایت اعتبارات در آن دیده شود. در زمینه مقررات گذاری در نظام بانکی باید ابتدا سیاست‌های کلی تعیین شود که بتوان قوانین را غیر و تحول داد. تکثر قوانین در حوزه بانکی نیز یکی از مشکلات است که ضرورت حل آن وجود دارد.

وی در ادامه با نمایش یک جدول به تشریح مسائلی در رابطه با پول و اهمیت آن در اقتصاد پرداخت و شناخت جایگاه صحیح پول در اقتصاد را مهم تلقی نمود و افزود: وقتی در اقتصاد به جای بهره، بحث مشارکت مطرح باشد آنگاه بانک با مشکل ربا مواجه نخواهد بود و قدرت مانور آن در مواجهه با بحران‌ها بهتر خواهد بود.

تصویب سیاست‌های کلی پولی و بانکی مقدم بر طرح بانکداری مجلس

ایروانی ادامه داد: طراحی یک نظام صحیح بانکی در گرو شناخت صحیح از مسائل حوزه‌های پولی و بانکی است و باید اهداف کنترل و ثبات تورم و هم تسهیل مبادلات مالی و تولیدی باشد. وی همچنین در رابطه با طرح بانکداری مجلس گفت: این طرح با ایرادات اساسی از قبیل

نحوه تعیین رئیس بانک مرکزی مواجهه است که می‌تواند مشکلات را عمیق‌تر کند چراکه شیوه اداره بانک مرکزی بسیار اهمیت دارد که باید به آن توجه شود.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در پایان تأکید کرد: تصویب سیاست‌های کلی پولی و بانکی که در آن اکثر مسائل کنونی این حوزه مورد توجه قرار گرفته، مقدم بر طرح بانکداری مجلس است.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی تشریفات نیست

دکتر محمدجواد ایروانی در گفتگویی در حاشیه همایش گفت: رویدادهایی همچون ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی یکی از ضروریات کشور ما است و اهمیت زیادی دارد. حضور نیروهای جوان و تحصیل کرده و آشنا به مسائل روز دنیا در حوزه‌های اقتصاد مقاومتی و بخش‌های گوناگونی که اقتصاد مقاومتی را پوشش می‌دهد در چنین همایش‌هایی، خیلی خوب و مغتنم است.

وی افزود: در این نشست‌ها آرای مختلف مطرح و جمع بندی می‌شود و امیدوارم حتماً به مراجع تصمیم‌گیری مثل مجمع و مجلس و دولت ارائه شود. وجود چنین مجامعی و ارائه نتایج آن‌ها به دستگاه‌های تصمیم‌گیری، ذخیره گران قیمتی است.

ایروانی ادامه داد: در جریان این همایش، نشست‌های مقدماتی در طول سال برگزار شده است، بحث‌هایی در محیط راحت و صمیمی و پرحوصله انجام شده و جمع بندی آن‌ها در این جا مورد بررسی قرار می‌گیرد. این مباحث و طرح بحث‌ها تشریفات نیست و واقعاً ناظر به حل مساله است و فارق از خیلی ملاحظات و محدودیت‌ها انجام می‌دهد، این ویژگی خاص همایش است.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در پایان گفت: برای این که این همایش بتواند اثرگذاری لازم را در حل مسائل اصلی اقتصاد مقاومتی به ویژه نظام بانکداری داشته باشد، مسئولین این همایش باید ارتباطشان را با رسانه‌ها و مردم علاوه بر تصمیم‌گیران و سیاستگذاران بیشتر کنند و منظم این کار تکرار شود؛ تا این پیشنهادات و راهکارهای مطرح شده تبدیل به یک رویکرد غالب شود و بتواند اثر خودش را در تصمیم‌گیری‌ها بگذارد.

دکتر عادل پیغامی

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

دکتر عادل پیغامی در سخنرانی مراسم اختتامیه ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی ضمن تقدیر از شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی به عنوان برگزار کننده این همایش، گفت: حضور این شبکه و جوانان فعال در این جبهه، این امید را می‌دهد که اقتصاد کشور اصلاح خواهد شد. سال‌های پیش اینگونه نبود و این حجم از جوانان فعال و متخصص وجود نداشتند.

شناخت غلط از ماهیت پول و بانک ریشه مشکلات

پیغامی در خصوص بحث پول و بانک گفت: در کشور ما اقتصاد پولی به خوبی شناخته نشده است. در واقع این تصور نادرست در بین برخی صاحب نظران جا افتاده است که بخش پولی به مانند دیگر بخش‌ها، جزئی از اقتصاد است؛ در حالی که بخش پولی تمام اقتصاد کشور است. این اشتباه شناختی از پول و بانک در طرح بانکداری مجلس نیز رخ داده است.

پیغامی ادامه داد: یک تصور غلطی که در طول دهه‌های اخیر در اقتصاد کشور وجود داشت این بود که برای بهبود مسئله تورم باید نرخ بهره را کاهش داد. مسئله دیگر اینکه بانک و پول به مثابه یک آینه از کل اقتصاد کشورهاست و ما این واقعیت را به درستی درک نکرده‌ایم.

وی افزود: ما اشتباهات متعددی را در رابطه بین بخش حقیقی و اعتباری مرتکب شده‌ایم که ریشه در عدم شناخت صحیح بانک دارد. من معتقدم ما هنوز هم بانک را نفهمیده‌ایم. برخی تصور می‌کنند بانک نهادی به عنوان واسطه وجوه است؛ در حالی که بانک یک

خلق کننده پول و آغازگر است. تعریف بانک چیزی نیست جز خالق اعتبار و تخصیص دهنده اعتبار؛ هرچند بانک ممکن است کارهای متعدد دیگری هم انجام دهد ولی کار اصلی بانک خلق اعتبار است. بانک تعیین می‌کند اعتبار چقدر خلق شود و به کجا برود. اما هنوز که هنوز است بانک را به درستی فهم نکرده‌ایم.

بانک به دلیل قدرت خلق پول یک نهاد حکمرانی در اقتصاد است

استاد دانشگاه امام صادق ادامه داد: اگر بپذیریم بانک یک نهاد خلق پول است، پس بانک یک نهاد عمومی است؛ حتی اگر مالکیت آن خصوصی باشد. بانک یک نهاد حکمرانانه است؛ بانک یک فعال اقتصادی نیست.

وی افزود: در ادبیات دینی اقتصاد اسلامی از نظر من پول انفال است و باید در این حوزه روی آن مطالعه شود. حتی لیبرال‌ترین اقتصاددانان غربی هم بانک را یک نهاد عمومی حکمرانی می‌دانند.

بانک مرکزی باید ابتدا از شبکه بانکی مستقل شود

استاد اقتصاد دانشگاه با بیان اینکه استقلال بانک مرکزی در تئوری چیز خوبی است، افزود: ولی آنها که در شرایط اقتصاد کنونی کشور ما این مسئله را مطرح می‌کنند به دنبال بهره‌کشی از این نهاد و قدرت خلق پول در راستای منافع خود هستند. بانک یک نهاد توزیع رانت در اقتصاد است و باید بر آن از سوی حاکمیت نظارت شود.

خلق پول باید در راستای توسعه کشور باشد

پیغامی با بیان اینکه مهم‌ترین نهاد تنظیم‌گری چرخش اعتبارات در اقتصاد کشور از نظر بخش‌های اقتصادی و اشخاص وام‌گیرنده، بانک‌ها هستند، گفت: بانک‌ها باید توسعه

کلان کشور را ببینند و در راستای توسعه کشور خلق و هدایت اعتبار نمایند. اما در مقابل بانک‌های ما معتقدند یک بنگاه اقتصادی خرد هستند و ما هم در قانون همین مسئله را قبول کرده‌ایم. در این شرایط بانک‌ها در راستای توسعه کشور گام بر نمی‌دارند.

وی افزود: این قانون با الهام از کتاب شهید صدر با همین عنوان نوشته شده است که با زیربنای بانکداری سرمایه‌گذاری اسلامی نگاهشده شده است. بنابراین ما تلاش کرده‌ایم همه بانک‌ها را عملاً بانک سرمایه‌گذاری کنیم درحالی‌که بسیاری از آن‌ها بانک تخصصی و یا بانک توسعه‌ای بوده‌اند. شهید صدر در مقاله دیگری تحت عنوان «البنک فی مجتمع الاسلامیه» مدل بانک تجاری را هم شرح داده است ولی این مقاله در هیچ مطالعه‌ای مورد بررسی قرار نگرفته است. به طور مثال شهید صدر در آن زمان گفته بود بانک می‌تواند تا نرخ تورم سود بگیرد و این به معنی ربا نیست.

وی افزود: بانک‌های ما هم‌زمان هم تجاری هستند هم توسعه‌ای هستند و هم سرمایه‌گذاری‌اند و در فقدان سیاستگذار پولی، بانک مرکزی هم هستند. من ۱۵ سال قبل گفتم که ما عملاً بانک مرکزی نداریم و بانک‌ها هرطور بخواهند خلق اعتبار میکنند. این شیوه از بانکداری بسیار نامتعارف است و بسیار فسادزا است. بنابراین اصل قضیه تفکیک عملکردی بانک‌هاست.

لزوم استفاده مطلوب از ابزارهای نظارتی بانک مرکزی

استاد اقتصاد دانشگاه امام صادق ادامه داد: مثلاً در نظارت بر بانک‌ها، در بانک تجاری و بانک سرمایه‌گذاری نرخ ذخیره قانونی باید ۱۰۰ درصد باشد. اما درخصوص هرکدام از بانک‌های دیگر باید به طور ویژه ذخیره قانونی تعیین شود. در واقع لازم نیست ما با یک نرخ ذخیره قانونی نظام بانکی را مدیریت کنیم. درخصوص کفایت سرمایه، ادغام بانک‌ها و دیگر سیاست‌های کنترلی بانک مرکزی نیز همین روال باید برقرار باشد.

وی افزود: تمام استدلال اینکه ما نمیتوانیم قدرت خرید مردم را با افزایش میزان حقوقها ثابت نگهداریم، این است که نمی توانیم حجم پول را از طریق خلق پول افزایش دهیم. درحالیکه قدرت خرید مردم بسیار مهمتر از میزان پول در جامعه است.

پیغامی در پایان تأکید کرد: اگر کسی بگوید پیروی از اقتصاد غرب موجب مشکلات نظام بانکی کشور شده است، صحیح نمی گوید؛ این چیزی که ما داریم بانک نیست و یک چیز خودساخته است که در کشورهای لیبرالی هم اجرا نمی شود.

اقتصاد مقاومتی یک گفتمان است نه یک سند

دکتر عادل پیغامی در گفتگویی در حاشیه همایش گفت: علمای توسعه می گویند مقوله توسعه بیش از آن که یک مقوله اجرایی تلقی شود یک مقوله گفتمانی است. لذا اقتصاد مقاومتی بیش از آن که یک سند باشد یک گفتمان است.

وی افزود: حال اگر این گفتمان به زبان ما، به پنجره های ذهن ما و عینک هایی که ما با آن به واقعیت های اقتصادی نگاه می کنیم، تبدیل شود، اقتصاد مقاومتی اجرایی شود و تحقق پیدامی کند. همه جریانات گفتمان ساز و رسانه ای و زبانی از جمله همایش ها کمک می کنند به این که این موضوع گفتمان شود و یا حداقل از فروغ گفتمانی مردم و نخبگان نیفتد و به فراموشی سپرده نشود. از این نظر برگزاری چنین همایشی در حوزه اقتصاد مقاومتی بسیار کار مهم و لازمی است.

کاهش فاصله علم و عمل، ویژگی ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

استاد اقتصاد دانشگاه ادامه داد: بحث گفتمان یک حلقه مهمی هم دارد و آن هم سیاستگذار و تصمیم گیری است که باید خود او هم همنا و هم سطح با نخبگان جامعه که در این همایش ها شرکت می کنند، قرار گیرد.

وی افزود: یکی از مشکلاتی که ما داریم این است که در چنین همایش هایی حجم و سطح

مطالبی که از سوی کارشناسان و صاحب نظران مطرح می‌شود، بسیار بالاست اما بدنه سیاستگذار کشور در این سطح نیست. این افراد خیلی دقیق‌تر، نزدیک‌تر به مرز دانش، نزدیک‌تر به نیازهای کشور و با آسیب شناسی‌های دقیق‌تری بحث می‌کنند اما آنچه در خروجی‌های مجلس، دولت و بانک مرکزی می‌بینیم، مانند پیشنویس طرح بانکداری، از این سطح بحث بسیار پایین‌تر است.

پیغامی تصریح کرد: این مساله نشان دهنده فاصله مفهومی و سواد و دانشی و زبانی بدنه اجرایی ما با بدنه نخبگانی است. یکی از خوبی‌های این همایش حضور دکتر همتی است و همین نشان دهنده این است که افرادی خاص اگر در بدنه مجلس و دولت به خوبی قرار گیرند، این مشکل فاصله علمی و زبانی قابل حل است.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی به واقعیت‌ها پرداخته است

استاد اقتصاد دانشگاه در خصوص وجه تمایز این رویداد با رویدادهای مشابه گفت: نخست، اینکه این رویداد یکی از اسناد بالادستی بسیار مهم ما را که سند سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است، در پیشانی قرار داده و همه مباحثش در راستای مقاوم سازی اقتصاد ایران پیش می‌رود.

وی افزود: دوم، ویژگی مساله محوری و پرداختن به مسائل واقعی اقتصاد ایران در این همایش بیشتر دیده می‌شود. برخی همایش‌ها چون می‌خواهند علمی پژوهشی باشند و در سطح بالای نخبگانی برگزار شوند، از اصل مساله دور می‌شوند و اسیر فرمالیزم می‌گردند.

پیغامی ادامه داد: سوم، این همایش محفل و فضایی است برای چرخش نخبگان کشور در برخی همایش‌ها تکرار حرف‌های قدیمی را زیاد می‌شنویم. این همایش توانسته است فضایی باشد برای رویش‌های جدید که انشاءالله در آینده برای بدنه تصمیم‌گیری و سیاستگذاری کشور خیلی می‌تواند فرصتی باشد که بتوانند از این نخبگان استفاده کنند.

وی در پایان گفت: محور اصلی همایش که نظام بانکی در خدمت تولید است، کاملا منطبق با واقعیت‌های نظام بانکی و نیاز اقتصاد ما انتخاب شده است.

نشست بانکداری مرکزی توسعه گرا و هدایت اعتبار

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، نشست «بانکداری مرکزی توسعه گرا و هدایت اعتبار» با حضور دکتر خاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران، دکتر زمان زاده معاون پژوهشگاه پولی و بانکی و دکتر مجید شاکری کارشناس اقتصادی برگزار شد.

هدایت اعتبار به معنای هدایت پول سیستم بانکی است، نه خلق پول جدید

در ابتدای نشست دکتر مجید شاکری ضمن ارائه مقاله‌ای به تشریح مبحث هدایت اعتبار پرداخت و گفت: هدایت اعتبار به معنای خلق پول جدید و افزایش پایه پولی نیست، بلکه اتخاذ رویه برای هدایت پول بانکی (نه پول بانک مرکزی) است؛ به نحوی که پروژه‌های کلان از قبیل پروژه‌های شهری در راستای تحقق رشد و توسعه اقتصادی تأمین مالی شود.

شاکی با اشاره به یک نمونه تاریخی از هدایت اعتبار که قبل از انقلاب و در دهه ۴۰ با مشارکت بانک مرکزی صورت گرفته است، گفت: در بحث هدایت اعتبار تلاش‌ها بر این بوده است که رفتار سودمحور بانک‌ها کنترل شود و هدایت پول با اهداف رشد و تولید باشد و البته در این زمینه نیز نباید به صورت دستوری عمل نمود بلکه باید سازوکارهای لازم برای هدایت اعتبار را تعریف کرد.

لزوم استفاده از ظرفیت بانک‌ها در توسعه کشور با ابزارهای هدایت اعتبار

وی در ادامه نمونه‌هایی از هدایت اعتبار به سمت توسعه پروژه‌های شهری در کشور چین را به عنوان نمونه ذکر کرد و در پایان مقاله خود، پیشنهاد داد که یک نهاد دولتی جهت پیشبرد اهداف توسعه انتخاب شود و با استفاده از ابزارهای هدایت اعتبار، منابع نظام بانکی را برای پیشبرد پروژه‌های کلان نقشه توسعه کشور به کار بگیرد.

این کارشناس اقتصادی در ادامه گفت: هدایت اعتبار الصاق شده به بانک مرکزی است؛ پول به مثابه یک نهاد مشکلات را نمی‌تواند حل کند، اما به مثابه یک نهاد و روان‌کننده و مدیریت‌کننده اقتصاد مشکلات را حل می‌کند و ثبات ایجاد می‌کند.

ثبات مالی بدون رشد اقتصادی فایده‌ای ندارد

وی ادامه داد: در رابطه با ثبات نیز باید جنسی از استراتژی توسعه انتخاب شود که به دلیل رشد اقتصاد، ثبات مالی حفظ شود؛ نه اینکه ثبات مالی بدون برنامه توسعه در دستورکار قرار بگیرد. به عبارتی سیستم بانکی را باید با نشان دادن سود انتظاری، مختار به انتخاب هدایت اعتبار به سمت طرح مذکور کرد.

وی افزود: از طرفی هم بانک‌ها را نباید در مقابل هدایت اعتبار به هر بخشی که دلش

خواست آزاد گذاشت؛ بلکه بین انتخاب پروژه‌های تولیدی باید بانک‌ها را مختار گذاشت چراکه بانک‌ها وظیفه دارند در خدمت رشد و تولید باشند.

شاکری در پایان نشست گفت: بانک مرکزی نقطه کلیدی هدایت پول به سمت تولید است و نقش اساسی در هدایت اعتبار دارد و می‌تواند پروژه‌های تولیدی را تعیین کند و بانک‌ها را با استفاده از ابزارهایی که دارد تشویق به هدایت اعتبار به سمت این پروژه‌ها کند.

وی در پایان بحث خود پیشنهاد داد که یک نهاد دولتی جهت پیشبرد اهداف توسعه انتخاب شود که با هدایت اعتبار سیستم بانکی، اقدام به پیشبرد پروژه‌های شهری کند.

هدفگذاری بانک مرکزی باید در راستای رشد بخش حقیقی باشد

در ادامه نشست آقای محمد عطایی به عنوان دومین ارائه دهنده نشست، مقاله خود تحت عنوان الگوی مطلوب بانکداری مرکزی در اقتصاد ایران را ارائه کرد و گفت: در گذشته بانک‌های مرکزی از ابزارهای مستقیم برای انجام امور کنترلی استفاده می‌کردند و اهداف مستقیم توسعه ای نداشتند؛ ولی بعدها هدف ثبات قیمت‌ها، کاهش مداخلات دولت، تقدم سیاست‌های پولی و مسائل با اهمیت دیگری مطرح شد که تمام این هدفگذاری‌ها، یک هدف اساسی یعنی رشد بخش حقیقی را دنبال می‌کنند.

وی افزود: یکی از اقتضائات شرایط تحریم ناشی از تورم فشار هزینه این است که سیاست‌های طرف تقاضا نمی‌توانند مفید باشند؛ چراکه رکود را تشدید می‌کند و تنها راه اساسی، تشکیل سرمایه از طرف نظام بانکی است و بانک مرکزی در این زمینه باید برای سیاست‌گذاری وارد شود. منشأ مشکلات ما کثرت عوامل بی‌ثبات کننده است و از عوامل سمت عرضه ناشی می‌شود و لذا در شرایط فعلی رکودی افزایش یا کاهش نرخ بهره نمی‌تواند هیچکدام نمی‌تواند مشکل ما را حل کند.

لزوم رتبه بندی بانک‌های خوب و بد از منظر توسعه آفرینی

عطایی در رابطه با الگوی تجویزی مقاله خود گفت: برای حل مشکل باید همزمان به وجه تشبیتی و توسعه اقتصاد توجه شود و مهمترین مسأله برای اقتصاد ما که مسائلی مانند پیش بینی ناپذیری نرخ ارز و به دنبال آن پیش بینی ناپذیری اقتصاد است، باید برطرف شوند.

وی ادامه داد: استفاده از ابزارهای مستقیم مانند سهمیه‌های اعتباری برای کنترل حجم نقدینگی یکی از راهکارهایی است که در آن از حیث ملاحظات توسعه، نظام انگیزشی اعتباری ایجاد می‌شود و بانک‌ها رتبه بندی و بانک‌های بد و خوب از لحاظ توسعه احصا می‌شوند. سپس مسائل اضافه برداشت و غیره در راستای اهداف توسعه ای کنترل و سهمیه بندی شود و به طور کلی هر بانکی در خدمت توسعه و تولید است در نظام انگیزشی به آن توجه ویژه ای می‌شود.

بانک مرکزی نهاد کلیدی اجرای طرح‌های هدایت اعتبار بانکی

در ادامه نشست دکتر حسین درودیان گفت: در بحث هدایت اعتبار باید جایگاه بانک مرکزی مورد توجه قرار گیرد؛ در ابتدا لازم است یک تصویر کلان هدایت اعتبار شکل داده شود و سپس پیش نیازها و تمهیدات جزئی هدایت اعتبار از قبیل نظارت و غیره مورد نظر قرار گیرد.

وی افزود: منظور از هدایت اعتبار، هدایت پولی است که در حال حاضر توسط بانک‌ها تخصیص می‌یابد اما مشخص نیست به چه سمتی می‌رود؛ لذا لزوماً خلق پول جدید مطرح نیست و جهت دهی همین پولی که در حال حاضر بانک‌ها با مسئولیت خودشان خلق می‌کنند منظور است.

وظیفه بانک مرکزی، مدیریت سیکل‌های تجاری با سیاست پولی است

در ادامه دکتر حمید زمان زاده گفت: توسعه سه مؤلفه ثبات، امنیت و کارایی را لازم دارد که اگر این مؤلفه‌ها فراهم شود در ادامه می‌توان در سیستم اقتصادی انتخاب کرد که آیا سیستم رقابتی را می‌خواهیم یا یک نفر مثل دولت یا بانک مرکزی که مداخله کند و مسائل توسعه را پیگیری کند. در صورتی که دولت سه مؤلفه را فراهم کند، توسعه خودش ایجاد می‌شود و نفع شخصی منجر به پیگیری نفع عمومی جامعه می‌شود و سیاست پولی نیز وظیفه اش مدیریت سیکل‌های (رونق و رکورد) تجاری است که بانک مرکزی با این سیاست‌ها سیکل‌ها را کنترل می‌کند.

وی افزود: در شرایط کنونی که با فشار هزینه مواجهیم سیاست پولی نه با سیاست انقباضی و نه با سیاست انبساطی نمی‌تواند مشکل را حل کند؛ بلکه باید سعی شود سیاست مدارا همراه با سرمایه در گردش در پیش گرفته شود که به امکانات اقتصاد جهت حفظ ثبات شرایط بنگاه‌ها عمل شود.

نشست سازو کار تامین مالی بخش حقیقی اقتصاد توسط بانکها

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، نشست «سازو کار تامین مالی بخش حقیقی اقتصاد توسط بانکها» با حضور دکتر حسین زاده مدیرعامل بانک قرض الحسنه رسالت، دکتر قاسمی مدیرعامل بانک پاسارگاد، دکتر نصیری اقدم دبیر کمیسیون اقتصادی دولت و خانم دکتر فولادی نماینده بانک توسعه صادرات برگزار شد.

در این نشست ابتدا دکتر حسین زاده ساختار بانکداری اجتماعی بانک قرض الحسنه رسالت، باهدف تامین مالی کسب و کارهای خرد روستایی را ارائه کرد.

تأمین مالی ۴ میلیون اشتغال خرد روستایی از سوی بانک قرض الحسنه رسالت

حسین زاده با تأکید بر اینکه تزریق پول بانکها به اقتصاد به صورت کلی به حل مشکل تامین مالی بنگاههای تولیدی منجر نمیشود، گفت: لازم است مشکلاتی که در بخشهای فرهنگی، وثیقههای بانکی، زنجیره ارزش، انتقال فناوری و ... وجود دارد حل شود تا

امکان شکل‌گیری کسب و کارهای کوچک و تأمین مالی آن‌ها از طریق شبکه بانکی فراهم شود.

وی افزود: بانک قرض الحسنه رسالت در راستای عمل به وظایف اجتماعی خود و اجرای وظیفه تأمین مالی تولید، «ساختار شبکه توسعه اجتماعی رسالت» را راه اندازی نموده و کانون‌های همیاری اجتماعی متعددی را در قالب آن ساماندهی کرده است. در هر کدام از این کانون‌های مردمی حدود ۱۶۰ نفر فعال هستند که در مجموع به حدود ۴ میلیون عضو می‌رسد. هر کدام از این کانون‌ها از سوی یک سازمان و یا فرد به شکل اعتباری، بازرگانی و ... مورد حمایت قرار می‌گیرد. بهبود سبک زندگی از طریق تقویت همیاری اجتماعی و تقویت کسب و کارهای خرد در بخش‌های روستایی، مهمترین هدف این شبکه بانکداری اجتماعی است.

مدیریت گردش پول و اعتبار، نقش بانک در تأمین مالی بخش حقیقی

مدیرعامل بانک قرض الحسنه رسالت ادامه داد: وظیفه بانک قرض الحسنه رسالت در این ساختار بانکداری اجتماعی، مدیریت گردش پول و اعتبار است. همه اقدامات بانک در این شبکه به منظور هدایت منابع به سمت فعالین تولیدی انجام می‌شود.

وی افزود: علاوه بر این بانک قرض الحسنه رسالت قصد دارد با در دستورکار قرار دادن بانکداری متمرکز، در یک سال آتی به سمت کاهش تعداد شعبات و ارائه خدمات به صورت غیرحضوری حرکت نماید. در حال حاضر تمام عملیات پرداخت تسهیلات خرد از طریق اینترنت بانک و به صورت کاملاً متمرکز انجام می‌شود. این اقدام به کاهش مطالبات معوق به حدود نیم درصد نیز منجر شده است.

در ادامه دکتر قاسمی با اشاره به نمونه‌هایی از کشورهایی همچون ژاپن، آلمان و آمریکا، به بیان اهمیت نقش آفرینی بانک‌ها در توسعه اقتصاد کشور پرداخت.

بانک‌ها نباید در بخش‌های غیر ضروری اقتصاد سرمایه‌گذاری کنند

قاسمی گفت: بر اساس ماده ۸ قانون عملیات بانکی بدون ربا، بانک‌ها می‌توانند سرمایه‌گذاری مستقیم در اقتصاد بکنند اما نباید در کارهای مصرفی غیر ضروری و کارهای تشریفاتی و لوکس که برای اقتصاد ملی ارزشی ایجاد نمی‌کند، وارد شوند. در بعضی موارد هزاران میلیارد سرمایه در حوزه‌ای صرف می‌شود که خروجی هم ندارد و باید جلوی آن را بگیرند. دولت نیز باید این چهارچوب را در بودجه خود بگنجانند و سالانه وضعیت آن را گزارش دهد.

وی افزود: اما در عین حال ما به سادگی بنگاه‌داری را نفی کرده‌ایم؛ به این پشتوانه که گفته می‌شود بانک‌ها باید واسطه‌وجوه باشند. این درحالیست که چهارچوب‌های قانونی هم اجازه سرمایه‌گذاری مستقیم را می‌دهد.

مدل ژاپن در توسعه مشارکت بانک‌ها در توسعه اقتصاد کشور

مدیرعامل بانک پاسارگاد ادامه داد: در ژاپن در قرن بیستم بانک‌های محلی زیادی بود که توانایی پشتیبانی بخش واقعی اقتصاد را نداشتند. در این شرایط مقامات این کشور تصمیم گرفتند بانک‌ها را با هم ادغام کنند و بانک‌های بزرگی با عنوان کایرتسو ایجاد کردند.

وی افزود: اما در ایران، ما با نفی سرمایه‌گذاری مستقیم در بانکداری بدون ربا، عملاً ابزار نظارتی بانک‌ها را از آن‌ها گرفته‌ایم. در این شرایط نه تنها بانک‌ها نمی‌توانند طلب خود را از بدهکاران بگیرند، بلکه حتی نمی‌توانند آن‌ها را حسابرسی کنند. در برخی مواقع وقتی بررسی می‌کنیم می‌بینیم تسهیلات صرف امور غیر ضروری مانند بنز و ویلا و ... شده است.

کنار گذاشتن بنگاه داری بانک‌ها مبنای علمی ندارد

قاسمی ادامه داد: در دنیا هرگز نمی‌شود بانکی که تسهیلات می‌دهد قدرت حسابرسی، مدیریت و مالکیت نداشته باشد. چیزی که تحت عنوان مضرات بنگاه داری بانک‌ها اظهار می‌کنند، هیچ مبنای تئوری و عملی ندارد. بانک‌ها باید بتوانند منابع تخصیصی را مدیریت کنند.

وی افزود: تعداد سرانه شعبه‌ها در ایران از کشورهای پیشرفته‌ای چون آمریکا، انگلیس، فرانسه و ... کمتر است در حالی که آن‌ها از نظر بانکداری مجازی از ما خیلی جلوتر هستند.

لزوم استفاده از ظرفیت سرمایه‌گذاری بانک‌ها در ایجاد رونق اقتصادی

مدیرعامل بانک پاسارگاد ادامه داد: در آمریکا تا ۱۹۶۶ بانک‌ها همه نیاز را تامین می‌کردند؛ اما پس از آن آنقدر اقتصاد آمریکا رشد کرد که بانک‌ها توان تامین همه سرمایه مورد نیاز را نداشتند و به ایجاد رونق در بازار سرمایه روی آوردند. در ایران امروز ۹۰ درصد تامین مالی در کشور از بازار پولی رخ می‌دهد و فقط ۱۰ درصد از بازار سرمایه تامین میشود.

وی افزود: اکنون اقتصاد ایران در شرایط خاص تحریم و عدم امکان سرمایه‌گذاری دولت است. سرمایه‌گذاری در کشور ما در سال ۹۷ منفی بوده است. در این شرایط نباید ظرفیت سرمایه‌گذاری بانک‌ها در ایجاد رونق اقتصادی را نادیده بگیریم.

قاسمی در پایان خاطرنشان کرد: حتی در بحران‌های مالی ۲۰۰۷ و ۱۹۳۳ آمریکا نیز بانک‌هایی توانستند از بحران مالی عبور کنند که ترکیب سرمایه‌شان به صورت مشارکتی یا سرمایه‌گذاری بوده است.

تسهیلات دهی به بخش‌های غیرمولد به دلیل اعتبارسنجی نادرست مشتریان

پس از آن نماینده بانک توسعه صادرات در خصوص وضعیت کنونی تسهیلات دهی بانک‌ها، چالش‌های پیش روی آن‌ها و لزوم تحول در روش تأمین مالی فعالیت‌های تولیدی با استفاده از منابع بانکی مطالبی را ارائه نمود.

وی با تأکید بر اینکه تسهیلات بانک‌ها به بخش غیرمولد، باعث کاهش سرعت رشد اقتصادی و گسترش بخش تولید می‌شود، افزود: هرچقدر بتوان مشتریان را دقیق‌تر اعتبارسنجی نمود، سیستم بانکی با مشکل مطالبات معوق کمتر مواجه خواهد بود.

پول خنثی نیست

در ادامه این نشست دکتر نصیری اقدم با انتقاد از افرادی که مسئله خنثایی پول را مطرح می‌کنند، گفت: پول در تحقق ادوار تجاری اثرگذار است و روند بلندمدت رشد اقتصادی را تعیین می‌کند. مگر می‌شود پول به یک بنگاه تولیدی خانگی، کار تولیدی و اقتصادی برسد و در اقتصاد هیچ تاثیری نداشته باشد؟

وی با تأکید بر اینکه نظام بازار به افزایش نابرابری منجر می‌شود، گفت: سطح بهره وری اروپا بعد از جنگ جهانی دوم بسیار پایین و آمریکا بسیار بالا بوده است؛ چراکه در آمریکا نهادهای مالی سهامدار بخش واقعی و بخش واقعی سهامدار بانک هستند و این‌ها همدیگر را کنترل متقابل می‌کنند و به این ترتیب پول دقیقاً به جایی که باید می‌رود و به بخش واقعی اقتضا می‌شود. اما در اروپا این‌ها را مستقل کردند و بانک را تنها واسطه مالی دانستند در نتیجه بهره وری در اروپا کاهش پیدا کرد.

نزوم پاسخگویی بانک‌ها در ازای برخورداری از قدرت خلق پول

نصیری اقدام ادامه داد: بانک‌ها خیلی در رشد اقتصادی می‌توانند نقش ایفا کنند؛ اما همه آن‌ها منوط به سیاست و نظارت بانک مرکزی است. بانک‌ها توان خلق پول از هیچ دارند؛ آیا با این حساب باید بتوانند پولشان را هر جا خواستند تخصیص دهند؟ پدیده‌ای بوجود می‌آید به نام توسعه بخش مالی مستقل از بخش واقعی اقتصاد و سهم تسهیلات اعطایی و سهم GDP بخش مالی افزایش و بخش واقعی کاهش می‌یابد. بنابراین این وظیفه بانک مرکزی است که این سیاست‌ها را اعمال کند.

وی افزود: نکته دیگر این که از سال ۱۳۹۲ تا به حال بانک مرکزی خلق پایه پولی را محدود کرد و به بانک‌ها اجازه داد به خلق نقدینگی بیشتر در اقتصاد پردازند. اما تجربه نشان داد این روش عملکرد مناسب نبود و لازم است در آن تجدیدنظر شود؛ چراکه خلق نقدینگی بانک‌ها بدون نظارت کافی به سمتی حرکت کرد که رونق تولید را به همراه نداشت.

قواعد بنگاه داری بانک‌ها باید متناسب با شرایط اقتصادی کشور باشد

در ادامه نشست آقای دکتر قاسمی در پاسخ به این سوال که آیا همه بانک‌های کشور صلاحیت ورود به حوزه بنگاه داری را دارند یا خیر، گفت: اساساً بانکداری در کشور ما با آنچه در دنیا برقرار است مغایرت جدی دارد. در دنیا بانکداری بدون بنگاه داری و سرمایه‌گذاری مستقیم در اقتصاد معنی ندارد. بنابراین به عقیده من همه بانک‌ها باید بتوانند به عرصه شرکت داری ورود کنند. از این رو توصیه من این است که کل نظام بانکی کشور روی سرمایه‌گذاری در اقتصاد که الآن منفی است، متمرکز شود.

وی افزود: هر کشوری اقتضائات خود را دارد. ما باید نگاه کنیم که اقتضائات اقتصاد ما چیست؛ این که بگوییم بانک واسطه و جوه است و قوانین محدودکننده برای سرمایه‌گذاری

بانک‌ها بگذاریم، کار صحیحی نیست. این محدودیت‌ها در اقتصاد ملی بی ثباتی ایجاد می‌کند. نکته مهم دیگر اینکه بانک‌هایی که در بخش تولید وارد شده‌اند، اغلب آنهایی هستند که یک واحد تولیدی را به قیمت ارزان و با رانت خریده‌اند؛ نه این که واقعا در بخش تولید سرمایه‌گذاری کرده باشند.

قاسمی با انتقاد از روند کنترل شدید پایه پولی از سال ۱۳۹۲ تأکید کرد: دولت گفت می‌خواهیم خروج از رکود بدون تورم داشته باشیم؛ در شرایط کنونی اقتصاد ایران، اصلا چنین چیزی ممکن نیست. علت تورم در اقتصاد ما فشار هزینه بود و از این رو نباید پایه پولی را منقبض می‌کردیم. مشکل اصلی طرف عرضه و تورم اقتصاد در آن سال نوسانات نرخ ارز بود و دولت باید سیاست خود را بر کنترل نوسانات نرخ ارز قرار می‌داد.

نشست الگوی توأمان برون رفت از بحران بانکی و رکود اقتصادی

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، نشست «الگوی توأمان برون رفت از بحران بانکی و رکود اقتصادی» با حضور دکتر سیدعلی روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس، دکتر شریف زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق^(ع)، دکتر حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران و دکتر امین آزاد مسئول سابق در بانک مرکزی برگزار شد.

رقابت نرخ بهره ای، دلیل رشد بی رویه نقدینگی

در ابتدای نشست مقاله ای تحت عنوان تبعات ریسک پذیری و رقابت بانک‌ها در جذب سپرده در شرایط عدم تقارن اطلاعات توسط دکتر مهدی رزم آهنگ ارائه شد.

رزم آهنگ در توضیح مقاله خود گفت: رقابت بانک‌ها جهت ارائه نرخ‌های بهره بالاتر برای جذب سپرده، تبعاتی از قبیل اختلال در سرمایه گذاری در اقتصاد و رشد سریع و بی رویه نقدینگی را خواهد داشت و از طرفی این تسهیلات جذب شده جهت جبران نرخ‌های بهره پرداختی به

سپرده گذاران باید به سمت پروژه‌های ریسکی بروند که این مسأله برای بانک‌ها خطرآفرین است. وی افزود: رقابت نهادهای مالی در جذب سپرده با استفاده از ارائه سودهای بالاتر از میزانی که بانک مرکزی تعیین کرده، به صورت مخربی روند افزایشی نرخ بهره را تشدید کرد و بحران رشد بیش از حد نقدینگی و مؤسسات غیرمجاز را سبب شد. بانک در ازای نرخ‌های بالاتری که بابت سپرده‌ها قول داده است، باید وام‌های بیشتری بدهد که در این میان حتی موجودی نقد خود را نیز به کار می‌گیرد؛ این مسئله احتمال نکول وام‌ها را نیز افزایش می‌دهد که در این صورت بانک‌ها را مجبور به امهال وام‌ها و زیانده شدن می‌کند.

توقف رقابت نرخ بهره و رشد اقتصاد، لازمه حل بحران بانکی

در ادامه نشست احمد قدسی که دیگر ارائه دهنده مقاله در نشست بود، در مقاله ای با موضوع «تأملی بر علل شکل‌گیری بحران بانکی و ارائه راهکارهایی برای برون رفت از آن» گفت: عمده رشد نقدینگی کشور از محل نرخ بهره است و این مسأله رشد اقتصادی را در کشور تحت تأثیر قرار می‌دهد. ریشه و علت رشد اقتصادی را باید در نظام بانکی جستجو کرد؛ چراکه نظام بانکی تخصیص دهنده منابع است و بحران بانکی بخش واقعی اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نقدینگی رشد داده شده توسط بانک‌ها و توزیع نامتوازن آن ایجاد نابرابری می‌کند و اثر این نقدینگی در تولید ناخالص داخلی تخلیه نمی‌شود.

این کارشناس اقتصادی در رابطه با راه حل پیشنهادی خود گفت: ضرورت دارد که عامل اصلی بحران که مشکل نرخ بهره و شبه پول است را رفع کنیم و از طرفی اقتصاد را رشد بدهیم؛ رشد اقتصاد نیز از مسیری جز هدایت اعتبارات بانکی محقق نمی‌شود.

خروج از رکود و حل بحران بانکی به طور همزمان ممکن است

وی ادامه داد: لذا ما به بخش مولد نیاز داریم تا بخش‌های اقتصادی فعال شود و در این

صورت با وام دهی به تولید، بخش‌های دیگر تولیدی نیز متأثر شده و به بانک مراجعه می‌کنند؛ بدین ترتیب هم تولید فعال می‌شود و هم وام دهی بانک‌ها کارآمد می‌شود. این اقدام، با استفاده از سیاست هدایت اعتبار محقق می‌شود.

قدسی افزود: اقدام دیگر این است که سپرده‌های کوتاه مدت و بدون سررسید حذف شود که بدین صورت با سیاست‌های تشویقی، بانک‌ها نرخ بهره را از طریق سیاست بازاری و نظارتی پایین می‌آورند و لذا اقتصاد به سمت مولد شدن می‌رود همچنین بانک‌های خطرآفرین نیز از گردونه خارج می‌شوند.

خصوصی سازی ناصحیح از عوامل اصلی رشد بی رویه نقدینگی

در ادامه نشست دکتر سید علی روحانی مدیر کل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس گفت: بانک مرکزی اخیراً آمارهای پولی و بانکی را ارائه داده است که وضعیت قابل قبولی ندارد و قرار بود در این نشست افرادی از بانک مرکزی و وزارت اقتصاد برای پاسخ به نحوه حل بحران بانکی حضور داشته باشند که متأسفانه حاضر نشدند.

روحانی در ادامه با مطرح کردن سوالاتی از مهمانان نشست درخواست نمود که حول مباحث بحران بانکی و راهکارهای آن توضیحاتی بدهند.

در ادامه دکتر امیرحسین امین آزاد مسئول سابق در سطوح مختلف بانک مرکزی گفت: مشکل ما از نرخ بهره بالا یا پایین نیست و کاهش یا افزایش آن مشکل را حل نمی‌کند؛ بلکه مشکل بحث کلان از قبیل خصوصی سازی ناصحیح و غیره است که سبب رشد نقدینگی می‌شود.

وی افزود: بخش زیادی از مطالبات بانک‌ها امکان وصول ندارند که باید این را حل کرد و باید با وضوح و شفافیت اعلام شود که زیان ناشی از پوشش این زیان از کجا خواهد آمد و باید تعیین شود که چه کسی زیان تسهیلات برگشت داده نشده را می‌دهد.

مدارا با بانک‌های ضعیف و زیانده مشکل بحران بانکی را حل نمی‌کند

در ادامه نشست دکتر شریف زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) گفت: ما در کشور شناخت قوی در رابطه با مباحث بانکی و پولی نداریم و ضعف نظام بانکی ما باعث تورم شد؛ این درحالیست که ژاپن در دورانی همانند ما دچار بحران شد و مشکل بانک‌های دچار زیان را برطرف کرد.

وی افزود: تا زمانی که نظام بانکی اصلاح نشود، بخش واقعی اقتصاد هم درست نخواهد شد؛ برای اصلاح نباید با بانک‌های ضعیف مدارا کرد چراکه ترازنامه و ساختارهای بانک تغییری نمی‌کند، در نتیجه باید آن‌ها را اصلاح کرد. در نتیجه این اصلاح، در ادامه می‌شود مباحثی از قبیل هدایت اعتبار، بانکداری توسعه‌ای و غیره را پیش برد که برای این اقدامات لازم است دولت به بانک‌ها تزریق سرمایه وسیعی کند.

رقابت بانک‌های خصوصی در افزایش نرخ بهره، ریشه بحران بانکی

در ادامه نشست دکتر حسین درودیان مدرس اقتصاد دانشگاه تهران با انتقاد از ترویج رویکرد آزادسازی در حوزه پولی کشور گفت: در حوزه پول منطق بازاری کاربرد ندارد؛ این درحالیست که در سال‌های گذشته یک گرایی به آزادسازی بود که این را به نرخ بهره هم تسری می‌دادند. درودیان ادامه داد: بانک‌های خصوصی بعد از شکل‌گیری برای سایز پیدا کردن شروع به دادن نرخ‌های بهره بالا کردند. در نتیجه سهم سپرده‌های مدت دار و نرخ بهره‌ها بالا رفت که در واقع بانکداری خصوصی را از اول دچار یک فرایند مبتنی بر اعسار کرد. در حالی که بانک‌های دولتی این کار را نمی‌کردند و نرخ بهره آن‌ها پایین و سپرده‌هایشان بالا بود اما به مرور زمان درآمد نفتی کاهش و بانک‌های دولتی هم مشابه خصوصی‌ها به سمت دریافت نرخ بهره بالا رفتند که مشکل بانکی را عمیق‌تر کرد.

نشست آثار بانکداری خصوصی در اقتصاد ایران از منظر کلان

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، نشست «آثار بانکداری خصوصی در اقتصاد ایران از منظر اقتصاد کلان» با حضور دکتر نصیری اقدم دبیر کمیسیون اقتصادی دولت، دکتر دهقان دهنوی معاون اقتصادی وزیر اقتصاد، دکتر امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی و دکتر دادجوی توکلی پژوهشگر بانکی برگزار شد.

ملی شدن تمامی بانک‌ها پس از انقلاب اسلامی

در این نشست ابتدا دکتر نجفی پژوهشگر اقتصادی مقاله‌ای با عنوان «بازخوانی تحولات قانونی موثر بر خصوصی سازی نظام بانکی» ارائه کرد. وی در این مقاله ضمن بررسی تحولات قانونی شکل‌گیری بانک خصوصی در اقتصاد ایران در طول دهه‌های اخیر، قانون برنامه سوم و سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی را ریشه‌های اصلی توسعه بانکداری خصوصی عنوان نمود.

نجفی در ابتدا با بیان اینکه خصوصی سازی نظام بانکی هم اکنون طرفداران و مخالفان جدی دارد ادامه داد: در این مقاله فارغ از مزیت‌ها و معایب بانکداری خصوصی، تلاش شده است از منظر تحولات قانونی به این پدیده پرداخته شود.

وی افزود: خصوصی سازی بانک‌ها از سال ۱۳۲۸ و همگام با خصوصی سازی جهانی سرعت گرفت. اما با آغاز انقلاب اسلامی بانک‌های خصوصی، در سال ۱۳۵۸ ملی شد و همه ۳۶ بانک در قالب ۹ بانک ادغام شدند. این باعث تسلط دولت بر بانک‌ها شد و همه فاکتورهای بانکی توسط شورای پول و اعتبار تعیین می‌شد. «شرایط خاص پس از انقلاب و فرار بسیاری از بدهکاران بانکی و ورشکستگی بانک‌ها»، «حفظ منافع عمومی»، «استقرار هماهنگی میان صنایع»، «مصلحت سیاسی کشور و در اختیار گرفتن ابزار قدرت بانک در دست دولت» از جمله مواردی است که به عنوان دلیل ملی شدن بانک‌ها در ماه‌های ابتدایی پس از انقلاب عنوان شده است.

این پژوهشگر اقتصادی ادامه داد: در ادامه و پس از تدوین قانون اساسی، در اصل ۴۴ به مالکیت عمومی بانکداری و مالکیت آن توسط دولت اشاره شده است. این اصل بانکداری را انحصارا در اختیار دولت می‌داند.

تحولات قانونی شکل‌گیری بانکداری خصوصی در ایران

وی افزود: اولین گام‌ها برای حرکت به سمت خصوصی سازی بانکداری طی برنامه اول و دوم توسعه برداشته شد. در ادامه گام‌هایی مانند ایجاد موسسات اعتباری در جهت خصوصی سازی برداشته شد که در ابتدا با مخالفت شورای نگهبان قانون اساسی همراه بود اما پس از آن، به دلیل تفسیری که از تفاوت عملکرد بانک و موسسه اعتباری ارائه شد، شورای نگهبان با ایجاد موسسات اعتباری خصوصی موافقت کرد. بر اساس این تعریف موسسات اعتباری فاقد قدرت خلق پول و صدور دسته چک بودند.

نجفی ادامه داد: لایحه اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی کشور، تلاش دیگری بود که در راستای بانکداری خصوصی انجام شد. در این قانون تلاش شد تأسیس بانک ایرانی و خارجی خصوصی به صورت مطلق در مناطق آزاد تجاری مجاز دانسته شود. این تلاش با وجود مخالفت شورای نگهبان، به دلیل رأی موافق مجمع تشخیص مصلحت نظام به سرانجام رسید.

برنامه سوم توسعه آغاز مسیر بانکداری خصوصی در اقتصاد ایران

وی افزود: اما مهم‌ترین گام در راستای شکل‌گیری بانک‌های خصوصی و در واقع خصوصی سازی بانکداری در اقتصاد ایران، در برنامه سوم توسعه و در سال ۱۳۷۸ برداشته شد. نویسندگان این قانون با تفاسیری که در آن زمان از بانکداری خصوصی و حفظ حاکمیت دولت بر آن ارائه کردند، نمایندگان شورای نگهبان را نیز برای تأیید آن قانع نمودند.

این کارشناس اقتصادی ادامه داد: پس از تصویب بانکداری خصوصی در قانون سوم توسعه، قوانین متعدد دیگری با استناد به آن تصویب شد و شرایط را برای بانک شدن موسسات اعتباری خصوصی و تشکیل بانک خصوصی جدید در اقتصاد ایران فراهم کرد.

وی افزود: از سال ۷۹ تا سال ۸۳ و بر اساس مجوز موجود قانون برنامه سوم، ۴ بانک خصوصی تشکیل شد. اما همچنان به دلیل بزرگ بودن بانک‌های دولتی، عملاً عرصه بانکداری در انحصار دولت قرار داشت. بنابراین در سال ۸۳ به منظور تسریع حرکت به سمت خصوصی سازی بانکداری در اقتصاد ایران، «خصوصی سازی بانک‌های دولتی» در ذیل سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، در دستورکار قرار گرفت. در این حین لایحه جامع خصوصی سازی نیز در زمینه خصوصی سازی بانک‌های دولتی مسکوت می‌ماند و به سرمنزل مقصود نمی‌رسد.

«سیاست‌های کلی اصل ۴۴» ریشه اصلی خصوصی سازی بانک‌های دولتی

نجفی با بیان اینکه تبیین سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی با هدف استفاده بیشتر از ظرفیت بخش خصوصی در اقتصاد ایران، از سال ۷۶ در مجمع تشخیص کلید خورد، ادامه داد: در فاصله ۷۷ تا ۸۰ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ تدوین می‌شود. در سال ۸۰ شورای تبیین مجمع سیاست‌های مذکور را در سه بخش تدوین کرده و به مقام معظم رهبری تقدیم می‌کند؛ اما ایشان با رد سیاست‌های تدوین شده سه اصل کلی را در این زمینه برای مجمع تعیین کردند و درخواست نمودند که روی آن‌ها کار بیشتری انجام شود.

وی افزود: در ادامه در سال ۱۳۸۳ مجدداً کمیسیون اقتصاد کلان مجمع سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی را به رهبری ارسال می‌کنند که ایشان به غیر از بند ج، که مربوط به اجازه واگذاری و خصوصی سازی بنگاه‌ها و بانک‌های دولتی است، دیگر بندها را تایید و برای در دستورکار قرار گرفتن به قوای سه گانه ابلاغ می‌کنند. بند ج و در واقع مجوز خصوصی سازی نهادهای دولتی، از جمله بانک‌ها نیز در سال ۱۳۸۵ و بعد از کار کارشناسی بیشتر از سوی مجمع، تصویب و ابلاغ می‌شود.

این پژوهشگر اقتصادی با بیان اینکه فراهم شدن امکان خصوصی سازی بانک‌های دولتی بر اساس بند ج سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، عملاً آغاز روند توسعه و رونق بانک‌های خصوصی در اقتصاد ایران بود افزود: از آن زمان تا به حال بسیاری از بانک‌های دولتی به بهانه افزایش کارایی خصوصی سازی شده‌اند.

در ادامه دکتر مهدی قاسمی علی‌آبادی مقاله‌ای با موضوع «تبارشناسی بانک‌های خصوصی در اقتصاد ایران» را ارائه نمود و در آن از ذی نفعان و مالکان بانک‌های خصوصی پیش و پس از انقلاب اسلامی سخن گفت.

«بهبود کارایی بانک‌ها» دلیل موافقان خصوصی سازی بانکداری در اقتصاد ایران

در ادامه نشست دکتر دهقان دهنوی، معاون اقتصادی وزیر اقتصاد با بیان این که وظیفه بانک‌ها هدایت منابع به سمت فعالیت‌های با بازدهی بالاتر است، گفت: در این شرایط طرفداران بانکداری خصوصی معتقدند اگر مالکیت بانک‌ها خصوصی باشد، پاسخ بهتری به نیاز تخصیص بهینه منابع در اقتصاد می‌دهند. بر اساس این دیدگاه مدیر بنگاه و یا بانک دولتی به دلیل ذینفع نبودن، مانند بنگاه خصوصی به فکر بهبود عملکرد بانک نیست. وی ادامه داد: دلیل دیگری که در زمینه خصوصی سازی بانک‌ها مطرح می‌شود این است که بانک‌های دولتی تبدیل به ابزارهای سیاسی (نه سیاستی) جناح‌های مختلف شده‌اند؛ و چنین روندی عملکرد آن‌ها را تحت الشعاع قرار داده است. در واقع ممکن است حکمرانان از ابزار توزیع رانت بانک‌های دولتی در جهت انگیزه‌های سیاسی استفاده کنند.

بانک‌های خصوصی انگیزه‌ای برای مشارکت در توسعه اقتصادی کشور ندارند

معاون اقتصادی وزیر اقتصاد در ادامه با بیان دلایل مخالفان بانک‌های خصوصی گفت: مخالفان خصوصی سازی عرصه بانکداری دو دلیل را مطرح می‌کنند. اول اینکه این بانک‌ها انگیزه‌ای برای مشارکت در توسعه اقتصادی در کل کشور ندارند و به دنبال منافع خود هستند؛ و دوم اینکه رفتار بانک‌ها و موسسات مالی در مورد چرخه‌های تجاری در دوره‌های رونق و رکود، به تشدید این آثار منجر می‌شود و این برخلاف منافع ملی است. درحالی‌که بانک دولتی در دوران رکود تسهیلات بیشتری می‌دهد تا جاهای مشکل دار را با تزریق پول راه بیندازد و در واقع رفتار ضد چرخه‌ای دارد.

وی افزود: اما بنده معتقدم الآن بانکداری خصوصی در کشور شکل گرفته و باید نسبت به شناسایی اشکالات موجود در مسیر طی شده بیشتر فکر کنیم. انتظار از چنین نشست‌های علمی این است که به لحاظ تجربی شواهدی در خصوص چرخه‌ای یا غیر چرخه‌ای

عمل کردن بانکها، بازدهی آن‌ها، تفاوت‌های توزیع تسهیلات بانک‌ها و ... ارائه کند. باید همزمان به هر دو دیدگاه توجه داشت و بانکداری خصوصی و دولتی با کمترین اشکالات در زمینه‌های گفته شده ایجاد نمود.

نظارت ضعیف بانک مرکزی دلیل اصلی عملکرد نامطلوب بانک‌های خصوصی

دهقان دهنوی با تأکید بر اینکه نظارت ضعیف بانک مرکزی دلیل اصلی عملکرد نامطلوب بانک‌های خصوصی است، گفت: سال‌هاست برخی می‌گویند نظارت بانک مرکزی ضعیف است پس ما بانک خصوصی نداشته باشیم؛ اما من معتقدم این پاک کردن صورت مساله است؛ بلکه باید در این زمینه ابزارهای نظارتی بانک مرکزی اصلاح شود تا عملکرد بانک‌های خصوصی بهینه شود.

وی ضمن پذیرش این مطلب که امروز زیان بانک‌های خصوصی به مراتب بیشتر از اصل سرمایه آن‌هاست، افزود: بانک‌های دولتی هم مشکل دار هستند و بنابراین بانکداری خصوصی هم نباید به کلی کنار گذاشته شود. در واقع ربطی ندارد بانک خصوصی باشد یا دولتی، بانک مرکزی باید درست عمل کند تا شرایط کنونی اصلاح شود و بانک‌ها به عملکرد مطلوب خود در اقتصاد بازگردند. به عقیده من آثار عملکرد بد بانک دولتی به علت وسعت بیشتر از بانک خصوصی بیشتر است.

بانک‌های خصوصی از نظر کارایی و مشارکت در توسعه نمره قبولی نمی‌گیرند

در این نشست دکتر دادجوی توکلی پژوهشگر بانکی با تأکید بر اینکه عملکرد بانک‌های خصوصی در حوزه‌های واسطه‌گری و جوه، عدالت محوری و به طور کلی تخصیص بهینه منابع و مشارکت در توسعه کشور نمره قبولی نمی‌گیرد، گفت: می‌توان رفتار آن‌ها را در اقتصاد کلان به قبل و بعد از سال ۹۱-۹۲ تقسیم نمود. از سال ۹۲ به بعد رفتار بانک‌ها به شدت بحران آفرین بوده است.

وی افزود: این ناکارآمدی تنها به مدیران و سهامداران بانک‌های خصوصی مربوط نیست. قانون‌گذار، مشتریان، شرکت‌ها نیز در این ناکارآمدی سهیم‌اند. خیلی جاها سیاستگذار باید وارد می‌شده و نشده است و یا بد وارد شده است و حتی خودش منجر به شکست بازار شده است. سیاستگذاری غلط، بانکداری غلط و رفتار غلط مشتریان، رئوس ناکارآمدی نظام بانکی است. ما پیش نیازها و پس نیازهای بانکداری خصوصی را نداشته‌ایم. مثلاً در حوزه عدالت در تسهیلات دهی خیلی عقبیم.

امهال بدهی‌ها راهکار سرپوش گذاشتن بر عملکرد نامطلوب بانک‌های خصوصی

دادجوی توکلی ادامه داد: اتفاقی که در بانک‌های خصوصی افتاد این بود که برای تراز کردن ترازنامه از امهال استفاده می‌کردند و می‌کنند که مشکلات عدیده‌ای را برای نظام بانکی کشور ایجاد کرده است؛ اما در عین حال بانک‌ها توانسته‌اند با این روش ترازنامه خود را به شکل ظاهری اصلاح نمایند.

وی افزود: برای ارائه یک راهکار جامع به منظور برون رفت از مشکلات کنونی بانکداری خصوصی، باید همه جانبه کمک کرد؛ هم از جهت سیاستگذاری هم اصلاح رفتار مشتریان بانک‌ها و هم دیگر مشکلات موجود در عملکرد بانک‌های خصوصی باید در این زمینه مورد توجه قرار بگیرد.

تسهیلات بانک‌های خصوصی باید به بخش حقیقی اقتصاد هدایت شود

توکلی ادامه داد: به طور خاص در زمینه مسئله امهال بدهی‌های کلان در شبکه بانکی، اکنون بخشی از اقداماتی که انجام می‌شود به دلیل ناچاری نظام بانکی است؛ اما در ادامه باید تدابیری اتخاذ شود که بانک‌ها از تسهیلات دهی به نفع بنگاه‌های خود خودداری کنند و تسهیلات جدیدشان را به بخش‌های حقیقی اقتصاد که توان بازپرداخت اقساط را دارند سوق دهند.

وی افزود: نکته مهم دیگر اینکه شفافیت تراستی در اقتصاد ایران نداریم و به همین دلیل بدهکاران بزرگ بانکی وام گرفته‌اند و قصدی برای بازگرداندن اقساط آن ندارند. در نتیجه بدهکاران دانه درشتی داریم که هیچ چیزی به نامشان نیست. در این زمینه باید شفافیت را از مسیر قانون گذاری ایجاد کرد و رفتار مشتریان را قانون مند نمود.

بانک‌ها نهادهای خلق کننده پول از هیچ هستند

دادجوی توکلی در پایان تأکید کرد: اینکه تصور شود بانک‌ها صرفاً نهادهایی به عنوان واسطه پول هستند بسیار نادرست است و موجب شده قوانین غلطی برای نظارت بر عملکرد آن‌ها در کشور تصویب شود.

وی افزود: درحالی‌که بانک‌ها نهاد واسطه مالی نیستند و قطعاً خالق پول‌اند و باید بر این اساس قوانین را تصویب و اجرا نماییم.

روند شکل‌گیری بانکداری خصوصی در ایران بسیار مبهم است

در ادامه نشست دکتر امینی رعیا مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی گفت: روند شکل‌گیری بانکداری خصوصی در ایران بسیار مبهم است و امروز مشخص نیست که شورای نگهبان با چه استدلالی و برخلاف اصل ۴۴ قانون اساسی، مجوز شکل‌گیری بانک‌های خصوصی را صادر کرده است.

وی افزود: نمی‌شود به سادگی از کنار این قضیه گذشت و درخصوص ابعاد بانکداری خصوصی صحبت کرد. در واقع یکی از مهمترین مباحثی که در زمینه بانک‌های خصوصی قابل بحث و بررسی است، ابعاد حقوقی و قانونی آن است که از سال ۱۳۷۸ وارد عرصه سیاست‌گذاری کشور شده است.

بانکداری خصوصی یعنی خصوصی سازی خلق پول در اقتصاد

امینی رعیا با تأکید بر اینکه بانکداری خصوصی یعنی خصوصی سازی خلق پول در اقتصاد، افزود: ابتدا باید به این سؤال پاسخ بدهیم که اصولاً آیا چنین اتفاقی در اقتصاد درست است یا نه؟ آیا این امکان وجود دارد که خلق پول در اقتصاد در اختیار یک نهاد خصوصی قرار بگیرد که در نهایت به حکمرانی پولی منجر شود؟

ناکارآمدی بانک‌های خصوصی بیشتر از بانک‌های دولتی است

امینی رعیا ادامه داد: یک خلط مبحثی صورت می‌گیرد که بانکداری دولتی ناکارآمد است پس برویم بانکداری خصوصی ایجاد کنیم. درحالی‌که در این زمینه باید به ابتدا به این سؤال پاسخ دهیم که چرا بانکداری دولتی ناکارآمد است؟ اگر ناکارآمدی آن‌ها ریشه در مواردی داشته باشد که با خصوصی سازی شرایط بدتر شود، نباید بانکداری خصوصی برای حل این مشکل تجویز گردد.

تصمیم در مورد بانکداری خصوصی به شرایط اقتصادی کشورها وابسته است

وی افزود: سؤال دیگری که باید به آن پاسخ داده شود اینکه آیا بانکداری خصوصی به دوره زمانی و شرایط اقتصادی کشورها وابسته نیست؟ در واقع آیا در این زمینه تفاوتی بین توسعه یافته بودن و یا درحال توسعه بودن کشورها وجود ندارد؟

این کارشناس اقتصادی ادامه داد: تصمیم‌گیری درخصوص توسعه بانکداری خصوصی در کشورها به شرایط زمانی و سطح توسعه یافتگی ارتباط دارد و نباید در این خصوص یک توصیه برای همه زمان‌ها در دستورکار قرار بگیرد. تجربه کشورهای توسعه یافته نشان می‌دهد شروع توسعه کشورها با دولتی کردن بانک‌ها اتفاق افتاده است. دهه ۶۰ تا ۷۰ کشور کره دقیقاً به همین شکل بود.

نظارت قاعده مند بانک مرکزی پیش نیاز تشکیل بانک‌های خصوصی

امینی رعیا با تأکید بر اینکه نظارت بر عملکرد بانک‌ها لازمه حرکت به سمت توسعه بانکداری خصوصی است، گفت: وقتی بانک مرکزی نمی‌تواند تسلط درستی بر بانک‌ها داشته باشد، آیا بانکداری خصوصی خوب است؟ آیا ابزاری هست که بتوان بر بانکداری خصوصی نظارت نمود؟ آیا هیچ سطح نظارتی و مدیریتی بر آن اعمال شده است؟

وی افزود: امروز همه کارشناسان بر این واقعیت اذعان دارند که بانک‌های خصوصی عملاً دارند از دست بانک مرکزی و حاکمیت خارج می‌شوند و در چنین شرایطی بانکداری خصوصی یک غلط فاحش و راهبردی بوده است.

تفکیک بانک‌های خوب و بد اولین اقدام در جلوگیری از بحران

وی در پاسخ به این سوال که در چنین شرایطی برای رفع مشکلات موجود چه باید کرد، گفت: امروز اینگونه برآورد می‌شود که نظام بانکی ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار میلیارد تومان زیان انباشته دارد و روزی ۱۰۰۰ میلیارد تومان نیز اضافه می‌شود. در این زمینه ابتدا باید تفکیکی بین بانک‌های خصوصی بد و خوب رخ دهد و از افزایش بیشتر زیان انباشت بانک‌های بحرانی هرچه سریعتر جلوگیری شود.

وی با بیان اینکه بخشی از عملکرد نامطلوب بانک‌های دولتی تحت تأثیر بانک‌های خصوصی بوده است، گفت: اگر تفکیک بانک‌های بد و خوب صورت بگیرد و نظارت درست تری بر عملکرد بانک‌ها انجام شود، بانک‌های دولتی هم کارایی بیشتری خواهند داشت.

بانک یک بنگاه اقتصادی معمولی نیست، بلکه نهادی با قدرت خلق پول در اقتصاد است

امینی رعیا ادامه داد: یک نکته مهم در این زمینه این است که بپذیریم بانک نهادی است که از قدرت خلق پول و توزیع آن در اقتصاد برخوردار است و باید در قابل آن پاسخگو باشد. در این زمینه حتی اگر بپذیریم که قدرت خلق پول را میتوان خصوصی سازی کرد، باید به این سوال پاسخ بدهیم که بانکی که خصوصی است و قدرت خلق پول دارد، چه ضوابطی را باید رعایت کند؟

وی افزود: بنده قبول دارم که بانک یک بنگاه اقتصادی است و عملکرد آن باید منطبق بر اصول اقتصادی باشد؛ اما نکته مهم اینکه بانک یک بنگاه اقتصادی معمولی به مانند دیگر بنگاه‌ها نیست، چراکه از قدرت خلق پول برخوردار است و به همین خاطر، می‌تواند با زیان انباشته چند هزار میلیاردی هم به فعالیت خود ادامه دهد.

استقلال بانک مرکزی از شبکه بانکی پیش نیاز استقلال آن از دولت است

امینی در پایان با تأکید بر اینکه پیش‌نیاز استقلال بانک مرکزی از دولت، استقلال این نهاد سیاستگذار پولی از شبکه بانکی است، گفت: در واقع تا زمانی که چنین استقلالی وجود نداشته باشد، نباید به سمت بانکداری خصوصی حرکت کرد.

وی افزود: اینکه بحث استقلال بانک مرکزی از دولت مطرح می‌شود، در جای خود مناسب و قابل بررسی است، اما پیش‌نیاز آن استقلال از شبکه بانکی است و در این شرایط بزرگ کردن مسئله استقلال بانک مرکزی از دولت در رسانه‌ها کار صحیحی نیست و در نهایت موجب می‌شود بانک مرکزی بیش از پیش در گروگان شبکه بانکی قرار بگیرد و در راستای منافع آن‌ها عمل کند.

عملکرد بد مدیران دولتی دلیل قابل قبولی برای خصوصی سازی بانک‌ها نیست

در ادامه نشست دکتر نصیری اقدام، دبیر کمیسیون اقتصادی دولت با بیان این که در دنیا مسئله مالکیت و مدیریت تفکیک شده است، گفت: در دنیای امروز مالکیت و مدیریت سالهاست که در اقتصاد از یکدیگر متمایز شده است و در شرکت‌های خصوصی و دولتی مالکان و مدیران هرکدام اهداف خود را دارند. بنابراین این که مدیران دولتی در بانک‌ها انگیزه‌ای برای عملکرد مطلوب ندارند، نمی‌تواند یک دلیل منطقی برای خصوصی سازی مالکیت بانک‌های دولتی باشد.

وی افزود: نکته مهم دیگر این که مساله صرفاً خصوصی و دولتی بودن شرکت و بانک نیست؛ بلکه مهم این است که این‌ها در چه چهارچوب‌ها و ضوابطی کار می‌کنند و اگر چهارچوب درستی نداشته باشند، بانک‌های خصوصی و دولتی هر دو محکوم به شکستند. در این زمینه به نظر من رقابت به مراتب مهم‌تر از مالکیت است. اما باید توجه داشت که رقابت در چه ساختی رخ می‌دهد و منجر به نتیجه می‌شود؟ چراکه در طول سال‌های اخیر به بهانه ایجاد رقابت خصوصی سازی کرده‌ایم و در شرایط بازار کنونی کسانی می‌توانند برنده شوند که بازیگر بدی باشند و این مسئله بانک‌ها را به سمت رقابت بر سر نرخ بهره سوق داده است.

دولتی شدن بانک‌های خصوصی زیان‌ده یکی از گزینه‌های حاکمیت است

نصیری اقدام ادامه داد: در شرایط فعلی که زیان انباشت بسیاری از بانک‌های خصوصی از سرمایه آن‌ها پیشی گرفته است، یکی از گزینه‌ها این است که این بانک‌ها به سرعت دولتی شوند تا سپرده مردم در این بانک‌ها پرداخت شود و از افزایش زیان آن‌ها جلوگیری شود؛ چراکه هرچه وضعیت به همین شکل کنونی ادامه پیدا کند، وضعیت بدتر می‌شود.

وی افزود: بهبود نظارت بانک مرکزی لازمه تقویت عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی است. اما یک مسئله مهم‌تر این است که بپذیریم رقابت بین بانک‌ها لزوماً خوب نیست و باید ساختار نظارتی دقیقی در این زمینه تدارک دیده شود.

گزارش تصویری دوم

در این بخش، گزارش تصویری روز همایش
ارائه شده است.

6th ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی نظام بانکی در خدمت تولید

Annual Conference on Moqavemati Economy

www.conf.pmceneter.ir
@pmcenter

زمان : سه شنبه ۲۹ بهمن ماه ۱۳۹۸

مکان : دانشگاه علم و صنعت - مجتمع امام خمینی ۹

سخنرانان همایش:

دکتر بیغامی
عضو هیئت علمی
دانشگاه امام صادق ع

دکتر ابروانی
عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

دکتر همتی
رئیس کل بانک مرکزی

دکتر نصیری اقدم
دبیر علمی همایش
و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی ۶

نشست های همایش:

بررسی آثار بانکداری خصوصی
در اقتصاد ایران از منظر کلان

الگوی توانمند برون رفت از
بحران بانکی و رکود اقتصادی

بانک مرکزی توسعه گرا
و هدایت اعتبار

ساز و کار تامین مالی بخش
حقیقی اقتصاد توسط بانکها

بزرگوار کنندگان و حامیان:

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

بانکداری مرکزی توسعه‌گرا و هدایت اعتبار

دکتر درودیان
مدرس اقتصاد
دانشگاه تهران

دکتر خاندوزی
عضو هیئت علمی دانشگاه
علامه طباطبائی (ره)

مجید شاکری
مشاور بانک مرکزی
و پژوهشگر بانکی

دکتر زمان زاده
عضو هیئت علمی
پژوهشکده پولی و بانکی

ارائه مقاله: «الگوی هدایت اعتبار به منظور توسعه شهری» - مجید شاکری
ارائه مقاله: «الگوی مطلوب بانکداری مرکزی در ایران» - محمد عطایی

@Pmecerter

www.conf.pmecerter.ir

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

ساز و کار تامین مالی بخش حقیقی اقتصاد توسط بانکها

مجید قاسمی
مدیرعامل بانک پاسارگاد

علی نصیری اقدم
عضو هیئت علمی دانشگاه
علامه طباطبایی (ره)

محمد حسین حسین زاده
مدیرعامل بانک
قرض الحسنه رسالت

علی صالح آبادی
مدیرعامل بانک
توسعه صادرات

ارائه بحث: «الگوی بانک قرض الحسنه رسالت در توسعه کسب و کارهای کوچک» - دکتر حسین زاده
ارائه بحث: «راهکارهای تسهیلات دهی به بخش حقیقی اقتصاد و شیوه نظارت بانک مرکزی بر آن» - دکتر صالح آبادی
ارائه بحث: «راهکارهای سرمایه گذاری به بخش حقیقی اقتصاد و شیوه نظارت بانک مرکزی بر آن» - دکتر قاسمی

@Pmecenter

www.conf.pmecenter.ir

۰۲۱۷۷۲۴۰۵۸۸

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

الگوی توأمان برون رفت از بحران بانکی و رکود اقتصادی

محمدجواد شریف زاده
عضو هیئت علمی دانشگاه
امام صادق علیه السلام

سید علی روحانی
مدیر کل دفتر اقتصادی
مرکز پژوهش های مجلس

امیرحسین امین آزاد
مسئول سابق
بانک مرکزی

حسین درودیان
مدرس اقتصاد
دانشگاه تهران

ارائه بحث: «تبعات ریسک پذیری و رقابت بانکها در جذب سپرده در شرایط عدم تقارن اطلاعات» - مهدی رزم آهنگ
ارائه بحث: «تأملی بر علل شکل گیری بحران بانکی و ارائه راهکارهایی به منظور برون رفت از آن» - احمد قدسی

@Pmccenter

www.conf.pmccenter.ir

۰۲۱۷۷۲۴۰۵۸۸

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
نظام بانکی در خدمت تولید

موضوع نشست :

بررسی آثار بانکداری خصوصی در اقتصاد ایران از منظر کلان

محمد علی دهقان دهنوی
معاون اقتصادی
وزارت اقتصاد

علی نصیری اقدم
عضو هیئت علمی دانشگاه
علامه طباطبایی (ره)

محمد امینی رعیبا
مدیر شبکه تحلیلگران اقتصاد
مقاومتی و پژوهشگر بانکی

عباس دادجوی توکلی
پژوهشگر حوزه بانکی

ارائه بحث: «بازخوانی تحولات قانونی موثر بر خصوصی سازی نظام بانکی» - محمد مهدی نجفی

ارائه بحث: «تبار شناسی بانک‌های خصوصی در اقتصاد ایران» - مهدی قاسمی علی آبادی

@Pmecenter

www.conf.pmecenter.ir

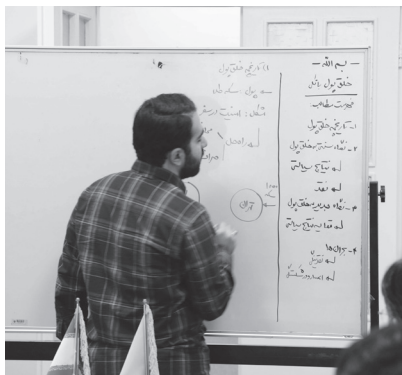

۰۲۱۷۷۲۴۰۵۸۸

بازتاب رسانه‌ای همایش

در جریان پیش نشست‌ها و نشست‌های برگزار شده در چارچوب ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، بیش از ۱۶۰ خبر از این رویداد در بیش از ۱۵ خبرگزاری معتبر کشور منتشر شده است.

مجموع	تعداد اخبار روز همایش	تعداد اخبار پیش نشست ها	نام خبرگزاری
۴۸	۱۸	۳۰	مقاومتی نیوز
۳۰	۱۰	۲۰	خبرگزاری مهر
۲۰	۵	۱۵	خبرگزاری آنا
۱۸	۳	۱۵	خبرگزاری تسنیم
۱۶	۸	۸	خبرگزاری فارس
۹	۴	۵	خبرگزاری دانشجو
۳	۲	۱	روزنامه دنیای اقتصاد
۳	۳	۰	خبرگزاری ایرنا
۳	۳	۰	خبرگزاری ایلنا
۳	۳	۰	باشگاه خبرنگاران جوان
۳	۳	۰	خبرگزاری ایبنا
۲	۲	۰	پایگاه خبری بنکر
۲	۱	۱	روزنامه جوان
۲	۱	۱	خبرگزاری ایسنا
۱	۱	۰	سایت بانک مرکزی
۱۶۳	۶۷	۹۶	مجموع

به مشکل نظام بانکی به طور جدی باید رسیدگی بشود؛ این حرفی است که همه میزنند ... در نظام بانکی و مشکل نقدینگی که الان در کشور وجود دارد، اگر چنانچه ما میتوانستیم با هنرِ هدایت این نقدینگی به کارهای سازنده و مفید، کشور را پیش میبردیم، این نقدینگی نعمت بزرگی بود؛ الان یک بلای بزرگی است؛ واقعاً یک چیز خیلی خطرناکی است.

بیانات در دیدار با اعضای هیئت دولت - ۲۴ تیرماه ۱۳۹۷

